Telefonid:
Peatoimetaja telefon nr. 449-82
Toimetuse üldine „ 449-88
Kaugeküned „ 449-37
Päevauudiste osakond „ 449-89
Majandusteated „ 449-91
Kohalikud sõnumid „ 449-95
Sporditeated „ 466-51
Reklaami osak. „ 449-36
Trükikoda „ 449-87
Telefonid erakorterites:
Peatoimetajal nr. 303-75
Päevauud. osak. juh. „ 458-29
Ärijuhil „ 441-61

WABA MAA

PEATOIMETAJA ED. LAAMAN.

Täna 10 leheküige.
Uksiknumber 5 senti.

Tellimise hind:
1 kuu postiga 1 kr. 30 s.
2 kuud „ 2 „ 60 „
3 „ „ 3 „ 50 „
4 „ „ 4 „ 70 „
5 „ „ 5 „ 90 „
6 „ „ 7 „ — „
Välismaale 4 kr. kuus.
Aadressi muutmine 25 senti.
Tellimisi võtavad vastu Eestis kõik postkontorid ja lehetellimiste vastuvõtjad.

Kuulutuste vastuvõtmine kl. 8—5 Pikk t. 54, telef. 449-87. Ärijuhatus (tel. 449-83) ja arveosakond (tel. 449-84) Pikk t. nr. 54-56, teisel korral. Ärijuhi kõnetunnid kella 10—12 e. l. Tellimised — telefon 449-86, ekspeditsioon — telefon 431-14. Toimetus: Pikk tän. 58, kõnetunnid kella 10—12.

Hinnata kaasanded tellijaile: Nädalleht „Esmaspäev“ ja kuue kuu ning pikema aja tellijaile jutuajakiri „Perekonnaleht“. Kolme kuu tellijad saavad tellida „Perekonnalehe“ ja „RS“-i (raadio saatekavad) poole hinnaga, s. o. 25 s. kuus. Tarvitamata käsikirju alal ei hoita. Aadr. kirjadele ja rahasaadetistele: „Vaba Maa“, Tallinn.

Kuulutuste hinnad: Kuulutuste külgedel 5 senti mm. ühel veerul, lehe eesotsas 10 s., tekstis: kuulutuskirjadega 12 s. ja tekstikirjaga 15 s. mm. Teenistusotsimised — poole hinnaga. Kuulutused ära anda kella 11-ni ilmumise päeval.

Nr. 6 (5517) Laupäeval, 9. jaanuaril 1937. a. 19. aastakäik.

Boticelli haud avastati.

Ognissanti kirikus Florenzis avastati kuulsa keskaegse maalikunstniku Boticelli haud. See tahetakse nüüd korrastada ja seada publikule vaatamiseks.

Kahekümnenda sajandi neljandat veerandit hakatakse tulevikus kindlasti nüüdma „õnnelike leidude ajaks“, sest kunagi varem pole nii lühikesele ajavahemikule kuhjunud selliselt arvukalt avastusi. Pole kunagi leitud nii palju kultuurajaloo suhtes väärtuslikke k[illegible]kirju, dokumente ja kunstivarasid kui just nüüd.

Viimaseks avastuseks selles sarjas on Sandro Boticelli haud. Keskaegse meistri tööd on laialdaselt tuntud ja kuulsad. Nad mõjuvad oma seesmise sügavusega ning tundeliste pintalitõmmetega esilemanatud hapra ja hingelise [illegible]ga. Boticelli tööd omasid kuni 1[illegible] jandi teise pooleni suurt mõju eri[illegible]lise prerafaliitidele.

Nagu sageli kuulsate meeste juures, nii ei tea me ka Boticelli elu kohta täpseid andmeid. Ta sündis Florenzis, kuid kas oli ta sünniaastaks 1443., 1444. või 1445. aasta, seda ei tea keegi täpselt öelda. Samuti surmaaasta on ebakindel. Kindel on ainult, et suur meister lahkus maisest elust 1510. aastate ümber oma sünnilinnas Florenzis. Surmapäev olevat 17. mai, kuid [illegible]legi kohta pole mingit dokumenti säilunud. Igatahes olnud ta üle 60 aasta vana, kui surnud.

Boticelli algnimi oli Alessandro Filipepi. Ta pidi õppima kullasepaks ja töötas õpipoisina Florenzi kullaseppmeistri Boticelli juures. Kui noor Filipepi hiljem asus õppima maalikunsti Filippo Lippi juure, võttis ta tänutäheks oma esimese meistri ja õpetaja vastu endale kunstnikunimeks Boticelli. Oma eesnime lühendas ta valitseva kombe järgi ja nii sai temast Sandro Boticelli, millise nime all jäi oma võrratute teostega püsima kunstiajalukku. Boticelli oli Savonarola pooldaja ja kuulus sellesse itaalia kunstnike rühma, kellele Medicid olid mätseenideks. Paavstki suhtus neisse kunstnikesse heatahtlikult ja andis neile täita kirikute ja paleede ilustustöid. 1480. kuni 1483. a. Boticelli maalis paavst Sixtus 4. tellimisel kolm hiigelsuurt freskot Vatikani Sixtini kabelisse. Tema kunstnikukäsi ilustas ka Dante „Jumaliku komöödia“ üht käsikirjalist väljaannet 92 miniatüürse sulejoonisega.

Boticelli austaja ja uurija pater Calamadrei oli see, kes vanade kirikuraamatute järgi avastas Ognissanti kirikus Filipepide perekonna matusepaiga, kus puhkab ka kuulsa maalikunstniku maine põrm.

[illegible]ENNUK. Kalifornias, Ingle[illegible]lennuk, mis ületab kõik seni[illegible] ei kaota oma aktsioonivõimet.

[illegible]jaanuarist.

[illegible] tellijaile „Perekonnaleht“ „Waba Maa“ maksab pos[illegible]iasutusest.

Vastutav toimetaja T. Tomp.

Wennavaen Tallinna praostkonnas

Tallmeistri raadiojutlus [illegible]n „wennad“ liikwele ajanud uue „ketseriprotsessi“ algatamiseks.

Kas Jeesus tingimata käis wee peal?

Tallinna praostkonna ewangelisatsiooni-toimkonna pastor B. Hasselblatti allkirjaga kutsuti sama praostkonna koguduste nõukogu liikmeid käesolewa nädala neljapäewa ja reede õhtuks linnamisjoni majja piiblikursusele.

„Et astuda algawa aasta ülesannete täitmisele ühise wäerinnana“, öeldi kutses. Millisele se „ühine wäerind“ kujunes, see iseloomustus selgesti Tallinna praostkonna juhtide „piiblikursuse“ eileõhtuse koosoleku keskosas.

Wennastekoguduse hoolekandja Leitdorfi piiblitunnile järgnewa waheaja eel wõttis sõna pastor Hasselblatt teabaandeks, et eelmisel õhtul lõpupoolel, kui juba palju osawõtjaid lahkunud, wõetud „wendade“ poolt hukkamõistmisele õpetaja Tallmeistri wana-aasta õhtul raadio kaudu edasiantud jutlus, mis neid wäga pahandanud. Koosoleku „rõhuwa enamuse“ poolt otsustatud piiskopile saata märgukiri Tallmeistri wastutusele wõtmiseks. Pastor Hasselblatt luges märgukirja teksti ette ja kutsus kohe selle hääletamisele. Ometi sai enne weel erakorraliseks teadaandeks sõna Püha-Waimu koguduse juhatuse liige J. Tomp, kes kõigepealt awaldas wõõrastust teguwiisi üle, kuidas Püha-Waimu koguduse nõukogu liikmed on kokku kutsutud selleks, et naaberkoguduste nõukogude liikmed nende hingekarjase üle kohtumõistmiseks wõiksid wastu wõtta hukkamõistwaid resolutsioone ja seda pealegi kooswiibimisel, mille eesotsas praost oma pastoritest ametwendadega! Selline on siis Tallinna praostkonna juhtide wennaarmastuse süwendamine ajastul, kus kirik peaks liituma wälistе tormide wastu! Püha Waimu koguduse esindajad sellisel juhul ei leia wõimalikuks koosolekule enam edasi jääda ja lahkuwad.

Nüüd seletas pastor Hasselblatt, et käesolewale piiblikursusele on kutsutud mitte üksi koguduste nõukogude liikmed, waid ka „wennad“. Wiimastest koosolek peamiselt koosneski.

Praost Kubu wäitis, et tema kui praost ei saawat „wendade“ wastu midagi parata, sest wiimased wõiwat teed leida piiskopi juure ka praostist mööda minnes.

Nii pastor Hasselblatt kui ka praost Kubu teatasid, et nemad kumbki ei ole isiklikult Th. Tallmeistri raadiojutlust wana-aasta õhtul kuulanud.

Selle peale lahkusid koosolekult Püha-Waimu koguduse nõukogu liikmed ühiselt.

*

„Wendasid“ wihastanud wana-aasta õhtul raadio kaudu edasi antud Th. Tallmeistri jutluses langenud wiibe, et Jeesuse wee peal käimise lugu ei tarwitse tingimata lihalikult wõtta, waid sellel lool jääb oma ilus mõte ka puhtwaimlises mõttes.

Juba enne praostkonna piiblikursust oli „wendade“ keskel Tallinnas käimas kihutustöö uue ketseriprotsessi algatamiseks neile talumatu Th. Tallmeistri wastu. Kursusel leitti nüüd selleks paras juhus.

Järelmängud Edwardi lahkumisele.

Egiptuse prints Said-Halim „rawib“ oma purustatud südant ja ameeriklanna kosimise asemel wõtab Egiptuse printsessi.

Armuromaan Egiptuse kuninglikus perekonnas.

Pariis, 9. jaan.

Samalaadne lugu, nagu see hiljuti wapustas Inglise kuningakoda, näib korduwat Egiptuse kuninglikus perekonnas. Siin ei kujunenud asjakäik aga sedawõrd ärewaks ning traagiliseks kui Edward 8-daga.

Kaks kuud tagasi noore Egiptuse kuninga onupoeg 34-aastane prints Said-Halim teatas, et tahab ilmtingimata abielluda oma südame wäljawalituga, ameeriklanna miss MacKelloc'iga, kellega kutwunud Pariisis. Prints Said-Halim'il on see juba teine juhtum, kus ta tahab abielluda wälismaalannaga. Kuus aastat tagasi ta armus inglannasse, kuid kuningas Fuad keelas abiellumise karawimiseks. Oma purustatud südame rawimiseks prints Said asus elama Euroopasse, kus elas pillawat elu, raisates kuni seniajani 20 miljonit franki. Ta wõis endale seda lubada, kuna tema isa prints Muhamed-Ali-Halim loetakse rikkamaks meheks Egiptuses ja alles hiljuti sai mitmesaja miljonini ulatuwa pärandusе.

Prints Saidi abielukawatsused lõppesid seekordki fiaskoga. Noor kuningas Faruk kategooriliselt keelas onupojal abiellumise ameeriklannaga ja printsil tuli alistuda. Kairo teadete järgi miss MacKelloc on asunud teele Ühendriikidesse, kuna prints waltistub abielluma ühe Egiptuse printsessiga.

Edwardi pooldajad ei terwitanud George'i.

(ETA). Kuningas Edward 8. troonist loobumisel oli täna Kaplinnas hilinenud järelmäng, kui parlament pidi wormiliselt heaks kiitma Inglise trooni ajetleidnud muudatuse. Sel puhul lahkus koosolekusaalist osa rahwasaadikuid, kui peaminister tegi ettepaneku õnnesoowiaadressi saatmiseks kuningas George 6-le.

Romaan mrs. Simpsonist

Nagu teatatakse Bukarestist, on rumeenia naiskirjanikul Elisabeth Eliadel walminud romaan, mis käsitab Windsori hertsogi ja mrs. Simpsoni lugu.

ILMUS
TÄNAPÄEV NR. 1
OSKAR LUTSU ERINUMBRINA
Huvitava ja seniavaldamata materjaliga O. Lutsu elust ning loomingust ja tema kirjanduskujude algtüüpidest reaalelus.
Sensatsiooniks põhjalik fotoreportaazh Paunverest: Joosep Tootsi, Raja Teele, Tootsi tütre, Joosep Toots mõisavalitsejana Venemaal, O. Lutsu sünnitalu, sauna, milles Toots vihtles Kiirt jne. pildid. Rohkesti pilte O. Lutsust endast.
Numbri sisus muuseas kirjutused K. A. Hindreylt, J. Roosilt, A. Allelt, M. Pässilt, K. Laaguselt. R. Tiituselt, H. Raudsepalt, N. Ruusilt jne.
Peale O. Lutsu osa palju teisi „tänapäevlikke“ kirjutusi.
See „TÄNAPÄEVA“ number on sobivaks materjaliks Oskar Lutsu aktuse korraldajaile.
HIND 35 senti. Müügil igal pool.
„TÄNAPÄEVA“ preemiatega ettetellimised kestavad ainult kuni 25. jaanuarini s. a.

Minu äri
25 AASTA JUUBELI PUHUL
11.—16. jaanuarini annan kõigile ostjatele veinide, likööride ja maiustuste pealt 10% hinnaalandust ja kõigilt teistelt koloniaalkaupadelt, välja arvatud suhkur ja tubakasaadused, 5% hinnaalandust.
Tallinn, 9. I 37.
JOH. LUTS
LAI T. nr. 2.

Matieseni
ÕUNA MAHL
SÕSTRA „
MUSTIKA „
JÕHVIKA „
VABARNA „
KARUSMARJA „
LUSCHER & MATIESEN

Öölokaal „ASTORIA“
IGAL ÕHTUL TUJUKÜLLANE
KABAREE
Muusika Tants
ALGUS KL. 1/2 10 ÕHT.
LÕPP KL. 6 HOMM.

TÄNA KINOS:

„BI-BA-BO“ — „Romeo ja Julia“. Sügavasisulisem ja haaravam teos! Metro-Goldwyn-Mayer'i superfilm! Peaos. Norma Shearer, Leslie Howard, John Barrymore j. t. 2) Huvitav lisa. Seansside algus ärip. 5, 7, 9. Pühap. 2, 4,6, 8 ja 10.

„ARS“ (end „Gr.-Marino ruumes). — Tarzani kättemaks“. Suurim ja põnevaim senistest Tarzani filmidest. Esinevad troopika paradiisi Aadam ja Eeva: Jonny Veissmüller ja Maureen O'Sullivan. 2) Lisaeeskava. Seansside algus ärip. kell 5, 7, 9; pühap. 2, 4, 6, 8 ja 10.

„MODERN“: „Siluetid“. Walter Reisch'l uusim hiilgav superfilm. Peaos. Luli von Hohenberg, Lisl Handl, Fred Hennings j. t. II Valitud lisaeeskava. Seansside algus ärip. 5, 7, 9; pühap. 2, 4, 6, 8, 10.

„GLORIA PALACE“: „Tütarlaps Irene“. Lil Dagover, George Boulanger j. t. II „Kuningas Edward VIII troonist lahkumine“. End. Inglise kuninga Edward VIII elulugu.

„SKANDIA“ — „Dubrovski“. Hooaja parim kunstiline vene suurfilm. Geniaalse vene kirjaniku A. S. Puškini meisterteos. Peaos. Moskva kunstiteatri teenelised näitlejad. 2) „Cucaracha“, 20 minutit erakordseid melodiaid ja tantse. Kogu film värvides.

„AMOR“: „Armastan kõiki naisi“. Romantika, draama, muusika ja laulusuurfilm. Peaos. Jan Kiepuri, Lien Deyers ja Theo Lingen. II „Elu labürint“. Unustamatu suurfilm. Peaos. Constance Bennet, Herbert Marschall ja Elisabeth Allan.

„SATURN“: „Broadway varjud“. Sensatsioondraama. Peaos. George Pancroft ja Winn Gipson. II „Vally“. Muusikat, laulu ja ilusaid looduspilte Alpidest. Peaos. Germana Paolieri ja Carlo Ninchi.

„MARS“: „Armastajad“. Parim suurfilm. Peaos. Renate Müller ja Gustav Fröhlich. 2. Linnukaupleja“ Carl Zelleri maailmakuulus operett.

„ORION“ — „Peter Ibbetson“. See on film kõigile neile, kes kunagi armastanud või kedagi armastab. Peaos. Gary Cooper ja Ann Harding. 2) „Naine, suudlus ja armastus“. Peaos. Marta Eggerth ja Gustav Fröhlich.

SIHTASUTIS „HIPODROOM“.

Tallinna hipodroomil
Paldiski mnt. 50. Tel. 435-06.
Pühapäeval, 10. jaanuaril kell 12 p.
traavivõistlused.
EINELAUD. Pääsmed: 2 kr., 1 kr. ja 50 s. MUUSIKA.

Tempelmaksu seadust muudeti.

Wabariigi walitsuse koosolekul 8. jaan. waadati läbi ja antakse riigiwanema dekreedina tempelmaksu seaduse muutmise seadus, mis hakkab kehtima 1. jaan. 1937.

Sellega on piimaühinguite liitumise lepingute tempelmaksu määr ühtlustatud krediitasutiste seaduses ettenähtud krediidiasutiste liitumise, ostu-müügi- ja ühinemise lepingute tempelmaksu määraga (1 kroon igalt lepingult), sest senine tempelmaksu määr — 1% bilansside summadelt — osutus piimaühinguile üle jõu käiwaks.

Paawst paranemas.

Vatikan, 8. jaan.

(ETA) (Havas) Paawsti terwisliku seisukorra paranemine kestab edasi. Täna paawst wõib isegi lahkuda mõneks tunniks woodist. Hommikul paawst wõttis wastu riigisekretär-kardinal Pacelli ja ka homseks on tal ette nähtud mitu wastuwõttu.

Rahwuswahelise põllumajandusliku instituudi

alalise komiteesse nimetati wabariigi walitsuse poolt Eesti esindajaks saadik Roomas J. Leppik.

Post Soome kallimaks.

Kinnitati Eesti-Soome postikonwentsioon.

Wabariigi walitsuse koosolekul 8. jkp. waadati läbi ja antakse riigiwanema dekreedina Eesti ja Soome waheliste postiühenduste konwentsiooni kinnitamise seadus, millega tunnustatakse kinnitatuks Helsingis 15. detj. 1936. a. ja Tallinnas 18. detj. 1936. a. allakirjutatud Eesti ja Soome waheliste postiühenduste konwentsioon.

Uue konwentsiooni järgi on Eestist Soome saadetawate kirjade taks kõrgendatud: nimelt nähakse selles ette kirjade esimese 20 gr. pealt 15 senti ja iga edasise 20 gr. pealt 5 senti, kuna senise lepingu järgi wõetakse kirjade esimese 40 gr. pealt 15 senti ja iga edasise 20 gr. pealt 5 senti.

Uue taksina on wõetud konwentsiooni maks eriläätsalaga kättetoimetatawate kirjapostisaadetiste pealt — 20 senti.

Transiitmaksude kohta annab kumbki riik teineteisele soodustusi. Nimelt annab Eesti Soomele maksuta transiidi Soomest Lätisse saadetawa korrespondentsi suhtes, kuna Soome toimetab maksuta Eestist Rootsi ja Norrasse saadetawa korrespondentsi wedu, tingimusel, et wastawad maad sõlmiwad endi wahel konwentsioonid s.

Uus nõukogude kongress 15-dal.

Moskwa, 8. jaan.

(ETA) (Tass.) Nõukogude erakorraline 17. ülewenemaaline kongress awatakse Moskwas 15. jaanuaril. Päewakorras on Wenemaa sotsialistliku Nõukogude-wabariigi põhiseaduse eelnõu. Aruandjana esineb Kalinin.

Järelkriisi meeleolud

kui toetuspunktid uuele põhiseadusele.

Wiljandi „Sakalal" on wist oma jagu õiguſt, kui ta kirjutab, et aastawahetuſe sõnawõttudes tuntakſe küll huwi „poliitikategemiſe" wastu, kuna rahwas iſe kui kõrgema wõimu kaudja ja temas wiimaſeil aastail sündinud muudatuſed ja ümberhindamiſed on paljudes jäänud hoopis hindamata.

Kuid see hindamine on praeguſes erakordſes olukorras ka raskendatud: rahwa eneſeawalduste piiratuſe juures peab iga hindaja enam-wähem leppima muljetega oma lähemaſt ümbruſeſt, oma tawaliſeſt kokkupuute ringiſt. Sellest siis tuleb, et üldhinnangud on üsna mitmekeſised ja tihtipeale tehakſe rohkem teoreetiliſi oletuſi.

Nii näiteks kirjutas hiljuti üks pealinna leht, kuidas meil wabaduſe wastu kunagi ühtki häält pole tõstetud, ükski põhiſeadus pole seda piirata katſunud, eriti olewat aga wabadus juſt iſeſeiswuſe ſiſuks iſeſeiswuſe eest wõitlewal generatſioonil.

Ometi on meil wõinud olla kaks tugewat liikumiſt, mis wabaduſt põhimõtteliſelt eitawad: enamlus ja wapsluſ. Wiimane andis meile meie teiſe põhiſeaduſe. Tõſi küll — wabaduſte paragrahwid iſe jäeti endiſeks, aga nendega oli toimetatud nagu müüriga, mida tahetakſe maha kiskuda: ſeks ei tarwitſe iga kiwi üſikult õrwaldada, waid on küllalt, kui alus wälja lüükaſe, — ſiis wariſeb müür iſeeneſeſt kokku.

„Sakala" omalt poolt annab üsna huwitawa hinnangu. Meie rahwas oma poliitiliſelt mõttelaadilt ei olewat kaugeltki enam ſee, mis mõne aasta eeſt. Ta on wabanenud kriiſiaja ſurutiſeſt. Sellest olewat tõusnud kodanike iſeteadwus ja olukorra objektiiwne hindamine, kuid ühtlaſi ka ſüwenemine oma iſikuſſe ja majapidamiſſe. Kes warem olid liikwele aetud, olewat nüüd kapſeldunud iſeendaſſe.

„Sakala" loeb seda nähet meie ühiskondlike kihtide kodanlustumiſe tagajärjeks ja rajab ſellele lootuſi tulewaſe põhiſeaduſe ſuhtes. Seni ſeiſnud meie poliitiline elu raskuſpunkt n. n. „lahtiſel rahwal", keda wõidi teatawate loosungitega liikuma panna kord paremale, kord pahemale poole. Uues põhiſeaduſes ſee aga ſtabiliſeeritaks: tulewaſe riigikorra toetuſpunkt kandub kindlale rahwakihile — põllupidajaſkonnale, kes oma arwuliſe ſuuruſega kindlustaks alaliſe enamuſe ja hoiaks taſakaalu.

Wiljandi aſukoha tõttu näiwad „Sakala" tähelepanekud käiwat eeſkätt maarahwa ja kriiſliikumiſeſt haaratud ringide kohta. Ei ſaa ſalata, et ſeal tal omajagu õiguſt on: kriiſiſt ja kriiſipalawikuſt toibuma hakates on need ringid ſuurelt jaolt iſeendaſſe ja oma majapidamiſſe kapſeldunud, — ühe sõnaga: „apolitiſeerunud". Palawikule on järgnenud reaktſioon, joobumuſele — põhmelus.

Teine küſimus on aga, kui ſügawale need muutuſed ulatuwad ja kui pikaajaliſed need on.

Meie ei ſaa ſiin „Sakalaga" nõuſtuda, et need nähted olekſid iſeeneſeſt nii pikaajaliſed ja püſiwad, et neile uue põhiſeaduſe tulewikku ſaaks rajada. Kriiſiaja maſſipſühholoogiliſed nähted on küll ägedad, kuid lühiajaliſed ja mitte palju pikemad pole ka neile järgnewad reaktſioonid, kus pendel läheneb wastupidiſele äärmuſele. Palawiku järele langeb ihutemperatuur mõni aeg alla normi, kuid ſiis tõuſeb jälle normile tagaſi ja alles ſeal jääb püſima.

Seda näitab ka ajalugu: ägedatele kriiſidele, nagu chartiſm, meie 1905. aasta, järgneb reaktſioon, apaatia, iſeendaſſe kapſeldumine, nagu laine harjale — laine wagu. Kuid mõlemad mööduwad ühtewiiſi: niiſama wähe kui hari jääb ka wagu püſima.

Ei ſaa nõuſtuda ka arwamiſega, nagu tähendakſid praeguſed järelkriiſinähted meie rahwa kodanlustumiſt. Tõſi — kapitaliſtlik kriis on iſeeneſeſt — kodanliſe ühiskonna wapuſtus; kriiſi möödumine ſeega — kodanliſe ühiskonna kindlustumine. Aga waewalt tähendab kodanike kapſeldumine iſeendaſſe ja oma majapidamiſſe — ühe sõnaga „apolitiſeerumine" — mingit edu kodanlustumiſe ſuunas. Ennem wastuokſa.

Seda näeme, kui kodanliſt ühiskonda wõrdleme eelkäinud ſeodaalſega. Juſt ſeodaalſes ühiskonnas oli tawaline kodanik — apoliitiline: ta ei tarwitſenud hoolida muuſt, kui iſeendaſt ja oma majapidamiſeſt. Seſt üldiſi ja riigi asju ajas aadel, kes oli kogu elanikkonna ülbhooldaja („Ritterſchaft und Landſchaft") ja igapäewane elu oli ſeiſew, ſtaatiline, ega kõikunud turukonjunktuuri mõjul.

Teine lugu aga on kodanliſe ühiskonnaga: ſeal oleneb igaüks turuſt, koguni maailmaturuſt. Hindade kõikumiſed wõiwad inimeſi rikkaks, aga ka paljaks teha. Üldhooldajat pole kellegi, waid iga kodanik peab iſe ſilmad lahti hoidma ja mõtlema mitte ainult iſeendale, waid ka üldiſemaile asjule. Kes üldasjuſt ei hooli, ſee pole üldſe kodanik.

Ei ole ſellepäraſt juhus, et kodanliſe ühiskonna areng Läänes on käinud käſikäes liberaal-indiwidualiſtliku riigikorra arenguga ja et juſt kodanlus igal pool kollektiiwiſtlik-autoritaarſe riigikorraga waſtollu ſatub.

Indiwidualiſtliku riigikorra olemuſes on aga, et iga kodanik peab waliſmiſtel iſe ſeiſukohta wõtma üldiſtes poliitiliſtes küſimuſtes. Sellest ei pääſta teda ka enamuswalimiſwiis, nagu Inglismaal, Prantſuſmaal ja Põhja-Ameerikas näeme.

See ei muuda tõſiaſja, et maarahwas, olles arwuliſelt meie rahwa enamik, jääb üldwalimiſtel enne kui pärast otſuſtawaks jõuks meie poliitiliſes elus — ainult autoritaarſe korra ſiſſeſeadmine oleks wõimne teda ſuurelt jaolt wälja lülitama, ſest et ſee arwestab löögijõudu ja löögiaſendit rohkem kui arwu. Taſakaalu pidamine poliitiliſes elus wõimaldub maarahwale mitte mõne wäliſe korralduſega, waid eeſkätt ikka — taſakaaluka meelſuſega.

L.

Maagia õpperaamat

Koostanud **J. Kreutzberg.**

2 pilti ja 22 joonist. Sisus ajalugu, juhatusi algajaile, trikid kaartidega, trikid rahadega, pisemad trikid, illusioonid, maagiline selgeltnägemine, matemaatika, reisidest India fakiiride muinasmaale.

HIND **1** KROON **50** SNT.

Raamatu hinna saatjale lähetame raamatu äri kuul kätte.

Pealadu:

K-ü. „Rahvaülikool"

TALLINN, Harju 48, Pärnu mnt. 10

RAADIO.

Laupäewal, 9. jaan.

Tallinn. 7.00 äratusmäng. 7.05 wõimlemine. 7.20 hommikkontſ. helipl. 8.10 hommikpalwus. 8.30 Tallinna turu ülewaade. 17.45 helipladte ja reklaami. 18.00 R. Ruus: Kraadeb ja kraadekultuur. 18.30 kontſert eesti helitöiſt. RR orkeſter. 19.30 päewaundiſeid. 20.00 ajanäitaja-öiendus ja ilmateade. 20.05 „Jazz! Tempo! Rütm! Meloodia! Jazz!" Eſineb 18-liitmeline jazzorkeſter. 21.05 järgnewa nädala ſaatelawa. 21.15 wäliſpoliitiline ringwaade — A. Randalu. 21.35 wana tantſumuuſikat. 22.20 „Pilſut juttu ja natuke laulu". Kawas kergeſiſuliſi laule ja humoreſke. Eſitawad K. Sawi ja A. Lüüdik. 22.55 päewaundiſeid.

Pühapäewal, 10. jaan.

Tallinn. 9.05 hommikkontſ. 9.55 jumalat. Jaani kirikuſt. 12.00 B. Luck (klawer) eſitab Chopini ſonaati op. 58, ſi-minoor. 12.30 nõunik W. Ojamaa: Laudaſõnnik. 13.10—14.00 Õpime uuſi iſamaaliſi laule (juhatab Fr. Holm). 17.30 helipl. 17.45 A. Krahe: Hiiu ſaare ja laidude kultuuriliſi omapäraſuſi. 18.15 kella-wiie-tee muuſikat helipl. 19.00 M. Malm: Talwiſeſt pildiſtamiſeſt. 19.30 Milwi Laid laulab ſoololaule P. Abrahami operetiſt „Dſhainah". 19.50 päewauud. 20.05 RR orkeſtri kontſ. 21.15 wana tantſumuuſ. helipl. 21.45 lugemiſtund. A. Lauter eſitab katkendi A. Mälgu romaaniſt „Läänemere iſandab". 22.15 moodſat tantſumuuſ. helipl. 22.55 päewauud.

Milano. 17.15 Montanari operett „Il Birichino di Parigi". 22.00 Verdi ooper „Maskiball".

Õige ala.

GORI.

„Kirjutasin romaani — see läks paberikorvi, kirjutasin näidendi — see jäi auhinnast ilma. Mis te ütlete selle kohta?"
„Nüüd hakake kirjutama arvustusi!"

AJAKIRJANDUS

PÄEWAKÜSIMUSIST.

Tegusid rahwaarwu tõſtmiſeks

nõuab „Pwl.", peatudes 1936. a. ſündinute ja ſurnute arwu juures aruannete põhjal kohtadelt:

„Neiſt kurbadeſt sõnumeiſt, mida ajalehed praegu iga päew aruannete põhjal awaldawad, wõime nüüd täie ſelguſega näha, kui ſuur-bigus oli riigiwanemal, kui ta rahwaarwu ſuurendamiſe küſimuſe laias ulatuſes päewakorrale kergitas juba oma uue-aasta kõnes 1936. a. ſaabumiſel. Üks aasta on ſelleks muidugi liiga lühike aeg, et arenewaſſe olukorda ſündimuſe ſuurendamiſe asjus märgatawat pööret tuua, kuid ſaabuwad teated manitſewad weelgi energiliſemale tegutſemiſele. Ja juſt tegusid on rohkem tarwis. Sellest on üksi wähe, kui ainult waieldaſſe. Komiſjonid ja komiteed lõpetagu teoretiſeerimine ja asugu tegelikkude ſammude juure. Waſtaſel korral peame aasta pärast lugema niiſama kurbi aruandeid, nagu neid loeme praegu."

Seltskondlikkude komiteede loomiſe kohta wõtab sõna „Rahwa Sõna":

„Ei ole kellegi ſaladuſeks, et enamasti Iſamaaliidu kohaliku oſakonna juht kutſus oma heakſarwamiſe järgi seltskondlikku komiteeſſe ainult neid, kellest lootis sõnakuulmiſt. Keegi ei teadnud ega kuulnud, millal seltskondlik komitee waliti — ta nagu ſeen tärkas üle-öö ſügiſeſe wihmaga."

Tuleb meele, et ühes Tallinna lehes Märjamaa poolt terwe rida kohalikkude organiſatſioonide eſindajaid awalikult kinnitaſid, neid kõiki olewat seltskondlikkude komiteede loomiſel kõrwale jäätud. Juba see organiſatſioonide proteſt heitis omapäraſt warju nendele komiteedele, mida nüüd „Rahwa Sõna" kinnitus muidugi ſuurendab.

KAKS UUT KUPONGI

millele tuleb kirjutada parimad reklaamlaused,

ILMUS

„ESMASPÄEVAS"

NR. 2.

AUHINDADENA

100 krooni sularahas,

peales elle 200 suurt ergutusauhinda

Need auhinnad on Teile!

OSTKE VÄRSKE

„ESMASPÄEV"!

SISUS:

- **Eesti siim Alaska tuletornis.** Mulgimaa mees Georg Alexius jutustab.
- **„Vaeseinimese talv".** Musta talve rõõmud ja mured.
- **Tuleb Eesti trikkfilm.**
- **Kolm arsti, kes võitsid surma** j. n. e.

SEE LEHT PEAB OLEMA TEIE LAUAL!

KIREW MAAILM

Aastas 10.000 maawärisemiſt. India geoloogiliſes instituudis Delhis koguti möödunud aasta jooksul andmeid maawärisemiste kohta kogu maailmas. Uurija, kes ſeiſis ühenduses kõigi maawärina regiſtreerimiskohtadega, on nüüd koostanud ülewaate, milleſt selgub, et üle maakera eſineb maawärinaid aastas umbes 10.000. Maawärinate peſaks on Jaapan, kus aastas regiſtreeritud üle tuhande maawärina. Järgneb Tshiili Lõuna-Ameerikas. Ka Wäike-Aasias, Pärſia lahe ümbruſes, Araabias, Bengaalis, Sunda ſaartel ja Uus-Guineal eſineb ſageli revolutſioone maakamara all. Peagu ſugugi ei eſine maawärinaid Siſe-Aafrikas, Austraalias, Braſiilias ja Aaſia-Wenemaal. Euroopa riikideſt ſeiſab eſikohal Kreeka umbes 500 maawärinaga aastas. Delhi ſtatiſtikaſt selgub weel, et wiimaſe ſaja aasta jooksul Jaapanis ja Hiinas on langenud maawärinate ohmriks 61 wäikſemat ja keſkmiſe ſuuruſega linna.

Ära mõtle lõpuni.

üks pealtkuulatud kahekõne.

See oli paar päewa enne uut aastat Tallinnaſt Haapſalu poole ſõitwas rongis. Pooltühi wagun oli hämaralt walguſtatud, ja wist ſeepärast neil kahel maaharitlaſe wälimuſega mehel wist oligi waewa üksteiſe äratundmiſega. Nad istuſid pinkidel peagu waſtamiſi ja piiluſid teineteiſt wargſi, kuni üks, nähtawaſti agaram, nihkus teiſele otſuſtawalt lähemale:

— Mu ſilmad wist ei peta — kooliwend Kaſemets?

— Ennäe jah, mina ka tunnistan, et oleks nagu nähtud mees... No tere kooliwend Angermann...

— Luba wäga... Angerjas on nüüd mu nimi. Aadu Angerjas... eeſtiſtaſin.

— Sa õnnelik, ſul oli wõimalik oſa wõtta ſuurest uuestiſünni aktſioonist ja anda eeſkuju teiſtelegi. Mina oma lihtſa nimega pidin ſellest kõrwale jääma, olen endiſelt Kaſemets.

— Jajah, ega kõik ſaa kaaſa lüüa. Aga mul ikka ſatub nii, et wõtan oſa kõigiſt liikumiſteſt.

— Oli kuulda jah, et mõni aeg tagaſi mõraſid ſeal rahwusterwiku ja telegraafipoſti ümber.

— Pſt... ſee on nüüd ajalugu, nüüd on mul hoopis teiſed liikumiſed ja teiſed liidud. Aga kuſt ſa tuled, Kaſemets?

— Tallinnaſt, kongreſſil käiſin... eeſti keele õpetajate kongreſſil. Mina jälle ſatun kõigile kongreſſidele, nagu ſina liikumiſteſſe.

— No mis kongreſſitõbi ſul on, kui pole liikumiſt? Kes ſind ſiis ajab?

— Amet ajab. Olen läbi käinud kõik keele-, ajaloo-, maateaduſe ja muuſikaõpetajate päewad.

— Hull inimene, oleb ſa ſiis mõni Kaſtrozza, et tahad teada kõik maailma tarkuſed?

— Ega taha, aga nagu tead, olen ainuke õpetaja Orumetſa kooliſs, ühtlaſi koolijuhataja, pean õpetama kõiki aineid... ja käima kõikidel kongreſſidel.

— Noh, ſiis oleb ju päris wõürer kohe, peremees majas.

— Kuulſid ju, et pole kellegi üle peremees olla, iſe juhataja, iſe õpetaja ühtlaſi. Aga nüüd tuleb hakata peremeheks wähemalt iſeenefe üle, walſuks peremeheks.

— Kas nüüd on niiſugune liikumine?

— Jah, kongreſſil öeldi, et koolijuhataja peab olema peremees majas, peab olema teiſte õpetajate hindaja. Kuna mul teiſi õpetajaid pole, ſiis pean hakkama iſeennaſt hindama. Tegingi ſellega juba alguſt, ſiinſamas wagunis... ja tuleb wälja, et minu koht ei olegi koolis.

— Nonoh, 10 aaſtat koolmeiſter ja nüüd äkki...

— Wõi lööbi eeſti keelele ſeekord niiſugune nõks ſiſſe, et pea enam ei wõta?

— Ah mis, keelenõkſudega oskan kohaneda. Kui koolinõunik oli aawiklane, ſiis õpetaſin Aawiku keelt, kui tuli weskiſmi poolbaja, ſiis muutſin minagi orientatſiooni. Kord ühe uue koolinõunikuga oli alul küll päris häda: kuulbus teiſel olewat ſootuks oma ja iſeſeiſew „keele-waiſt". No kulus waewa, enne kui ta keele-waiſtul ſabaſt kinni ſain, et laſtele keelt õpetada, mis ülemuſele meelepärane.

— Noh, ſiis ſa oleb ju nagu loobud omaſ kohale, wõid weel elus edaſi jõuda.

— Ei jõua kuhugile. Otſas. Pauk tuli kõrgemalt poolt. Ütleſin ju, et käiſin eeſti keele õpetajate kongreſſil... ja waat, mis ſeal öeldi:

„Hariduſminiſteeriumil on andmeid õpetajaiſt, kes ajawad äri wõi peawad talu. Selliſte õpetajate koht ei ole koolis. Kui neil on talu wõi äri, ſiis olgu peremeheb ja tehku koolikoht wabaks." Nii üteldi, ja minul, tead, on ka talu.

— Ai-ai... mõtmekohapidaja. Opetajale ſee ei ſobi, eriti praeguſel ajal.

— Aga luba, nüüd kus juttu maakultuuri arendamiſeſt ja kodukauniſtamiſeſt. Mu talu on otſe koolimaja juures ja on ſelliſes korras, et annab eeſkuju laſtele ja kogu ümbruſele.

— Ära ſega asju ära. Opetaja peab rääkima maakultuuriſt, aga mitte iſe ſeda tegema. Opetaja kohus on olla idealiſt. Tead ju, mis meil praegugi lõneldakſe endiſteſt wallakoolmeiſtriteſt? Polnud neil talu ega kooliaeda, et ümbruſele eeſkuju anda, aga neid ülistatakſe kui idee-inimeſi ja rahwameſi, kelle taſemeni nüüdſed õpetajad ei küündwat. Miks? Seepäraſt, et neil polnud waranduſt. Ainult waranduſeta inimene ſaab olla idealiſt. Niipea kui ſul on talu wõi maja, ſu ideedel pole enam ſelguſt. Mäletad meie rahwuſtegelaſi enne iſeſeiswuſt? Sumadan käeotſas ja kõrged ideed peas. Aga nüüd kuuleme, et needſamad mehed riigikogu ajal aina kiluſtanud rahwaſt ja teinud muud kurja. Miks? Seſt et neil oli peale ſumadani tekkinud ka muud waranduſt.

— Sul wõib õigus olla. Aga ſelles asjas on üks tume täpp. Ajalehed kirjutawad, et mitmel kõrgel ametnikul on hästikorraldatud talud, kuhu juhitakſe ekſkurſioone ja teiſi kõlaliſi. Kõrgemad õjawäelaſed on ſaanud mõiſaſidametelt ſuurtalud, mida nad peawad edaſi ka ſiis, kui nad on kutſutud miniſtri kõrgele kohale. Ma loen alati meeleliigutuſega leheſt, et riigimees N. N. weetis enda puhkaja oma talus. Ta omab mu ſilmis jalamaid rohkem kaalu: mees, kelle jalad kindlaſti maas. Arwaſin ſedaſama eneſeſtki, aga nüüd tuleb wälja, et amet ei luba jalgu maha panna.

— Õige, ſinu amet ſeda ei luba. Pealegi on talu ſulle ſelgeks riſtiks, kui ſind teenriſtuſe huwides teiſe maakonda paigutatakſe: kaaſa wiia ei ſaa, maha jätta kahju.

— Aga kas ei ole ſamaſuguſeks riſtiks ka perekond? Laſtega, eriti kui neid juhtub palju olema, on ſama rohkeſti tegemiſt kui talu wõi äriga. Kui nüüd asja lõpuni mõtelda, ſiis tuleks nõuda, et õpetajal ei tohi olla ka lapſi, ſest nende eeſt hoolitſemine kſub ta mõtted kõrwale koolitööſt. Eriti ſee käib naiſõpetajate kohta.

— Sa ära mõtle asju lõpuni, ſellest tuleb waid waſtuokſuſi ja kahtluſi. Toimi ſilmapilgu wajaduſte kohaſelt.

— Paiſtab, et ſulle on kõik küſimuſed ſelged... ja räägid meieſuguſte muredeſt nagu polekſki ſa iſe õpetaja.

— Ega ei ole kah.

— Kuidas? Minu teada oleb ju õpetaja eeſkujulikuks peetud Tõlliaru koolis?

— Olin jah, aga nüüd juba kolmandat aaſtat ſelle ſama eeſkujuliku kooli kojamees. Palka rohkem ja eeſtirju wähem. Soowitan ſulle ſedaſama... Ah, juba ongi Tõlliaru jaam... noh jumalaga kooliwend Kaſemets... ja pea meeles: ära lihtki asja lõpuni mõtle.

Kõrwalſeiſia.

Omawalitsuste esindaj[illegible] II kotta.

Waliti 2 maawalitsuse esim[illegible] ja 3 wallawanemat.

Maasomawalitsuste ja waldade wa[illegible] meheb, kokku 33 inimest, olid laupä[illegible] koos Harju maawalitsuse ruumes, et [illegible] lida esindajaid rahwuskogu teise kotta.

Maawalitsuste esimeestest waliti K. Ruus Harjumaalt ja J. Marksoo Pär[illegible] maalt. Wallawanematest osutusid walit[illegible] Leopold Antik, Ulila wallawanem Ta[illegible] maalt, Juhan Hagiwang, Kaſaritſa wa[illegible] wanem Wõrumaalt, ja Aleksander [illegible] Uuemõiſa wallawanem Saaremaalt. [illegible] jäänud 2 kandidaati, Läänemaalt Wai[illegible] wallawanem Einloo ja Wirumaalt W[illegible] wallawanem K. Otu ſaid wähem hääli.

Kuritegewus ſuurenes hulguste arwel.

Kuritegewus, mis pärast uue krimina[illegible] ſeadustiku maksmahakkamiſt näitas wä[illegible] nemiſt, on wiimaſel ajal jällegi tõusnud [illegible] hemate kuritegude arwel.

Wanemate politſeinike arwates oli aj[illegible] ne kuritegewuſe wähenemine tingitud ſel[illegible] et kurjategijad pärast uue kriminaalſead[illegible] tiku jõuſeaſtumiſt ei olnud weel tuttav[illegible] ſelle karistuſnormidega ja wõimaluſte[illegible] mis ſelle ſeaduſe üks wõi teine paragra[illegible] pakub neile karistuſeſt möödahilimiſ[illegible] Nüüd, kus ſellega juba enam rohkem tu[illegible] wad ollakſe, ajutakſe uuesti endiſe „t[illegible] juure. Edaſi arwawad wanemad polit[illegible] ametnikud, et ſiin wõiks paranduſt t[illegible] waid kerjuſte, hulkurite ja muu ſarnaſe [illegible] mendi koondamine töölaagriſſe.

Õpetaja peab waldama riigikeelt.

Haridusministeerium on awaldanud k[illegible] ralduſe, mille kohaſelt kõik mitte-eesti r[illegible] wuſſe kuuluwad õppejõud peawad oſta[illegible] praktiliſelt riigikeelt ſel määral, et nad [illegible] nes ja kirjas ſuudawad wabalt ſelles k[illegible] les awaldada oma mõtteid. Otſutub õppej[illegible] riigikeele praktiline oſkus puudukiliku[illegible] määratakſe talle wastawa haridus- [illegible] koolinõuniku poolt tähtaeg riigikeeles t[illegible] endamiſeks. Selle järgi nõutakſe õppejõ[illegible] eksami õiendamiſt wastawa kawa ulatuſ[illegible]

Õppejõudude riigikeele praktiliſe oſt[illegible] taſet jälgiwad kõik ametiſikud, kelle ül[illegible] andeks kaſwatuſtöö ülewalwe teostami[illegible] koolides ja hindawad haridus- ning koo[illegible] nõunikud. Kuj õppejõud ei ole antud tä[illegible] ajaks ſuutnud end tarwiliſel määral täie[illegible] dada, otſuſtab asja edaſpidiſe käigu har[illegible] dusministeerium.

5500-kilowatiliſe wõimega jõujaam Kehra.

Eesti metſa- ja tſelluloſiaktſiaſeltſi juh[illegible] tuſel käiwad praegu läbirääkimiſed jõum[illegible] ſinate oſtu asjas Kehraſſe ehitatawa tſell[illegible] loſiwabriku jaoks. Kehraſſe püſtitata[illegible] jõujaam tuleb 5500-kilowatiliſe wõimega [illegible] kujuneb ſeega ſuurimaks jõujaamaks Ee[illegible] tis, ületades oma wõimelt ka uue walmim[illegible] jõujaama Püſſis. Püſſi jõujaam on teat[illegible] waſti oma wõimelt ſuurem Narwa weejõ[illegible] jaamaſt. Lõplik otſus jõumaſinate oſtu ko[illegible] ta Kehra tehaſte jaoks tehakſe teiſipäewal.

Hiina lehe eriwäljaann[illegible] ſoome keeles.

Shanghais ilmuw inglifkeelne Hiin[illegible] leht „The China Preſs" on awaldanud [illegible] detſ. l. a. ſoomekeelſe eriwäljaande, mille[illegible] tutwuſtatakſe ſoome lugejaſkonda Hiin[illegible] poliitiliſe ja majanduſelu arenguga wi[illegible] maſtel aaſtatel.

Eraametnike

36 koja liikmeſ[illegible]

Reedel eraettewõtete ametnikkude koja e[illegible] luwiimiſe komitee jõudis lõpule koja wali[illegible] mistulemuſte kokkuwõtmiſega, millega ſel[illegible] gus ühtlaſi ka koja eſimene iſiklik koosſei[illegible]

Eſialgſete kokkuwõtete järgi on walitu[illegible] eraettewõtete ametnikkude koja liikmeteks:

1. jeſtſioonis (ettewõtete juhtkond) August Wihwelin, Eeſti Panga Wiljand[illegible] oſakonna juhataja, 602 h.; Jakob Klaſſen a.-ſ. Wennad Toſeri pearaamatupidaja Tal[illegible] linnaſt, 566 h.; Peeter Juhanjon, Eeſt[illegible] Maapanga jaoskonna-juhataja abi Tallin[illegible] naſt, 556 h.; Ludwig Parkas, Eeſti Pang[illegible] prokuriſt Tallinnas, 538 h.; Alfred Kiwiſte[illegible] o.-ü. „Noor-Eeſti" ärijuht Tartuſt, 390 h. Fromhold Lauriſtin, Krediitpanga pearaa[illegible] matupidaja Tallinnaſt, 370 h.; Theodo[illegible] Klaſſen, a.-ſ. F. Krulli pearaamatupidaj[illegible] Tallinnaſt, 369 h.; Teodor Kanemägi, Ta[illegible] tu Ühiſpanga aſjaajaja Tartuſt, 339 h. Salme Jamra, k.-m. J. Puhk ja Pojad pea[illegible] raamatupidaja Tallinnaſt, 336 h.; Aleksan[illegible] der Oinas, a.-ſ. „Järwakandi Tehaſed[illegible] oſak.-juhataja Tallinnaſt, 319 h.; Eduar[illegible] Kindel, ETK kaubandusnõunik Tallinnaſ[illegible] 316 h.; Martin Hornbruch, a.-ſ. Põhja p[illegible] heri- ja puurapiwabriku pearaamatupidaj[illegible] Tallinnaſt, 315 h.

2. jeſtſioonis (kontoriametnikud) Salme Einer, k.-o.-ü. „Looduſe" raamat[illegible] pidaja abi Tartuſt, 1251 h., Woldema[illegible] Palm, a.-ſ. Kaubapanga ametnik Tartuſ[illegible] 1197 h., Toomas Kangur, Narwa linnawa[illegible] riku tööjuhataja Narwaſt, 1172 h., An[illegible] Melles, Krediitpanga arweametnik Talli[illegible]

GORI.

paberikorvi, kirjutasin näl-
te ütlete selle kohta?"
usi!"

ANDUS

IMUSIST.

al seltskondlik komitee waliti — ta na-
seen tärkas üle-öö sügisese wihmaga."

Tuleb meele, et ühes Tallinna le-
Märjamaa poolt terwe rida ko-
ikkude organisatsioonide esindajaid
alikult kinnitasid, neid kõiki olewat
tskondlikkude komiteede loomisel
rwale jäätud. Juba see organisat-
onide protest heitis omapärast war-
nendele komiteedele, mida nüüd
Rahwa Sõna" kinnitus muidugi
urendab.

AKS UUT KUPONGI

millele tuleb kirjutada
parimad reklaamlaused,
MUS

ESMASPÄEVAS"

NR. 2.

AUHINDADENA

100 krooni sularahas,
peales elle 20 suurt ergutusauhinda
Need auhinnad on Teile!

STKE VÄRSKE
„ESMASPÄEV"!

ISUS:

- Eesti siim Alaska tuletornis. Mulgimaa mees Georg Alexius jutustab.
- „Vaeseinimese talv". Musta talve rõõmud ja mured.
- Tuleb Eesti trikkfilm.
- Kolm arsti, kes võitsid surma j. n. e.

EE LEHT
EAB OLEMA TEIE LAUAL!

KIREW MAAILM

Aastas 10.000 maawärisemist. India geoloogilises instituudis Delhis koguti möödunud aasta jooksul andmeid maawärisemiste kohta kogu maailmas. Uurija, kes eiiis ühenduses kõigi maawärina registreerimiskohtadega, on nüüd koostanud ülevaate, millest selgub, et üle maakera esineb maawärinaid aastas umbes 10.000. Maawärinate pesaks on Jaapan, kus aastas registreeritud üle tuhande maawärina. Järgneb Tshili Lõuna-Ameerikas. Ka Wäike-Aasias, Pärsia lahe ümbruses, Araabias, Bengaalis, Sunda saartel ja Uus-Guineal esineb sageli revolutsioone maakamara all. Peagu sugugi ei esine maawärinaid Sise-Aafrikas, Austraalias, Brasiilias ja Aasia-Venemaal. Euroopa riikidest seisab esikohal Kreeka umbes 500 maawärinaga aastas. Delhi statistikast selgub weel, et wiimase saja aasta jooksul Jaapanis ja Hiinas on langenud maawärinate ohwriks 61 wäikemat ja keskmise suurusega linna.

4 KAWE* erimaitset № 2001 2002

Omawalitsuste esindajad II kotta.

Waliti 2 maawalitsuse esimeest ja 3 wallawanemat.

Maasmawalitsuste ja waldade walijameheb, kokku 33 inimest, olid laupäewal koos Harju maawalitsuse ruumes, et walida esindajaid rahwuskogu teise kotta.

Maawalitsuste esimeestest waliti K. R. Ruus Harjumaalt ja J. Marksoo Pärnumaalt. Wallawanematest osutusid walituks: Leopold Antik, Ulila wallawanem Tartumaalt, Juhan Hagiwang, Kasaritsa wallawanem Wõrumaalt, ja Aleksander Rei, Uuemõisa wallawanem Saaremaalt. Ülejäänud 2 kandidaati, Läänemaalt Waikna wallawanem Einloo ja Wirumaalt Wola wallawanem K. Otu said wähem hääli.

Kuritegewus suureneb hulguste arwel.

Kuritegewus, mis pärast uue kriminaalseadustiku maksmahakkamist näitas wähenemist, on wiimasel ajal jällegi tõusnud wähemate kuritegude arwel.

Wanemate politseinike arwates oli ajutine kuritegewuse wähenemine tingitud sellest, et kurjategijad pärast uue kriminaalseadustiku jõusseastumist ei olnud weel tuttawad selle karistusnormidega ja wõimalustega, mis selle seaduse üks wõi teine paragrahw pakub neile karistusest mööbahiilimiseks. Nüüd, kus sellega juba enam rohkem tuttawad ollakse, asutakse uuesti endise „töö" juure. Ebasi arwawad wanemad politseiametnikud, et siin wõiks parandust tuua waid kerjuste, hulkurite ja mnu sarnase elemendi koondamine töölaagrisse.

Õpetaja peab waldama riigikeelt.

Haridusministeerium on awaldanud korralduse, mille kohaselt kõik mitte-eesti rahwuse kuuluwad õppejõud peawad oskama praktiliselt riigikeelt sel määral, et nad kõnes ja kirjas suudawad wabalt selles keeles awaldada oma mõtteid. Ojutub õppejõu riigikeele praktiline oskus puudulikuks, määratakse talle wastawa haridus- wõi koolinõuniku poolt tähtaeg riigikeeles täiendamiseks. Selle järgi nõutakse õppejõult eksami õiendamist wastawa kawa ulatuses.

Õppejõudude riigikeele praktiilise oskuse taset jälgiwad kõik ametisikud, kelle ülesandeks kaswatustöö ülewalwe teostamine koolides ja hindawad haridus- ning koolinõunikud. Kui õppejõud ei ole antud tähtajaks suutnud end tarwilisel määral täiendada, otsustab asja edaspidise käigu haridusministeerium.

5500-kilowatilise wõimega jõujaam Kehra.

Eesti metsa- ja tselluloosiaktsiaseltsi juhatusel käiwad praegu läbirääkimised jõumasinate ostu asjas Kehrasse ehitatawa tselluloosiwabriku jaoks. Kehrasse püstitataw jõujaam tuleb 5500-kilowatilise wõimega ja kujuneb seega suurimaks jõujaamaks Eestis, ületades oma wõimelt ka uue walmiwa jõujaama Püssis. Püssi jõujaam on teatawasti oma wõimelt suurem Narwa weejõujaamast. Lõplik otsus jõumasinate ostu kohta Kehra tehaste jaoks tehakse teisipäewal.

Hiina lehe eriwäljaanne soome keeles.

Shanghais ilmuw inglisekeelne Hiina leht „The China Press" on awaldanud 6. detsl. l. a. soomekeelse eriwäljaande, milles tutwustatakse soome lugejaskonda Hiina poliitilise ja majanduselu arenguga wiimastel aastatel.

Loota wõihindade paranemist.

Eksportwõi hind püsib wiiendat kuud eelmisest aastast madalamal tasemel.

Inglises hinnad paranesid, Saksas nõrgenesid.

Meie tähtsama eksportsaaduse hinnatase wälisturgudel kogu läinud aasta wiimase weerandi liikus madalamal tasemel, kui läinud aastal samal ajawahemikul. Ka pühade-eelsed ostud ei toonud wõiturgudel aastawahetusel oodatud elawust ja hindade madal tase kandus käesolewasse aastasse.

Wiimased teated wõiturgudelt märgiwad mõningaid

hindade paranemise tunnuseid.

Talwe saabumisega arwatakse wõi enam-produktsioon tähtamates wõid tootwates maades, mis läinud aasta wiimasel weerandil pakkumist turgudel tõstis, tagasi minewat ning wõitoodang üldiselt taanduwat normalsele tasemele. See peaks tooma kaasa ka paranemise wõihindades, seda enam, et suurtes wõi-importmaades laoseisud, mis üksiwahe olid üsna kõrged ja ületasid eelmise aasta laoseise samal ajawahemikul tunduwalt, näitawad wähenemist. Wõihindade kujunemisele maailmaturul ei saa jäädа mõjumata ka

loomaöötade hindade tunduw tõus,

millest wõihindade tase samal ajal on suhteliselt 20 protsl. madalamal liikunud.

Wiimasel nädalal meie wõi Inglise turul näitaski mõningat paranemist hinnas, millę mõju kahandasid aga samal ajal nõrgenenud hinnad Saksas. Saksa turul läts hinnas tagasi Taani wõi, millega meie wõi liigub ühes umbes ühe pfennigi suuruse hinnawahega, ja wastawalt langes Saksa turul ka meie wõi hind. Saksa wõituru nõrgenemise mõju meie eksportwõi hinna kujunemisele wälditakse esialgu sellega, et

Saksasse wõid ei laadita.

Kuna samal ajal on wõimalik wõi wäljawedu suunata teistesse maadesse, siis sellega raskusi ei teki. Wiimasel ajal on kaunis järjekindlalt wõid läinud Schweitsi, kus turuolud on rahuldawad. Üksikud partiid wõid on läinud ka Põhja-Ameerika Ühendriikidesse, kuid üldiselt wõi wäljawedu sinna on olnud wiimasel ajal üsna tagasihoidlik. See on seletataw sellega, et meie wõi seisukord Inglise turul läinud aastal kujunes paremaks kui eelmisel aastal ja mahutas suuremaid koguseid wõid, nii et ülejääke müükideks mujale jäi wähe.

Kuigi meie eksportwõi hinnatase nüüd juba üle nelja kuu püsiwalt liigub madalamal tasemel kui eelmisel aastal samal ajal, põltuwalt wõihindade üldisest madalast seisust maailmaturul, on ta suhteliselt teiste maadega siiski tunduwalt paranenud. Nii on

meie eksportwõi hind Taani wõile 8 protsendi wõrra lähemale jõudnud,

kui ta seda oli alles aasta tagasi. Ka on esinenud juhtumeid, kus meie wõi eest Inglise turul on saadud Soome wõist kõrgemat hinda. 1935. a. nowembris oli näiteks meie ja Soome wõi hinna wahe Manchesteris 35 senti. See esines küll erakordse juhuna, kuid tawaliselt sel aastal liikus meie wõi hinnatase siiski 10—15 sendi ulatuses madalamal Soome wõi hinnast.

Meie eksportwõi hinna liikumine läinud aasta wiimasel weerandil awaldub Tallinna hinnanoteeringute andmeil wõrreldes eelmise aasta sama ajaga järgmistes arwudes (sentides kg. kohta):

	1936	1935
oktoober	142	165
nowember	141	142
detsember	134	140

Nagu eeltoodust nähtub, tabas eksportwõi hinna liikumist

tugew langus eriti oktoobris,

millal hinnatase kuu kestmiselt kujunes madalamaks eelmise aasta sama-aegsest tasemest üle 14 protsl. wõrra. Ebasoodsa hinnakonjunktuuri tõttu wõi wäljawedu oktoobris wähenes terwelt 42 protsl. wõrra, mis osalt kahandas selle kuu wõihindade madalseisu mõju meie wõi wäljaweo wäärtusele, kuna järgnewatel kuudel osutus suurenenud laoseisude tõttu wõimalikuks wäljawedu tõsta. Nowembris wõi wäljawedu tõusiski 31 protsl. ja detsembris isegi üle 50 protsl. Ka nendel kuudel wõi hinnatase wälisturgudel püsis madalamal tasemel kui eelmisel aastal samal ajawahemikul, kuid suhteliselt siiski paremas wahekorras kui oktoobris. Noteeritud hindade tase nowembris oli läinud aastal ligilähedane eelmise aasta samale kuule ja detsembris olt madalam umbes 4 protsl. wõrra.

Wõihindade langust läinud aasta wiimasel weerandil aasta keskmiselt tasandas aasta algusest kuni septembrini eelmisest aastast

kõrgemal tasemel püsinud wõihinnad.

Meie wõihind Inglises oli juulis juba ligi 30 protsl. kõrgem kui mõõdunud aastal samal kuul. Ka mais, juunis ja augustis oli wõihinna tase tunduwalt kõrgem mõõdunud aasta samadest kuudest. Septembrist peale kuni aasta lõpuni toimus aga wõihinna liikumine madalamal tasemel eelmisest aastast. Aasta algupoole paremaist hindadest tingitult kujunes Inglisest saadud wõihind siiski aasta keskmiselt 10 protsl. kõrgemaks kui eelmisel aastal. Kuna ka Saksas wõihinnad olid rahuldawad, siis kujunes meie eksportwõi keskmine hinnanoteering läinud aastal ka ligi 14 protsl. kõrgemaks kui eelmisel aastal.

Wõihindade püsiwalt madal tase

näib olewat põhjustatud mitmest tegurist. Üheks neist on, et Euroopa karjamajandusmais wõitoodang tõusis, kusjuures wõipakkumine septembrist alates kujunes wõrdlemisi suurels. Põud Ameerikas andis põhjust arwata, et Ameerika suurendab sügisel wõi sissewedu, kuid hilisemad wihmad parandasid wiljade seisukorda, millega ühtlasi ka karja söötmisolud paranesid ja piimatoodang Ameerikas näitas isegi tõusu, ületades eelmise wiie aasta toodangu. Ameerika wõiostud Euroopast loodetud ulatuses jäid ära. Rahawääringu ümberhindamine tõi uue wõistlejana wõiturule juure Hollandi, kust wõid pakuti tunduwalt odawamalt kui teistest maadest. Kuna Inglises olid wõitagawarad suuremad kui mõõdunud aastal, mõjus Hollandi pakkumine ka teiste maade wõihindade liikumisele ebasoodsalt.

Iseloomulik meie eksportwõi hinna kujunemisele läinud aasta wiimasel weerandil on, et hindade madalseis saabus oktoobris, kuna eelmisel aastal just samal kuul walitses hindade kõrgseis. Sellel kuul Eesti wõi hind Londonis oli 57 protsl. kõrgem kui eelmisel aastal. Kuu kõrgeimaks noteeringuks Tallinnas oli 171 senti kg. Wõihinna kõrgseis oli põhjustatud Itaalia-Abessiinia konfliktist, mis toitainete turul tekitas elawuse.

Kuulduseid Türgi wägede liikumisest.

Tükike liivast Välke-Aasiat, mille pärast ähvardab minna sõjaks Türgi ja Prantsuse vahel. Tüli põhjuseks on asjaolu, et Antiokia linnas Alexandrettes 30.000 türklast tahavad saada Türgi alamateks. Prantsusmaa seisab aga säärase kodakondsuse vahetamise vastu.

Ankara, 8. jaan.

(ETA) (Havas.) Prantsuse suursaadikul Ponsot'l oli eile õhtul pikem läbirääkimine Türgi wälisministri Arasega. Informeeritud ringkonnist seletatakse, et kuulduseid Türgi wägede liikumisest piiril Alexandrette lähedal on täiesti alusetud. Tõsiasi on siiski, et Türgil asuwad Süüria piiri lähedal suured jala- ja ratsawärgarnisonid.

Ankara, 8. jaan.

(ETA) Ametlikult teatatakse, et riigipresident Atatürk on walitsuse soowil oma Lõuna-Anatoolia reisilt pöördunud tagasi Ankarasse, kus tema eeistumisel peeti täna ministrite nõukogu koosolek.

Ankara, 9. jaan.

(ETA) Anatoolia agentuur teatab, et Türgi esitab lähemal ajal Prantsusmaale uue kawa Alexandrette ja Antiookia küsimuse korraldamiseks.

Informeeritud ringkonnist seletatakse, et Türgi uus kawa Alexandrette ja Antiookia küsimuse korraldamiseks olewat wälja töötatud wälisministeeriumi poolt ja olewat juba esitatud Türgi walitsusele seisukoha wõtmiseks.

Hitler kutsub kokku riigipäewa.

Berliin, 8. jaan.

(ETA) Siinseis poliitilisis ringkonnis peetakse wõimalikuks, et juht ja kantsler Hitler kutsub 30. jaanuariks kokku riigipäewa, kuna siis möödub neli aastat päewast, millal president Hindenburg usaldas Saksa walitsuse juhtimise Hitlerile. Arwatakse, et riigipäewal tuleksid arutusele ainult puht sisepoliitilised küsimused. Arwatawasti Hitler esineb ülewaatega möödunud nelja aasta tegewusest ja nõuab edaspidiseks teotsemiseks wolituste pikendamist, mis kustuwad teatawasti 30. jaanuaril. Poliitilisis ringkonnis rõhutatakse, et Saksa riigi põhiseaduse ja riigi juhtimise asjus ei ole oodata mingisuguste muudatuste ettewõtmist. Endastmõistetawaks peetakse, et rahwusõotsialistliku Saksamaa neljandat aastapäewa pühitsetakse nagu möödunud aastalgi suuremate pidustustega.

Orkaan Riia lahel.

Riia, 9. jaan.

(ETA) Eile möllas Riia lahel orkaanitaoline torm, mis tegi wõimatuks laewade wäljumise Riia sadamast. Wäina jõe suudme ümbruses tekkis tormi tagajärjel uputus. Riias torm sünnitas wähemaid kahjusid. Torm paiskas pikali isegi jalakäijad ja lükkas ümber ühe woorimehe sõiduki.

Uus kord wäetisainetega kauplemiseks.

Wäetiste walmistamise, sissewee- ja müügikontrolli seaduse (RT 30 — 1936) alusel põllutööminister kirjutas alla määrusele wäetiste walmistamise, sissewee- ja müügikontrolli määrusele. Uus kord hakkab maksma 1. weebruarist.

Rööwimisekatse Narwas

Narwa, 9. jaan.

Täna hommikul kella pool 8 paiku Narwaurdtee jaamast Kreenholmi wabriku poole wiiwal teel tungiti rööwimise otstarbel kallale Kreenholmi naistöölisele Sihwerile. Wiimane oli juba randsillast üle tulles märganud, et keegi tundmatu noormees teda jälgib. Jõudes raudteearsti dr. Keerpärja maja kõrwale, sõõstis tundmatu Sihwerile kallale, lüües temale tellisikiwiga hoobi pähe. Naine warises kokku. Kallaletungija, arwates, et ta on kaotanud meelemärkuse, püüdis tema käest ära kiskuda ridikülli. Naine hakkas aga jõuga wastu ja karjus appi. Kui inimesi lähenes sündmusepaigale, põgenes rüsnuja Kreenholmi suunas.

Rohkesti terwituśi L. ja R. Eenpalule.

Proua ja härra Eenpalu hõbepulmade puhul 8. ktp. oli juubilaridele saadetud õige rohkel arwul terwituśi ja kingituśi. Naisorganisatsioonide poolt, kus pr. Eenpalu juhtiwat kohal, oli rohkesti lilli. Terwituśi saabus traadi- ja kirjateel ning neid tõid ka mitmed delegatsioonid.

Kõigi sortide hind tõusis 8 senti kilolt.

Linahindade noteerimist toimetati pärast pühade-wahearga käesolewa aasta kohta esmakordselt reedel.

Nagu eelmine aasta, algas ka tänawune linahindade tõusuga. Lina kokkuostu hindasid riikliikude standardsortide alusel — tõsteti kõigilt sortidelt 8 senti kg. kohta. Ristna sordi hinnaks Wõru-Petseris noteeriti 123 senti 115 s. wastu enne pühi ja sama sordi hinnaks mujal Eestis 121 senti eelmise noteeritud hinna 113 sendi wastu. Ka kõigi teiste sortide hindu tõsteti 8 senti kilolt. Ristna linasordi praegune noteeritud hind ületab läinud aasta kõrgeima noteeringu, mis oli 121 senti kg.

Koolimaju tuleb püstitada wastawalt uuele kooliwõrgule.

Haridusministeerium on annud uue koolimajade ehituslaenu fondi määruse, mida palutakse wõtta täpsele täitmisele. Koolimajade projektide eelläbiwaatamisel tuleb jõuda selgusele, kas koolimajale walitud koht wõi samuti ümberehitatawa koolimaja asukoht on küllalt otstarbekohane kooliwõrgu seisukohalt. Samuti tuleb selgitada, kas koolimaja on ruumide suuruselt ja arwult küllaldane ning klassiruumid küllalt awarad.

Kesk- ja kutsekoolide hoonete ehitusprojektide suhtes tuleb enne nende koostamist astuda kontakti haridusministeeriumiga, kuna nende koolihoonete kohta puuduwad normid. Ehitustöid koolimajade alal on kõhustatud jälgima koolijuhatajad, samuti ka koolinõunikud.

„Balti nädal" wõidupüha paiku.

Eesti-Läti-Leedu koostööbüroo on pöördunud Balti ajakirjanike koostööbüroo poole ettepanekuga koondaba oma kongressid tänawu juunikuus Tallinnas toimuwale „Balti nädalale". Balti ajakirjanike koostöö Eesti büroo wastas nõusolekuga, soowitades „Balti nädalat" pidada wõidupühade ja jaanipäewa paiku.

Naiskodukaitse esindajaks 2. kotta

waliti Tallinna ringkonna esinaine pr. Jeets.

Nurimus O. Lutsust.

Bibliograafia asuise juhatajal O. Urgartil on koostamisel põhjalikum nurimus O. Lutsust. Selles teoses tahetakse anda koondatult seni ilmunud materjale O. Lutsu kohta, aga ta rohkesti uudseid andmeid.

Soomlaste äpardus Eestis.

Politsei wõttis wahialla ja paigutas kuni kohtuotsuseni areštimajja Soome kodanikud Weikko-Erik Salmela ja Johu-Emil Liljeroosi, kes olid salaja Eestisse tulnud.

Soomlased seletasid, et nad olewat mootorpaadil Eestisse saabunud juba 2. jaan. Miinisadamas randudes jätnud nad paadi saatuse hooleks ja läinud lokaali pummeldama. Kõrtsis tutwunenud mehed kenade tüdarlastega ning asunud nendega pummeldama, mis kestnud kuni raha otsaõppemiseni. Pärast wäsimuse wäljamagamist läinud soomlased Miinisadamasse oma paati otsima, et tagasi koju sõita, kuid seal selgunud, et piiriwalwe on nende sõiduki juba oma korraldusse wõtnud. Nüüd läksid mehed politseisse oma häda kaebama, kus nad kui salaja üle piiri tulnud isikud wangistati.

Eraametnike koja koosseis.

36 koja liikmest 21 Tallinnast.

Reedel eraettewõtete ametnikkude koja eluwiimise komitee jõudis lõpule koja walimistulemuste kokkuwõtmisega, millega selgus ühtlasi ka koja esimene isiklik koosseis.

Esialgsete kokkuwõtete järgi on walitud eraettewõtete ametnikkude koja liikmeteks:

1. sektsioonis (ettewõtete juhtkond): August Wihwelin, Eesti Panga Wiljandi osakonna juhataja, 602 h.; Jakob Klassen, a.-s. Wennad Toferi pearaamatupidaja Tallinnast, 566 h.; Peeter Juhanson, Eesti Maapanga jaoskonna-juhataja abi Tallinnast, 556 h.; Ludwig Parkas, Eesti Panga prokurist Tallinnas, 538 h.; Alfred Kiwiste, o.-ü. „Noor-Eesti" ärijuht Tartust, 390 h.; Fromhold Lauristin, Krediitpanga pearaamatupidaja Tallinnast, 370 h.; Theodor Klassen, a.-s. F. Krulli pearaamatupidaja Tallinnast, 369 h.; Teodor Kanomägi, Tartu Ühispanga asjaajaja Tartust, 339 h.; Salme Jantra, k.-m. J. Puhk ja Pojad pearaamatupidaja Tallinnast, 336 h.; Aleksander Oinas, a.-s. „Järwakandi Tehased" osak.-juhataja Tallinnast, 319 h.; Eduard Kindel, ETK kaubandusnõunik Tallinnast, 316 h.; Martin Hornbruch, a.-s. Põhja paberi- ja puupapiwabriku pearaamatupidaja Tallinnast, 315 h.

2. sektsioonis (kontoriametnikud): Salme Einer, k.-o.-ü. „Loodus" raamatupidaja abi Tartust, 1251 h., Woldemar Palm, a.-s. Kaubapanga ametnik Tartust, 1197 h., Toomas Kangur, Narwa linawabriku tööjuhataja Narwast, 1172 h., Ants Melles, Krediitpanga arweametnik Tallinnast, 1170 h., Aleksander Künkmaa, Kreenholmi puuwillasaaduste manufaktuuri o.-ü. arweametnik Tallinnast, 1153 h., Bruno Kerem, Balti puuwillawabriku sekretär Tallinnast, 1150 h., Curt Mertzlin, k.-m. Puhk ja Pojad deklarant Tallinnast, 1124 h., William Grosthal, kindlustuse a.-s. „Oma" matemaatik Tartust, 1113 h., Albert Oun, Lõuna-Eesti eksporttapamajade ühisuse kassapidaja Tartust, 1108 h., Hans Weiss, a.-s. Põhja paberi- ja puupapiwabriku korrespondent Tallinnast, 1094 h., James Kroll, a.-s. A. M. Lutheri kaltulaator Tallinnast, 1091 h., Walter Widau, „Arko" karusnahkadeparkimistööstuse deklarant Tallinnast.

3. sektsioonis (äriteenjad): Karl Tammer, a.-s. Kreenbalti kaubakontrolör Tallinnast, 630 h., Jaan Kasak, J. Jänese rideäri osak. juhataja Tartust, 628 h.; Mihkel Esmann, Wiljandi Eesti põllumeeste seltsi kaub. osak. juhataja Wiljandist, 617 h.; Karl Warju, Tartu Eesti majandusühisuse äriteenija Tartust, 517 h.; Gerhard Pommer, Soonsteini äri kauba sissesõstja ja müüja Tallinnast, 513 h., Eduard Pärn, ETK Narwa osak. laohoidja Narwast, 493 h., Julius Laksberg, P. Mägi ja S. Skwortsowi müüja Petserist, 478 h.; Jaan Ustaw, a.-s. Wennad Toferi müüja Tallinnast, 476 h., Alfred Matta, a.-s. Kreenbalti müüja Tallinnast, 460 h.; Paul Maurer, Pärnu majandusühisuse Wändra osak. juhataja, 438 h.; Reinhold Tõnisson, a.-s. „Globuse" Pärnu osak kaupluse ärijuht Pärnust, 435 h.; Martin Westung, k.-m. „Erpe" müüja Tallinnast, 386 h.

15 aastat lihalindude eksporti.

Ei leidu küllalt kwaliteetkaupa, et suurtele turgudele pääseda.

Läinud aastaga möödus 15 aastat, kui Eestist hakati wälja wedama kodulinde. Esimesed katsed kodulindude ekspordi alal tehti nimelt 1921. aastal. Sellel eksportegewuse alal on nüüd juba wõrdlemiseks pikk tegewusaeg seljataga, kuid kodulindude eksport pole meil selle aja jooksul siiski saanud weel suuremat hoogu. Peamiseks põhjuseks on asjaolu, et lihalindude kaswatamisele ei ole meil pööratud wajalist tähelepanu. Wälisturud wajawad suuremaid, ühtlase kwaliteediga koguseid, mida meil aga ei ole anda. Inglise turule saaksime lihalinde näiteks wedada wälja edukalt, siis, kui meil oleks saata sellele turule 3000—5000 lindu korraga. Kuna selliste koguste kokkusaamine meil on raske, siis on seniajani tulnud piirduda peaasjalikult Rootsi, Soome ja Saksa turuga.

Eksporditi määratud kodulinnud ostetakse kokku elusalt ja tapetakse Tallinnas eriteadlaste poolt wastawalt wälisturgude nõuetele. Praegu eksporditakse wähemal määral hanesid, parte, kalkuneid ja osalt ka kanu. Kord tehti proowi ka noorte kukkede ekspordiga, kuid sellest loobuti peagi põhjusel, et ei saadud küllaldases koguses kwaliteetkaupa.

Leedu weab praegu kodulinde wälja palju suuremates kogustes kui see sünnib meil.

KULTUURKROONIKA

A. MURAKIN.

Meie näidendite keel

TÕNIS BRAKS: „TANTSUPROFESSOR". Külakomöödia 3 vaatuses. Autorikaitse ühingu kirjastus, Tallinnas 1935. a.

TÕNIS BRAKS: „VÕSAVENNAD". Külakomöödia 4 vaatuses. Autorikaitse ühingu kirjastus, Tallinnas 1936. a.

Mõlemad jandikesed on kirjutatud suure innu ja õhinaga — see on ehk nende ainus positiivne külg peale selle väikese väärtuse, mis annab nende aktuaalne sisu ja mulla- ning töölõhnaline tendents. Muide aga — kuivõrra kebjakesed, sedavõrra on nad kerged ja kergelt võetud asjakesed vähenõudliku maapubliku jaoks, kes näidendist otsib ainult palaganinalja. Seda oskabki autor serveerida külarahva maitse kohaselt: niisiis tükid on menutükid, meisterdatud esmajoones taskuhuvide seisukohalt.

Kõik seesama maksab ka näidendite keele kohta: hoogu, soravust ja voolavust on palju, paigaltammumised peaaegu puuduvad täiesti. Nõnda siis — autor oleks andekas näitekirjanik niihästi sisu kui ka dialoogi mõttes.

Aga kui võtta lühimgi kunstiline mõõdupuu, siis kahvatub teoste väärtus peaaegu täiesti. Võiks isegi ütelda: Braksi näitemängud on nagu saatuselt antud ajakohane näide, kuidas ei tohiks lavateost kirjutada, kui see vähegi taotleks esteetilisi ja publiku maitse kasvatamise sihte ega püüaks ainult vastu tulla arenematu külainimese lõbuvaistule ning kõditada tema primitiivset naerunärvi.

Jättes kõrvale näidendite sisulise külje ning puudutamata kõik need sündmuste labasused, mis haavavad keskmisegi maitsega inimese ilutunnet ja asudes sõeluma üksnes teoste keelelisi halbusi, siis peab lausa imestama, kuivõrra meie päevakajaliste ajakirjanike sulg võib iga päev üha enam sigitada seda iiveldama panevat žargooni. Näidendeid lugema hakates arvad alul kõik olevat korras: päris talutav lause ja paiguti isegi on leidlikke teravmeelsusi. Aga mida kaugemale lugemisega jõuad, seda tüütavamaks muutub vesiste keeleliste labasuste kordumine ja seda enam veendud, kui väikese ja napi sõnavaraga siiski meie põljetoni-sulemehed tihkavad läbi saada. Ei mingit muret ega vaeva ega vähimatki otslevat pingutust, et sõnad ja kõnekäänud oleksid mitmekesisemad, või vähemalt üksikud tüüpidki erineksid oma lause isikupärasusega. Kõik ainult „kukuvad" ja „keeravad" midagi tegema, kõik aina „rassivad", „sagivad" ja „jamavad" — sõnad, mida oleme juba ammu kuulnud linnaserva kraadepoistelt või, kes neid oma kõrvaga pole kuulnud — see on neid omal ajal vähemalt juhtunud lugemagi teatavat liiki ajakirjandusest, mis aga nüüd õnneks juba on oma tooni sundinud parandama. Aga veel praegugi võime — kahjuks — näha vilksatamas päris soliidsete ajalehtede joone all sellist „stilli" — ja need „stiilipärlid" on nüüd kõne all olevate näidentite autor nähtavasti ilmse lõbuga kogunud oma raamatukesisse. Säärast kõneliiki näib autor ka ise ainuüksi õigeks pidavat, sest ta lausub oma seletavas tekstiski tüütuseni korduvalt: „kukub tööd vuhtima", „kukub larpima", „kukub mehkeldama", „kukuvad rassima" (sõna „maadlema" on autor oma leksikonist täiesti „välja vuhtinud"). Ja nõnda on see kõik läbisegamini, näidendite kõigi tegelaste ja autori enda suus, mistõttu kogu raamatukeste keel on muutunud ühekülgseks ja lamedaks aguližargooniks. Võiks koguni ütelda, et T. Braksi keel on kõige tüübilisem ajajärgu moežargoon, mis vaimukusi ja teravmeelsusi taotleb keeleliste edevuste ja jämeduste ühtesulatamise varal. Noor kena tüdrukki ei taju piinlikkust, sõnudes ikka ainult „kere" ja „kere", ja kogu majarahvas ka ei tunne sõnu: „õhk", „lõbu" või „hais" — vaid lausuvad igal võimalusel muudkui „pluht", „pluht" ja „pluht."

„Tantsuprofessoris" on siiski kaks tegelast, kes oma keelelt teistest erinevad iseäranis tunduvalt. Nende „stiil" on meelega ja pealetükkivalt tehtud väga peeniks ja õilsaks — osalt, et naeruvääristada võltsi linnakultuuri, osalt aga, et mõnitada meie keeleuuendust. Need kaks tarvitavad siis meil kõige uuemaid sõnu üksteise otsa kuhjatult ja autor tunneb ilmselt mõnu selle moodsa keele tõgamisest. Aga sealsamas kirjutab ta ise seletusis korduvalt: „Siirdub tuppa", „siirduvad värava juure", aimamata, et „siirduma" sel kujul on üks meie uute sõnade tarvitamise suuremaid vaimuvaesusi.

Kui loetella üksikuid sõna- ja lausevigu — siis kollitab meid muidugi jälle see tuntud „näitekirjaniku-termin", mida võib leida peaaegu iga pisinäitemängu tekstis: „uudistama" — „uudishimutsema" asemel. Uudistama tähendab uudist rääkima, olgu juba ükskord selge!

Täiesti võlts vorm on „ülalpidu", kui sellega tahetakse väljendada käitumist= ülespidamist. „Ülalpidu" ei ole üldse kellegi sõna, vaid on küll olemas „ülalpidamine", mis tähendab toitmist ja kasvatamist.

Valed lausevormid on: „tuletada meele" ja „jätta jumalaga." Abstraktses mõttes neid tegevusi sõnastada võib üksnes vormide abil: „meele tuletada" ja „jumalaga jätta."

„Valab inimesel suud-silmad täis" — nõnda räägib ainult untsantsakas linnaagulist. Eestlane, kes oma emakeelt kõneleb õieti, ütleb: „suu-silmad täis." Mitu suud siis inimesel on?"

Keegi küsis mult hiljuti, et mis vahe on õigupoolest selle nõndanimetatud alevi- või aguližargooni ja rahvakeele vahel. Miks ma ei peaks siinkohal juhust kasutama, et vastata ka teistele, kes küsiksid nõndasamuti? Ärgem kartkem niisuguses tähtsas küsimuses ka asjale nime peale teha. Läbi ja läbi aguližargoon on niisugune keel, nagu see Tõnis Braksi näidendite taoliste teoste kaudu mürgina imbub ja juba on imbunudki meie elavasse kõne- ja kirjakeele, seal, kus seda veel seni ei ole olnud: linnadest eemal, sisemaal. Õiges eestipärases rahvakeeles kirjutavad — kumbki omamoodi — näiteks A. Mälk ja Hugo Raudsepp (kui viimase liigseid rõvedusi ja tüübikirjeldamiseks meelega tarvitatud žargooni, mitte ligi arvata) — et oleksid mainitud vähemalt kaks meie kõige populaarsemat näitekirjanikku. Ka nemad loovad ise oma teoste sõnastuse, ega laena seda otseselt rahva suust, nagu T. Brakski teeb ise oma „rahvakeele" oma isikliku maitse järgi. Vahe on siiski suur. Esimesed kaks autorit toetuvad oma tugevale keelevaistule, viimane aga laseb end nakatada vähese endakriitikaga ümbrusel, luues oma lausesse vaid mõne rahvakeelepärase alliteratsiooni. Seep see vahe ongi.

Autorikaitse Ühing tahab olla ka autoriteetne ühing meie maalavade varustamisel algupärandite-näidenditega. Autoritasu karmi sissenõudmisega teeb ta küll autorile suure teene, aga teene kogu rahvale oleks kindlasti palju suurem, kui ühing võtaks karmimalt ka näidendi sisu ja keele järele valvamist. Või tuleks ehk lavateoste kunstilise kontrolli jaoks luua mingi teine ühing, mis autorile määraks rahalise trahvi, kui see oma asja võtab liiga kergelt ja kergemeelselt?

Tõeline Shakespeare — lord Rutland?

NÄITLEJA WILLIAM SHAXPER POLNUD VÕIMELINE KIRJUTAMA HIILGAVAID NÄIDENDEID. — LORD RUTLANDI ELUKÄIK ÜHTUB KUMMALISELT SHAKESPEARE'I TÖÖDE AINESTIKUGA.

Ühest kirjandusloolisest mõistatusest.

Shakespeare'l isik on kirjandusajaloole üks vaieldavamaid kujusid, sest kes tõeliselt oli Shakespeare, selle kohta puuduvad tänapäevani täpsemad andmed. Kõik, mida kirjandusloolased Shakespeare'i isikust teavad, on niivõrd ebamäärane ja täis vasturääkivusi, et selguse asemel muutub lahenduse leidmine veelgi raskemaks. Shakespeare ise on oma elust jätnud niivõrd vähe andmeid, et nendega midagi peale hakata on raske ka kõige innukamal Shakespeare'i uurijal. Tema isiku üle kirjutatakse samuti uurimusi, nagu tema draamade üle. Nooremad Shakespeare'i uurijad on püüdnud kindlaks teha, et näitleja Shaxperi taga peitub tõeline Shakespeare. Tollest härra Shaxperist ei ole ka mitte palju rohkem andmeid, kui Shakespeareist enesest. Tema isikust on vaid säilinud mõned tumedad protsessiteated ja tema üpris tagasihoidlik tegevus Londoni teatris. Mõned vanemad shakespearioloogid on küll väitnud, et too

härra Shaxper ei olnud üldse võimeline midagi kirjutama,

mis on aidanud kaasa arvamuse tekkimiseks, et Shaxper pole üldse Shakespeare, vaid tema teosed on kirjutatud kellegi hoopis teise isiku poolt. Kuid sellest hoolimata, et mitmed kirjandusajaloolased on püüdnud tõendada, et Shaxper ei olnud Shakespeare, pole neil ometi õnnestunud vähimagi tõenäosusega Shakespeare'i mõne teise isikuga identifitseerida.

Vast hiljuti on tõusnud uus teooria, et too härra Shaxper on olnud siiski Shakespeare. Igal juhul on huvitav tutvuda lähemalt selle teooriaga, mis püüab heita valgust sajandeid vaidluse all olnud küsimusse.

Uuem inglise kirjandusajalugu on teinud kindlaks üht vana inglise lossi ajalugu uurides, et lossi endised omanikud

lord Rutlandid on omal ajal näitlejale William Shaxperile maksnud mitmesuguseid summasid,

ja samuti on kindlaks tehtud, et lord Roger Rutland on kuninga juures astunud samme, et härra Shaxperile hankida aadlitiitlit. Neist kahest toetuspunktist lähtudes on mitmed kirjandusajaloolased jõudnud veendumusele, et pseudonüümi Shaxperi taga peitub krahv Rutland. Nad on jälginud krahv Rutlandi elulugu ning üheaegselt püüdnud seda ühendusse viia Shakespeare'i loominguga, mis on annud ka võrdlemisi usutavaid tulemusi.

Krahv Rutland sündis oktoobris 1576. aastal ja suri juunis 1612.

Nii on krahv Rutlandi surm aset leidnud ajal, millal Shakespeare'i looming järsku väga salapärasel viisil katkes.

Aastal 1596 viibis lord Rutland Prantsuse kuninga Henri IV õukonnas. Teatavasti mängib üks vanemaid Shakespeare'i naljamänge Navarra kuningakojas (Henri IV oli ka Navarra kuningaks). Prantsusmaalt reisis noor lord Paduasse ja Veneetsiasse. Varsti pärast seda ilmuvad Shakespeare'l „Romeo ja Julia" ja „Veneetsia kaupmees". Innukail Shakespeare'l-uurijail on õnnestunud kindlaks teha, et Padua ülikooli üliõpilaste nimekirjas on lord Rutlandi nimi. Samal aastal seisavad üliõpilaste nimekirjas ka kaks taani üliõpilast, Rosenkranz ja Güldenstern. Ei ole tarvis olla Shakespeare'l-uurija, et neis kahes nimes mitte tunda kaht „Hamleti" tegelast.

Pärast Paduas õppimist pööras lord Rutland Inglismaale tagasi ja jatkas oma õpinguid Oxfordi ülikoolis. Varsti pärast seda abiellus ta kellegi Elisabeth Sidney'ga ja elas väga õnnelikus abielus. See oli lord Rutlandi elu õnnelikem periood. Shakespeare'ilt on sel ajavahemikul ilmunud rida kergežanrilisi komöödiaid, nagu: „Palju kära ei millestki", „Suveöö unenägu" ja „Lõpp hea, kõik hea".

Lord Rutland kuulus krahv Essexi poliitilisse parteisse ja ta

oli kistud ajajärgu poliitilisse võitlusse, millest ta ka aktiivselt osa võttis. Samal ajal ilmus Shakespeare'ilt suur poliitiline tragöödia „Richard II".

Sellele draamale võib vaadata kui tolle ajajärgu poliitilisele tendents-draamale. Teos ilmus Londoni lavale esialgu varjunime all, hiljem aga Shakespeare'i nime all. Samal ajal saab näitleja Shaxper lord Rutlandilt võrdlemisi kõrge rahalise summa poolelukutselise tegevuse eest teatris.

1601. aastal 8. veebruaril etendub „Richard II" kaheskümnes Londoni teatris ja samal ööl, vastu 9. veebruari, tahab lord Rutland oma poliitiliste poolehoidjatega 280 Essexi vandeseltslasega vallutada kuningalossi. Katse ebaõnnestub, mäss surutakse maha ja lord Rutland mõistetakse eluks ajaks Toweri vanglasse. Suure vaevaga õnnestub tema tuttavail noort lordi vabastada ja teda paigutada Uffingtoni lossi kodusesse aresti. Siis võiski sündida „Hamleti" algtekst (nagu teame, on Shakespear'ilt kaks „Hamleti" teksti). Kuid juba

poolteise aasta pärast ilmub Shakespere'ilt teine „Hamleti" käsikiri väga põhjalike muudatustega

nii kompositsioonis kui ka värsside arvus, mis on paisunud kahekordseks. Mis juhtus lord Rutlandi elus sel ajavahemikul?

Sel ajavahemikul suri kuninganna Elisabeth, James Stuart astus troonile ja vabastas kõik veel elavad Essexi vandeseltslased. Lord Rutland sai erilise aumärgi ja ta läkitati kuninga poolt saadikuna Taani, et õnnitleda Taani kuningat noore troonipärija sündimise puhul. Nii võib päris kindlasti väita, et Shakespeare'i

„Hamleti" ümbertöötamine on seoses lord Rutlandi Taani-sõiduga.

Niipalju mõningaid olulisemaid märkmeid arvukaist tõsiasjust, milliste kokkusattumust on väga raske viia juhuslikkuse pinnale. Võib arvata, et nüüd õnnestub kirjandusajaloolastel lõplikult — pärast sajandeid kestnud teooriate rägastikus ekslemist — selgitada maailmakirjanduse surematute draamade autorit — tõelist Shakespeare'i.

I. P.

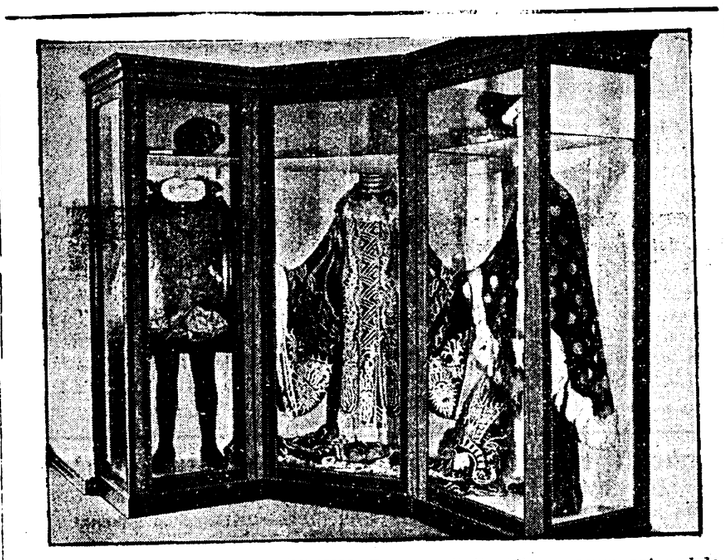

BERLIINI RIIGITEATRI MUUSEUM. Berliini riigiteatri muuseum sai endale uued ruumid Berliini lossis. Muuseumis on esitatud rikkalikult materjale, mis kuidagi ühenduses saksa lavakunsti arenguga. Pildil on toodud saksa endise kuulsa näitleja Matkovski lavakostüümid.

Muudeti üldlaulupeo eeltööde kava.

Lauljate liidu juhatus on otsustanud lükata edasi XI üldlaulupeo raadiotundide alguse, sest koorid ei ole jõudnud veel muretseda laulupeo noote ja nendega tutvuda.

Uue kava järele algavad raadiotunnid 28. veebruaril ja kestavad maikuu alguseni. Raadiotunnid toimuvad igal pühapäeval umbes kella 5 paiku, kestes tund aega. Raadiotunnis käsitavad üldjuhid nende laulude õppimist ja ettekannet, millised tulevad nende poolt juhatamisele üldlaulupeol. Demonstreerijaina kasutatakse peamiselt üldjuhtide eneste juhatada olevaid koore.

Seoses raadiotundide edasilükkamisega lükati edasi ka koorijuhtide instrueerimispäevad 4., 5. ja 6. juunile.

On kerkinud üles küsimus valmistada laulupeo lauludest heliplaate, milliste varal koorijuhid saaksid tutvuda nende hea ettekandega. Et saada selgust, kas ja milliseid heliplaate soovitakse, selleks pöördub Lauljate liit kooride poole ringküsimusega.

Väike muudatus on võetud ette ka üldlaulupeo naiskooride osas. Nimelt on määratud naiskooride juhatamine kahele üldjuhile, prof. J. Aavikule ja V. Nerepile, kuna varemalt pidid naiskoore juhatama neli üldjuhti.

Praegu toimub Lauljate liidus laulupeo meeskooride, puhkpillikooride ja Tallinna erikooride kavade koostamine. Mis puutub viimasesse, siis tahetakse kanda Tallinna valikkooridega ette laulupeol kantaat sümfooniaorkestri saatel. Selleks arvatavasti korraldatakse kantaatide võistlus.

Sabaça sõnad

JUMAL JA TAEVAS LIGEMALE!

„Päevalehes" V. Mettius käsitleb küsimust, kuidas jumalat, ingleid ning taevast „väikesile ja suurile" ligidale tuua. Ta kirjutab:

„Väikese inglikese" taevas on igatahes täitsa lastekohane taevas. Täiskasvanuile määratud näitekirjanduses näeme teissuguseid taevaid. „Liliomis" näidatakse teda meile politseijaoskonnana, Hasencleveri komöödias „Abielud sõlmitakse taevas" on selleks piiha Magdaleena buduaar, kuhu jumal ilmub golfikostüümi riietatud vanahärrana, kes suitsetab piipu.

Sigarit, ja pealegi odavat, suitsetab jumal kuulsas näidendis „Rohelised karjamaad". Selles näidendis ta on, nagu kõik teisedki tegelased, neeger, kannab valge lipsiga valget särki, pikka, mustast alpakast kuube, musti pükse ja kummidega saapaid..."

See jumala mitmepalgeline ilmutamine sunnib kaalutlema, missugusena teda kujutada meil. Elame bridžiajajärgus ja seepärast lastele jumala ligitoomise viise à la Mettus aitab täiendada järgmine tõestisiündinud looke:

Jumala vägevust seletades õpetaja koolis räägib, et jumal võib teha kõik: võib paigutada mägesid ühest kohast teise, kuivatada meresid jne.

Jütsil näib asi kahtlasena. Ta sähvab:

„Noh, mis ta's ikka teeb, kui trumpäss on minu käes!"

Õpetaja mõistab, et poiss mõtleb kaardimängu, ja vastab:

„Ega jumal iga poisinolgiga hakkagi mängima!"

„Aga järsku ta tahab...?" pinnib poiss.

„Noh, siis on ka jumala käes kõik neli ässa," kaitseb õpetaja jumala vägevust.

„Siis niisuguse suliga ma ei mängigi," vastab poiss ülcolevalt.

KAH. KEELEMEHED.

„Postimees" nr. 2 hurjutab keelesepp J. V. Veski magister P. Aristet kehtiva keele sihilikus ja isegi pahatahtlikus halvustamises. Jutt on zooloogilistest oskussõnadest, kus Veski näib pooldavat teatavate kärplaste nimetamist „metsnugiseks" ja „kodunugiseks". Sealjuures toob ta rea näiteid sellest, kui laias mõttes tarvitab eestlane sõna „kodu" liitsõnana, nagu koduhiir, koduvarblane, koduväi, kodutohter, koduküija jne. Millegipärast Veski jätab „kodujänese" välja. Puudub informatsioon, kas Veski, kes seni määravalt kaasa tegutsenud oskussõnade loomise komisjonides, teab, et asjaomastes ringkondades enam ei olegi sõna „kodujänes", vaid et selle asemel kirjutatakse „kanelik". Või on Veski ise selle looja koguni? Igatahes „kodu" ja „jänes" on hüljatud. Asemel seisab saksavene keelte väärjas. Kuidas siis nüüd korraga „kodunugis"? Võiks ju panna kah „nugelik" või midagi taolist. Riiklikkude statistikaajakirjade toimetajad napsaksid selle kindlasti kohe sisse. Samuti ka agronoomid oma ajakirjadesse. Sest sealtkandist tulevadki silmapilgul suurimad keeleuuendused ja uute sõnade meisterdajad.

Aga ka usumehed ei taha maha jääda. Nii kirjutab Eesti Apostliku Õigeusu häälekandja „Elu tõde" nr. 1 ühe pildi alla: Madonna Jeesuslapse ja pühikutega (minu sõrendus). Seni tunti meil „pühikut" lehma nimena. Pildilolijail aga pole näha sarvi... Ainult kroone, riste ja oreoole. Vist on piiha mees, kes tolle rea paberile pani, olnud säärases pühadetujus, et talle mingit raskust ei teinud „pühakute" äravahetamine „pühikute'ga". Või on tahetud tuletada mingit uut sõna sõnast „pühkima". Siis võiks ju olla tegu mingi „pühkmete" taolise kõrvalmõistega või nii. Jälle idee!

ARVUSTUSE PATUOINAS.

Viimases ajakirjanike albumis „Õitsitulel" vaatleb Leo Soonberg meie arvustuse puudusi, jõudes otsusele, et kõige suuremaks patustuseks meie arvustuse juures on n. n. „laudkondlik mentaliteet" või arvustaja seisukohavõtt suguluse, majanduslikkude kalkulatsioonide (sõrendus minu) või kättemaksu põhimõtteil.

Ajakiri „Teatri" viimases numbris arvustas Leo Soonberg ise Eesti Haridusliidu kirjastusel ilmunud näidendeid. Otsused olid enamasti heatahtlikult soovitavad. Selles pole midagi imelikku — arvustaja seisukoht. Küll aga muutub imelikuks asi siis, kui meenutada seda, et J. Jaik oma kirjas toimetusele „Uus Eestis" nr. 314 m. a. nimetas L. Soonbergi Haridusliidu kirjanduslikuks nõuandjaks. Seda Soonberg ei lükanud ümber.

Veel huvitavam oli lugeda L. Soonbergi arvustust „Põleva maa" kohta. Aga noh, eks igaüks tea lõpuks omi asju kõige paremini.

BRUTUS.

Franco

Wallutati rida wäikseni kilomeetriline maaala

Walitsuswastaste

Avila, 8. jaanuaril.

(Eta) (Havas). Eile hommikul muutusid wiimaste operatsioonide tagajärjel walitsuswastaste surwe walitsuswägede seisukohtadele eriti tugewaks Las Rozase ja Aravaca wahel. Walitsuswastased on oma wiimaste rünnakutega wallutanud üldse umbes 140-ruutkilomeetrilise maa-ala. Walitsuswastaste tegewust toetawad edukalt lennukid ja suurtükiwägi.

(Eta) (Havas). Eilsed wöitlused Madridi frondil koosnesid kahest dramaatilisest operatsioonist. Paar tundi enne koitu, kui walitsuswastased olid ründamas La Coruna maanteed Aravaca ees, walitsuswäed alustasid rünnakut Casa de Campo wabastamiseks. Lahing oli lühike ja hirmus. Hämaruses walitsuswäed tormasid waenlase kaewikutele külg-külje körwal, kuid juba koidu ajaks nad olid tagasi lödud oma lähtekohale. Kella 9 paiku walitsuswastased alustasid ägedat pealetungi Humera ja Pozuelo kõrgustikele. Lennumäe tegewust takistas kerge udu. Suurtükiwägi pommitas lakkamatult walitsuswägede lahingukohti. Keskpäewaks olid kõik eesmärgid wallutatud, nimelt: Pozuelo, Humera, Cerro de la Cruz, Cerro Balde Gomez, Cerro de las Perticones ja Cerra de la Plata. Kindral Mola wägede ohwitser seletas pärast wöitlust, et walitsuswäed ei ole iialgi warem wöidelnud niisuguse wahwusega, ja walitsuswastaste wäed ei ole ojutanud iialgi warem nii suurt julgust. Wöit saadi wutati raskelt, kuid see oli ka täielik. Madridi loodeosas meie oleme wöitnud mängu seletas ohwitser.

(Eta) (Reuter). Walitsuswastaste raadiojaam teatab, et kindral Franco wäed o

Sak

Rabat, 8. jaan.

(ETA) (Reuter) Usaldusväärsest allikast saadud informatsiooni järele on wiimastel päewadel Hispaania-Maroko sadamatesse maale saadetud 200—300 Saksa sõdurit.

London, 8. jaan.

(ETA) Reuteri kuulmist mööda on Briti walitsus juba umbes kolme nädala eest saanud teateid sakslaste tegewusest Marokos, ja ta on seda küsimust Prantsuse walitsusega arutanud. Pariisis saadud mitteametlikud teadete järele tehtawat Hispaania-Maroko ettewalmistusi suurema hulga Saksa lõjuwägede mahutamiseks. Saksa wägesid oob

Suurrii

London, 8. jaan.

(ETA) Peaminister Baldwini poolt täna pärast lõunat kella 16-ks kokku kutsutud walitsuse koosolek, kus wälisministri Eden pidi esinema aruandega Itaalia Saksa wastustest Prantsuse-Briti ühisele demarshile. Arwatakse, et sellelt koosolekult oodata tähtsat otsust wabatahtlike küsimusjus.

Pariis, 8. jaan.

(ETA) „Oeuvre" arwab teadwat, Prantsuse Londoni suursaadik on eile teatanud Inglise wälisministrile, et Prantsuse walitsus on walmis esitama parlamendile seaduseelnõu, millega tehakse kariśtatawaks wabatahtlike wärbamine Hispaania jaoks. Suursaadik olewat ühtlasi teatanud, et Prantsuse walitsus kaalub praegu Hispaania sadamate blokeerimise tingimusi.

Ameeriklased wöetakse wastutusele.

Washington, 8. jaan.

(ETA) Peaprokurörile Cummingsile on saabunud kaebusi New Yorgist ja San Franciscost, et seal olewat rikutud seadust, mis keelab wabatahtlike wärbamise wälisriikide jaoks. Cummings on annud käsu juurdlust alustamiseks. Wiimasel ajal olewat mõnel pool tehtud katset wärbata wabatahtlikke Hispaania jaoks.

New York, 7. jaan.

(ETA) (Reuter) Selgub, et ameeriklased tahatsid wabatahtlikena Hispaania kodusõjast osa wõtta, wöidakse kohtulikule wastutusele wõta. Nimelt awastati üks wannunustatud Ameerika seadus, mille järele ameeriklast, kes wõtab wõi tahab wõtta osa sõjast wälismaal, wöidakse karistada wangistusega kuni kolme aastani ja rahatrahwaga kuni 1000 dollarini.

Ceutas seatakse suurtükke üles.

London, 8. jaan.

(ETA) (Reuter) Kuuldub, et Prantsusmaa ja Inglismaa wahel on juba rahu

Sabaga sõnad

JUMAL JA TAEVAS LIGEMALE!

„Päevalehes" V. Mettus käsitleb kümust, kuidas jumalat, ingleid ning taevast „väikesile ja suurile" ligidale tua. Ta kirjutab:

„Väikese inglikese" taevas on igatas täitsa lastekohane taevas. Täiskasnuile määratud näitekirjanduses näe- teissuguseid taevaid. „Liliomis" näitakse teda meile politseijaoskonnana, asencleveri komöödias „Abielud sõlitakse taevas" on selleks piha Magdaena buduaar, kuhu jumal ilmub golkostüümi riietatud vanahärrana, kes itsetab piipu.

Sigarit, ja pealegi odavat, suitsetab mal kuulsas näidendis „Rohelised karmaad". Selles näidendis ta on, nagu bik teisedki tegelased, neeger, kannab lge lipsiga valget särki, pikka, must alpakast kuube, musti pükse ja mmidega saapaid..."

See jumala mitmepalgeline ülmutami- sunnib kaalutlema, missugusena teda jutada meil. Elame bridžiajajärgus seepärast lastele jumala ligitoomise ise à la Mettus aitab täiendada järgine tõestisündinud looke:

Jumala vägevust seletades õpetaja olis räägib, et jumal võib teha kõik: ib paigutada mägesid ühest kohast ise, kuivatada meresid jne.

Jütsil näib asi kahtlasena. Ta sähvab: „Noh, mis ta's ikka teeb, kui trumps on minu käes!"

Õpetaja mõistab, et poiss mõtleb aardimängu, ja vastab:

„Ega jumal iga poisinolgiga hakkagi ängima!"

„Aga järsku ta tahab...?" pinnib poiss.

„Noh, siis on ka jumala käes kõik neli sa," kaitseb õpetaja jumala vägevust.

„Siis niisuguse suliga ma ei mängi," vastab poiss ülcolevalt.

KAH. KEELEMEHED.

„Postimees" nr. 2 hurjutab keelesepp V. Veski magister P. Aristet kehtiva eele sihilikus ja isegi pahatahtlikus alvustamises. Jutt on zooloogilistest skussõnadest, kus Veski näib pooldat teatavate kärplaste nimetamist metsnugiseks" ja „kodunugiseks".ealjuures toob ta rea näiteid sellest, ui laias mõttes tarvitab eestlane sõna kodu" liitsõnana, nagu koduhiir, koduvarblane, koduväi, kodutohter, koduäija jne. Millegipärast Veski jätab kodujänese" välja. Puudub informatioon, kas Veski, kes seni määravalt aasa tegutsenud oskussõnade loomise omisjonides, teab, et asjaomastes ingkondades enam ei olegi sõna „kodujänes", vaid et selle asemel kirjutakse „kanelik". Või on Veski ise selle ooja koguni? Igatahes „kodu" ja „jänes" on hüljatud. Asemel seisab saksapene keelte värdjas. Kuidas siis nüüd korraga „kodunugis"? Võiks ju panna kah „nugelik" või midagi taolist. Riikikkude statistikaajakirjade toimetajad napsaksid selle kindlasti kohe sisse. Samuti ka agronoomid oma ajakirjadesse. Sest sealtkandist tulevadki silmapilgul suurimad keeleuuendused ja uute sõnade meisterdajad.

Aga ka usumehed ei taha maha jääda. Nii kirjutab Eesti Apostliku Õigeusu häälekandja „Elu tõde" nr. 1 ühe pildi alla: Madonna Jeesuslapse ja p ü h i k u t e g a (minu sõrendus). Seni tunti meil „pühikut" lehma nimena. Pildilolijail aga pole näha sarvi... Ainult kroone, riste ja oreoole. Vist on püha mees, kes tolle rea paberile pani, olnud säärases pühadetujus, et talle mingit raskust ei teinud „pühakute" äravahetamine „pühikute'ga". Või on tahetud tuletada mingit uut sõna sõnast „pühkima". Siis võiks ju olla tegu mingi „pühkmete" taolise kõrvalmõistega või nii. Jälle idee!

ARVUSTUSE PATUOINAS.

Viimases ajakirjanike albumis „Õitsituled" vaatleb Leo Soonberg meie arvustuse puudusi, jõudes otsusele, et kõige suuremaks patustuseks meie arvustuse juures on n. n. „laudkondlik mentaliteet" või arvustaja seisukohavõtt suguluse, m a j a n d u s l i k k u d e k a l k u l a t s i o o n i d e (sõrendus minu) või kättemaksu põhimõtteil.

Ajakiri „Teatri" viimases numbris arvustas Leo Soonberg ise Eesti Haridusliidu kirjastusel ilmunud näidendeid. Otsused olid enamasti heatahtlikult soovitavad. Selles pole midagi imelikku — arvustaja seisukoht. Küll aga muutub imelikuks asi siis, kui meenutada seda, et J. Jaik oma kirjas toimetusele „Uus Eestis" nr. 314 m. a. nimetas L. Soonbergi Haridusliidu kirjanduslikuks nõuandjaks. Seda Soonberg ei lükanud ümber.

Veel huvitavam oli lugeda L. Soonbergi arvustust „Põleva maa" kohta. Aga noh, eks igaüks tea lõpuks omi asju kõige paremini.

BRUTUS.

Franco edukad rünnakud.

Wallutati rida wäikſemaid keſkkohti loode pool Madridi. — 140-ruutkilomeetriline maaala läks rahwuslaste waldusſe. — Mäng ſelles oſas wõidetud?

Walitſuswäed aktiiwſed põhjarindel.

Avila, 8. jaanuaril.

(Eta) (Havas). Eile hommikul muutus wiimaste operatſioonide tagajärjel walitſuswastaste ſurwe walitſuswägede ſeiſukohtadele eriti kugewaks Las Rozaſe ja Aravaca wahel. Walitſuswastaſed on oma wiimaste rünnakutega wallutanud üldſe umbes 140-ruutkilomeetriliſe maa-ala. Walitſuswastaste tegewuſt toetawad edukalt lennukid ja ſuurtükiwägi.

(Eta) (Havas). Eilſed wõitluſed Madridi frondil koosneſid laheſt dramaatiliſeſt operatſioniſt. Paar tundi enne koitu, kui walitſuswastaſed olid ründamas La Coruna maanteed Aravaca ees, walitſuswäed alustaſid rünnakut Caſa del Campo wabaſtamiſeks. Lahing oli lühike ja hirmus. Hämaruſes walitſuswäed tormaſid waenlaſe laewikutele ülg-külje kõrwal, kuid juba koidu ajaks nad olid tagaſi lööbud oma lähtekohale. Kella 9 paiku walitſuswastaſed alustaſid ägedat pealetungi Humera ja Pozuelo kõrguſtikele. Lennuwäe tegewuſt takiſtas kerge udu. Suurtükiwägi pommitas lakkamatult walitſuswägede laewikuid. Keſkpäewaks olid kõik eesmärgid wallutatud, nimelt: Pozuelo, Humera, Cerro de la Cruz, Cerro Balde Gomez, Cerro de las Perticones ja Cerra de la Plate. Kindral Mola wägede ohwitſer ſeletas päraſt wõitluſt, et walitſuswäed ei ole iialgi warem wõidelnud niiſuguſe wahwuſega, ja walitſuswastaste wäed ei ole oſutanud iialgi warem, nii ſuurt julguſt. Wõit ſaawutati raſkelt, kuid ſee oli ka täielik. Madridi loodeoſas meie oleme wõitnud mängu, ſeletas ohwitſer.

(Eta) (Reuter). Walitſuswastaste raadiojaam teatab, et kindral Franco wäed on wiimaſtel päewadel Cordoba ſektoris ſaagiks ſaanud ühe wene tanki, kuus kuulipildujat, 300 püſſi ja ſuure hulga laſkemoona. Peale ſelle olewat ſaadud palju wange. Walitſuswastaſte poole olewat üle tulnud rohkem kui 400 walitſuswäelaſt.

Madrid, 8. jaanuaril.

(Eta) Pealinna kaitſenõukogu awaldas täna keſkpäewal järgmiſe teadaande: Waenlane kordas täna hommikul rünnakuid Pozuelo ja Humera ſektorites, kus lahingud on juba kaks päewa lakkamatult käimas. Walitſuswäed panid wapralt wastu Saksa ja Maroko wäeükſuſte arwuliſelt ülekaalukale ſurwele. Kolm üksteiſele järgnenud rünnakut murdus meie poſitſioonide ees ja lahing ſelles ſektoris keſtab edaſi ſuure ägeduſega. Põhjafrondil walitſuswäed on edaſitungil Leoni prowintſis okupeerinud Oſeja, Sajambe, Ribota, Pontoni, Soto, Poſada de Valdeoni, Los Llanoſe ja Caldevilla alewikud.

Valencia walitſus annab ſakſlaſtele järele.

Berliin, 8. jaanuaril.

(Eta) Täna hommikul kell 8 lõppes Hiſpaania wetes wiibiwate Saksa merejõudude ülemjuhataja poolt Valencia walitſuſele eſitatud ultimaatum aurik „Paloſe" laadungi ja reiſija tagaſiandmiſeks. Kuna Valencia walitſus ei waſtanud määratud tähtaja jooksul Saksa komandeerima admirali pakkumiſele, ſiis teatatakſe ſiin nüüd ametlikult, et Saksa walitſus ajub täide ſaatma tema poolt teatatud abinõuſid kahe Hiſpaania auriku ſuhtes, mis peeti kinni Saksa ſõjalaewade poolt.

London, 8. jaanuaril.

(Eta). Hiſpaania eſindaja Londonis käis täna ingliſe wälisministeeriumis. Ta teatas, et Valencia walitſus tahab anda mittewaheleſegamiſe komitee otſuſtada küſimuſe, kas Saksa aurikult „Paloſelt" konfiſkeeritud laadungile tuleb waadata kui ſõjamaterjalile wõi mitte. Juhul, kui komitee peaks jõudma otſuſele, et ſiin ei ole tegemiſt ſõjamaterjaliga, ſiis tahetakſe konfiſkeeritud laadung tagaſi anda.

Abiwägeſid Prantſusmaalt.

Rooma, 8. jaanuaril.

(Eta) (DNB). „Giornale d'Italia" ja „Tribuna" teatawad Pariiſiſt, et 4. jaanuaril on 2 weoautot ühes relwade ja ſõjamoonaga ſõitnud üle Prantſuſe piiri Hiſpaaniaſſe. Edaſi teatatakſe, et 2. jaanuaril olewat Pariiſiſt Kataloniaſſe ſaabetud ſeitſe wagunit relwade ja ſõjamoonaga. Lõpuks teatatakſe, et Kataloonia wõimud olewat ühe Belgia relwawabrikuga ſõlminud lepingu, mille järele wiimane kohuſtub ſaatma Hiſpaaniaſſe 1000 kuulipildujat.

Pommid Prantſuſe-Hiſpaania piiril.

Perpignan, 8. jaanuaril.

(Eta) (Reuter). Täna hommikul kaks walitſuswastaſte ſõjalaewa pommitas Culerat, Port Bou'd ja Culera ſilda Prantſuſe-Hiſpaania piiril. Pommitamiſe kahju ja ohwrid ei ole weel ſelgunud.

Salamanca, 8. jaanuaril.

(Eta) (Havas). Lehtede teatel kawatſeb kindral Franco nõuda Prantſuſe ja Ingliſe walitſuſte waheleſegamiſt, et takiſtada Hiſpaania muuſeumideſt rööwitud kunſtiwäärtuſte wäljawedamiſt Nõukogude Weneſſe.

Saksa wäed Marokos.

Rabat, 8. jaan.

(ETA) (Reuter) Uſalduswäärſeſt allikaſt ſaadud informatſiooni järele on wiimaſtel päewadel Hiſpaania-Maroko ſadamates maale ſaadetud 200—300 Saksa ſõdurit.

London, 8. jaan.

(ETA) Reuteri kuulmiſt mööda on Briti walitſus juba umbes kolme nädala eeſt ſaanud teateid ſakſlaſte tegewuſeſt Marokos, ja ta on ſeda küſimuſt Prantſuſe walitſuſega arutanud. Pariiſis ſaadud mitteametlike teadete järele tehtawat Hiſpaania-Marokos ettewalmiſtuſi ſuurema hulga Saksa ſõjawägede mahutamiſeks. Saksa wägeſid oodatawat Ceutaſſe ja teiſteſſe naabruſes olewateſſe punktideſſe.

Berliin, 8. jaan.

(ETA) (Reuter) Prantſuſe teated Saksa kawatſuſteſt Hiſpaania-Marokos peetakſe ſiinſeis informeeritud ringkonnis nii abſurdſeteks, et need ei wääri ametlikku ümberlükkamiſtki. Arwatakſe, et niiſuguſed jutud on wälja mõeldud ainult awaliku arwamiſe alarmeerimiſeks.

Ent ſamal ajal teatatakſe, et Oldenburgi-Portugali laewaſõiduühing Hamburgis on otſuſtanud pikendada oma laewaühenduſi kuni Põhja-Maroko ſadamateni.

Prantſusmaa pärib aru.

Pariis, 8. jaan.

(ETA) (Reuter) Kuuldub, et Prantſuſe walitſus on, teada ſaades taſarmute ehitamiſeſt Saksa wägedele Hiſpaania Marokos, astunud ühenduſſe kindral Francoga, et juhtida tähelepanu Prantſuſe-Hiſpaania kokkulepetele, mis keelawad wälisriikide ſõjawägede tuleku Maroko territooriumile.

Pariis, 8. jaan.

(ETA) „Matin" teatab, et Prantſuſe ſõjaminister Daladier kawatſewat jaanuari keſkpaigu ſõita Prantſuſe-Marokoſſe, et üle waadata ſealſeid kindluſtuſtöid.

Suurriikide walitſused mures.

London, 8. jaan.

(ETA) Peaminister Baldwini poolt oli täna päraſt lõunat kella 16-ks kokku kutſutud walitſuſe kooſolek, kus wälisminister Eden pidi eſinema aruandega Itaalia ja Saksa waſtuſteſt Prantſuſe-Briti ühiſele demarſhile. Arwatakſe, et ſellelt kooſolekult on oodata tähtſat otſuſt wabatahtlike küſimuſe aſjus.

Pariis, 8. jaan.

(ETA) „Oeuvre" arwab teadwat, et Prantſuſe Londoni ſuurſaadik on eile teatanud Ingliſe wälisministriile, et Prantſuſe walitſus on walmis eſitama parlamendile ſeaduſeelnõu, millega tehakſe karistatawaks wabatahtlike wärbamine Hiſpaania jaoks. Suurſaadik olewat ühtlaſi teatanud, et Prantſuſe walitſus kaalub praegu Hiſpaania ſadamate blokeerimiſe tingimuſi.

Ameeriklaſed wõetakſe waſtutuſele.

Waſhington, 8. jaan.

(ETA) Peaprokurörile Cummingſile on ſaabunud kaebuſi New Yorgiſt ja San Franciſcoſt, et ſeal olewat rikutud ſeaduſt, mis keelab wabatahtlike wärbamiſe wälisriikide jaoks. Cummings on annud käſu juurdluſe alustamiſeks. Wiimaſel ajal olewat mõned pool tehtud katſed wärbata wabatahtlike Hiſpaania jaoks.

New York, 7. jaan.

(ETA) (Reuter) Selgub, et ameeriklaſi, kes tahtſid wabatahtlikena Hiſpaania koduſõjaſt oſa wõtta, wõidakſe kohtulikule waſtutuſele wõtta. Nimelt awaſtati üks wana unuſtatud Ameerika ſeadus, mille järele iga ameeriklaſt, kes wõtab wõi tahab wõtta oſa ſõjaſt wälismaal, wõidakſe karistada wangiſtuſega kuni kolme aaſtani ja rahatrahwiga kuni 1000 dollarini.

Ceutas ſeatakſe ſuurtükke üles.

London, 8. jaan.

(ETA) (Reuter) Kuuldub, et Prantſusmaa ja Inglismaa wahel on juba pehme [illegible] kui kaks kuud mõtteid wahetatud ſeiſukorra päraſt Marokos. Prantſuſe ametlikud ringkonnad on ärewil ſelle kihutustöö päraſt, mida Saksa ja Itaalia agendidi teewad nii Hiſpaania- kui ka Prantſuſe-Maroko pärismaalaſtes ärataſtawat lootuſt, et nad wõiwad ſaada koguni autonoomia, kui kindral Franco ſaab Hiſpaania täielikuks walitſejaks. On aruſaadaw, et niiſugune kihutustöö ei jää mõjuta ka Prantſuſe-Maroko pärismaalaſte kohta.

Liſaks ettewalmiſtuſtele Saksa wägede mahutamiſeks ſeatawat Ceutas üles ka ſuurtükke.

Sakſlaſed wallutawad Melilla kaewanduſi.

Caſablanca, 8. jaan.

(ETA) Melillaſt teatatakſe, et ühes Saksa wäeoſadega on ſinna ſaabunud ka palju ſakſa inſenere ja tehnikuid, kes wõtſid walduſele kaewanduſed Melilla ümbruſkonnas. Need kaewanduſed korraldatakſe ümber moodſamate meetodite järele, et ſuurendada tootmiſt.

Mundris wäed, aga rahwuſliputa laewad.

(ETA) (Reuter) Inimeſed, kes tulewad Cadiz'iſt, jutuſtawad, et ſeal ſaadetawat peagu iga päew maale Saksa ja Itaalia wäeoſi. Kõik ſõdurid olewat mundris. Kuid aurikud, mis neid wägeſid toowad, olewat ilma rahwuſliputa ja ilma nimeta.

Ettepanek blokaadi teoſtamiſeks.

(ETA) Kommuniſtliku erakonna rahwaſaadik Gallacher ſaatis wälisſekretär Edenile kirja, milles ſeletatakſe, et mittewaheleſegamiſe kokkulepe ei ole ſaawutanud oma eesmärki, waid on ainult takiſtanud Hiſpaania walitſuſe warustamiſt. Seepäraſt Gallacher eſineb ettepanekuga, et organiſeeritaks Hiſpaania ja Portugali ranna blokeerimiſt Briti ja Prantſuſe ſõjalaewaſtiku poolt. Sel teel mõtlewat takiſtada wabatahtlike ja ſõjamaterjali ſaatmiſt Hiſpaania walitſuswaſtaſtele.

Sõjamoona wedu keelati

(ETA) Preſident Rooſevelt kirjutas täna alla ſeaduſeelnõule, millega keelatakſe ſõjamaterjali wäljawedu Hiſpaaniaſſe. Seega aſtub ſeadus jõuſſe.

Johannes Greenberg 50-aaſtane.

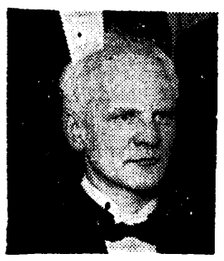

10. jaanuaril pühitſeb 50. a. ſünnipäewa eesti kujutawate kunſtnike eſinduſkogu eſimees, E. K. Kunſtnike Keſkühingu aſutajaliige ja praegune eſimees ning Kujutawate Kunſtnike Klubi eſimees Johannes Greenberg.

J. Greenberg ſündis 1887. a. Kolgi wallas Järwamaal, õppis Paide kirikukoolis, ſealſamas linnakooli juures kurſuſtel ja täiendas end Tallinnas erateel. Kunſti alal õppis ta kunſtnik A. Laikmaa juures ja hiljem Berliini kunſttööſtuſkoolis. 1906.—1908. a. jatkas õpinguid Münchenis prof. Azbe ja Groberi kunſtikoolides ning ſealſamas kunſtiakadeemias 1909.—1913. a. Töötas Moſkwas 1914—1920. a. ja aſus ſiis Tallinna, kus tegutſeb kunſtipedagoogina Lenderi ja Kubu gümnaaſiumes. Maaſtiku- ja kompoſitſioonimaalijana on ta eesti kunſtis wõitnud jääwa tunnuſtuſe. Tema töid on omandanud E. Kunſtimuuſeum, Kujut. Kunſti Sihtkapital ja terve rida eraiſikuid ja aſutuſi. Aktiiwſe kunſtnikuna J. Greenberg eelpoolloetletud ametite kõrwal on praegu ka Kujut. Kunſti Sihtkapitali Walitſuſe liige.

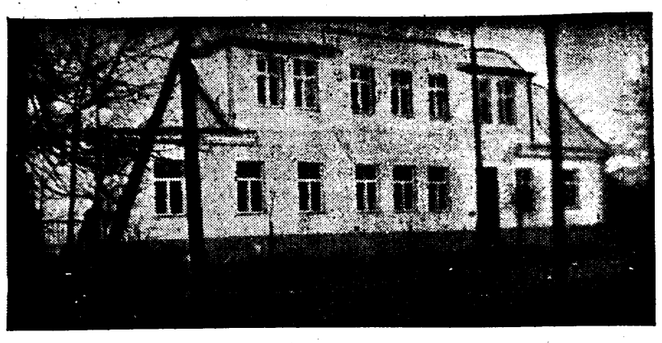

LÄÄNE MAAVALITSUSE UUS MAJA. Haapsalus valmis Lääne maavalitsuse uus maja, mis saadi põhjaliku ümberehitamise läbi vanast majast, mis oli juba üle 110 aasta vana. Vanast hoonest jäid ainult alusmüürid osaliselt. Uus maja on valmistatud insener E. Reinsaare plaanide järgi ja läks maksma 35.000 kr. On täiel määral viidud läbi koridorisüsteem, mis võimaldab kõige otstarbekamat ruumide jaotust. Maja teine kord sisaldab peale ametiruumide veel suure saali koosolekute pidamiseks. Ühtlasi seati uude majja telefonikeskjaam, et suurendada töökiirust.

Ühistegevuskoda alustas revisjonitegevust

Koja eelarwe 110.350 krooniga tasakaalus.

Ühistegewuskoja rewisjonikomisjon waatas läbi koja eelarwe ja kiitis selle heaks koja juhatuse poolt esitatud kujul. Eelarwe on tasakaalus tulude ja kuludega 110.350 krooni ja läheb nüüd kinnitamiseks koja üldkogule, mis astub kokku jaanuari keskel. Üldkogu kokkutuleku aja määrab kindlaks koja juhatus oma koosolekul esmaspäewal.

Käesolewa aasta alul algas töö ühistegewuskoja kõigis sektsioonides, kuna selleks ettewalmistused olid aegsasti tehtud. Rewidentide kaader asus ametisse. Paar esimest päewa pühendati rewidentide nõupidamiseks ja rewisjoni korraga rutwumiseks. Üldiselt see pole palju erinew senisest wälisrewisjoni korraldusest. Lahtine on praegu weel rewidentide alaliste asukohtade küsimus. Üldiselt koja töö rewisjonitegewuse alal on astunudki juba käiku, kuna ühingutelt on tulnud kojale juba nõudmisi rewisjonide teostamiseks. Kiiruse „rekord" selles suhtes langeb ühiskaubanduse sektsioonile, kuna selle sektsiooni rewident A. Sawiir asus juba 2. jaanuaril rewisjonimatkale ühte Wirumaa ühingusse.

Mis teewad senised rewisjoniliidud?

Eesti ühistegelises liidus ei ole käesolewa aasta töökawa weel lõplikult kindlaks määratud. Küll seisab tööta koostamine juhatusel aga päewakorras ja see kawatsetakse lähemal ajal kokkuastuwale nõukogule esitada kinnitamiseks. Liidu töö haaras peale ühingute wälisrewisjoni ka mitmesuguseid teisi tegewusalasid, mida jatkatakse endiselt. Liidu ülewalpidamisel on muu hulgas ühistegewuskool, kus praegu mitmed kursused käimas.

Põllumajanduslikkude ühisuste rewisjoniliit kawatseb jatkata kuukirja „Ühisjõud" wäljaandmist, peale selle kokkuleppel ühingutega teostada rewisjone (mitme-sunduslikke), arendada ühistegelist selgitustööd, korraldada tööjõudude ettewalmistamist ühingutele jne.

Ari 25 a. juubel.

Koloniaalkaupmees Joh. L u t s wõib tagasi waadata oma äri 25 a. tegewuſele. J. Lutsul oli äriwaimu juba noorelt, poisikesena käis ta juba laatadel äri tegemas, müües raamatuid ja muud pudukaupa. Wahepeal aga õppis trükiladumist Wiljandis Ringi trükitojas ja töötas trükitööliſena lühikeſt aega ka Tallinnas.

1911. a. teiſel poolel awas ta Tallinnas Jaama tän. toiduainete kaupluſe. Kauples päraſt ſeda Pikk tän., Tartu mnt. ja on nüüd juba pikemat aega Lai t. nr. 2. Wäikſelt peale hakates on J. Lutſu äri maailmaſõja, rewolutſiooni, Saksa okupatſiooni Eesti wabaduſſõja keerulisteſt ja ſegaſteſt aegadeſt iluſasti läbi tulnud ja wälja kujunenud eeſkujulikuks kõõniaalkaupluſeks. J. Lutſu tuntakſe kui korralikku ärimeeſt, kellega on rahul nii oſtjad kui müüjad.

Pühadetaſu riigiaſutiste ja ettewõtete päewapalgalistele.

Wabariigi walitſus oma koosolekul 8. jaan. otſuſtas majanduſminiſtri ettepanekul lubada makſta riigiaſutiſte ja ettewõtete neile päewapalga aluſel töötawaile töölistele, kes ei ſaanud töö ſeiſmiſe tõttu pühade ajal tööl olla, taſu ka 25., 26. ja 27. detſembri l. a. ja 1. jaanuari 1937. a. eeſt — igale nende hariliku päewa-põhipalga ſuuruſes, kuid mitte üle 2 krooni päewa kohta ja neile töölistele, kellele makſetakſe l. a. 24. ja 31. detſembri eeſt pool päewapalka — täiendawalt pool päewapalka kummagi päewa eeſt kuid mitte üle 1 krooni kummagi päewa kohta.

Seda eritaſu makſtakſe ainult neile töölistele, kes olnud 1936. a. jooſul riigiaſutiſe wõi ettewõtte teeniſtuſes wähemalt 6 kuud.

„PÄIKE PAISTAB" PÜHAPÄEVAL ESIETENDUSEL.

Pühapäeval tuleb „Estonias" esietendusele ungari näitekirjaniku Zilahy teos „Päike paistab". See näidend on välismaal suurt tähelepanu äratanud ja kodumaal saanud teaduste akadeemia auhinna.

Tugeva tundelise elevusega näidend mahub tavalise komöödia raamidesse, kuid ainestik on ehtsalt ungarlik ja kujutab pärastsõja- ja inflatsiooniaastaid Ungari küllas ja ungari maaharitlaste elu. Probleemid on lahendatud näidendis meisterlikult ja „Niskamäe naiste" kõrval tõotab „Päike paistab" saada mõnusaks teatripalaks ja teatriliseks elamuseks. Külalisena mängib selles näidendis kaasa „Draamastuudio" näitlejanna Reet Aarma.

Meie fotomontaaž „Päike paistab" peaproovist kujutab Kaarel Karmi ja Reet Aarmat (vasemal ülal), Eskolat ja Tõnopat (all) ja Mari Parikast kui peategelasi.

Siseriigist

PÄRNUMAALT.

Wabadusšõjas langenud Audru kihelkonna langelaste mälestusmärgi püstitamise komitee on oma eeltöödega nii kaugel, et lähemal ajal asutakse šõjas langenute audrulaste mälestusmärgi püstitamisele, mis kawatsuste kohaselt tuleb Audru luteriusu kalmistule. Kunstnik Erich Lepsi kawandi järele kujutab mälestusmärk 4×4 m. alusel seiswat obelisti taolist graniitkiwist sammast. Samba ühele küljele paigutatakse malmtahwel Wabadussõjas langenute nimedega, teisele samasugune maailmasõjas langenute nimedega. Samba esiküljele tuleb pealkiri: „Eesti iseseiswuse eest langenud langelasi mälestab tänumeeles Audru kihelkond“.

Kuritegewus näitab tõusu. Pärnu kriminaalpolitsei poolt on nõõdunud 1936. a. jooksul registreeritud Pärnus ja Pärnumaal 1311 kuritegu 16 milj. sendi wäärtuses. Liikide järele sammuwad esirinnas lihtl- ja taskuwargused, milliseid oli 943, sellele järgnewad petmised ja wõõra wara omandamised, murdwargused, ametnike kuritööd ja waleraha lewitamised. Aasta jooksul wõeti wahi alla 82 isikut, läbiotsimisi toimetati 132 korral ja tunnistajatena kuulati üle 4907 isikut.

Wõrreldes neid andmeid 1935. a. arwudega, näitab kuritegewus tõusu, kuna 1935. a. oli üle 200 kuritegewuse ütsikjuhu wähem kui mullu.

Ei lastnud inimesi oma waranduse oksjonile. Wiljandi-Pärnu prefekt karistas Häädemeeste Selja talu peremeest Kristjan Andressoni 40-kr. rahatrahwiga wõi maksujõuetusel 20-päewase arestiga selle eest, et Andresson kohtupristawilt korraldatud oksjonil märatses, keelas inimesi oksjonile tulemest ja tegi takistusi pristawile oksjoni läbiwiimisel. (T).

VALGAMAALT.

2 miljonit Tõrwa elektrofitseerimiseks. Tartu elektrijaama inseneride poolt walmistati täielik Tõrwa elektrofitseerimiskawa Ulila woolu tarwis. Uute liinide wäljaehitamine ja wanade kõhaldamine uuele woolule, koos alajaama ja selle kinnisseadete ehitamisega läheb maksma ümmarguselt 2 miljonit senti, milles on arwatud weel linna lähemasse ümbruses mõninga liini ehitamine. Elektrofitseerimiskawa teostamisega alustatakse juba kewadel warakult, kuna augustis arwatakse Ulila otsad Tõrwa jõudwat.

Patküla algkool korraldab õpilaste toitlustamist. Pühapäewast peale läheb Patküla algkool koolijuhataja R. Tsirnaski algatusel internaadis elawate õpilaste täielikule toitlustamisele, milleks hoolekogu palkas koolile wilunud keetja. Selle eest tasuwad wanemad 50 senti kuus lapse pealt ja annawad ühiskõõgile wajalikud toormaterjalid. — Ümbruskonnas on see esimeseks katseks mudilaste tõhumurede täielikuks lahendamiseks.

120 tuletõrujat kursustel. Reedel algasid Walgas maakondlikud tuletõrjekursused õppinud tuletõrujuja kutse omandamiseks. Kursustele oli ilmunud üle 120 tuletõrujuja maakonnast ja linnast. Õppustel on lektoriteks tuletõrjeliidu instruktorid Peterson ja Nurm, kuna riwi alal õppust juhiwad üleajateenitjad kohalikust garnisonist. Õppused toimuwad kaitseliidu staabi ruumides ja „Säde“ saalis. Kestwus on 2 päewa. Pühapäewaks, millal toimuwad katsed kursuslastele, sõidab kohale tuletõrjeliidu esimees B. Melts.

VILJANDIMAALT.

Metsatööd hoos. Wõisiku wallas on kibe metsade mahawõtmine nii Põltsamaa metskonna riigimetsa tööstuses kui ka Melesti klaasitööstuse poolt erametsatöösturitele mahamüüdud metsades. — Et töö maht on suur, siis karbetakse, et ei jõuta ettenähtud raielanke läbi töötada mitte küll tööliste puuduse, waid rohkem tööliste korterite puduse tõttu. Kõik ümbruskonna talud on tungil metsatöölisi täis ja uute mahutamiseks pole enam wõimalusi. (S).

Loomisel sihtasutis „Paistu rahwamaja“ Tuletõrjeühingute liitmisega on lõpp Paistu tuletõrjeühingu edasiolemisel. Siseministeerium jättis Paistu nimeste palwe, et liitmisel jäetaks alles Paistu nimi organisatsiooni juures, tagajärjeta. Kuna tuletõrjeühingule kuulub Paistu rahwamaja, siis on kerkinud üles mõte Paistu nime säilitada wähemalt rahwamaja juures. Selleks kawatsetakse luua wastaw sihtasutis, milleks riba Paistu kihelkonna organisatsioone on annud põhimõttelise nõusoleku ning nõustunud aluswara määramisega oma summadest.

Elekter tungib maale. Holstre walla Pirmastu küla, kuhu kuulub 13 majapidamist, tahab saada elektrit esimesel wõimalusel. Selleks on astutud juba läbirääkimistesse Ulilaga, kelle kõrgepingeliini tahetakse pikendada haruga Holstresse. Wiljandi walla Tusti ühisusest mõõdub kõrgepingeliin ja elektri Tustiise juhtimiseks on wajalik ehitada uut liini waid poolteist kilomeetrit. Tustis esialgu soowiwad elektrit 14 talundit ja liini ehitustöödega tahetakse seal alata juba esimestel kewadkuudel. Hiljem pikendatakse liini ja elektrit saaks siis ka Tusti algkool.

Läbilastud peaga mees arsti korteris. Põltsamaal praktiseeriwa naisarsti dr. Mai Saare korteris teenrjate toast leiti läbilastud peaga naisarsti poja Paul Saare kompwektitõõstuse meister Oskar Laas, 43 a. w. Laiba lähedal maas oli relw. Wägiwalla tundemärgid puudusid.

TARTUST.

Tööline kukkus saatejaama hoone 2. kor. Tartus on seni laekunud kogukonnamaksu 25.000 inimeselt kokku 66.300 krooni. Maksu pole tasunud seni 6000—7000 in., kellelt on saada weel ligi 14.000 kr. Makse tasutakse aga praegu kaunis elawalt iga päew. Päraast 1. weebr. asuwad wõlgnikelt maksu sissenõudma maksunõudjad.

HARJUMAALT.

Rapla keskkoolihoone ehitamine seltskonna kaasabil. Rapla keskkooli juures tegutsew lastewanemate komitee, kuhu kuuluwad kohapealsed tuntumad seltskonnategelased, asub energiliselt tööle, et Rapla keskkoolihoone ehitamist muuta ümbruskonna rahwa südameasjaks.

Selleks saadeti komiteelt hiljuti kõigile naabriwallawalitsustele ning rohkearwulistele Rapla seltskondlikele organisatsioonidele ja asutustele üleskutsed, toetada rahaliste annetustega keskkoolihoone ehitamist Raplasse.

Naaberwaldadest oli Kaiu wallawolikogu esimene, kes neil päewil peetud koosolekul üksmeelselt otsustas keskkoolihoone ehitamist Raplasse toetada 100 krooniga, kui uues keskkoolihoones ehitatakse internaadiruumid ja käsitööklass korralikult wälja.

Kehra alewik — Anija walla keskuseks. Ühenduses sulfaat-tselluloosiwabriku rajamisega Kehra alewikku näitab senine waikne Kehra alewik tõusutendentsi. Ehituskruntide puudus annab end teravalt tunda. Neil päewil peetud Anija wallawolikogu koosolekul oli muuseas arutusel ka Kehra alewiku tulewiku küsimus.

Wallawanem märkis, et praegu asub wallawalitsus Kehra alewikust 8 km. kaugusel ja wallamaja on Kiiu walla piiri lähedal. Anija wallamaja tuleks pregusest asukohast üle tuua Kehra, ning samuti peaks ka kõik teised walla tähtsamad asutused ja seltsid asetsema Kehras, kuhu kujuneks tulewane Anija walla majanduslik ja administratiiwne keskus.

Kehra riigimõisa maa-alast on peale sulfaat-tselluloosiwabrikule maa eraldamist weel järgi jäänud 81 ha põllumaad, mille õõtlu weel waewalt wõimalik oleks riigimõisa korralik majapidamine.

Wallawanem leidis, et kõige otstarbekohasem oleks, kui Kehra riigimõisa müüa ühes päraldistega antaks Anija wallale, kes kasutaks endisi mõisahooneid otstarbekamalt ja wastawalt laienenud Kehra alewiku nõuetele.

Wallawanema ettekannet ära kuulates otsustas wallawolikogu üksmeelselt esineda wabariigi walitsusele palwega, et Anija wallale tasuta kasutada antaks Kehra riigimõisa müüa ühes päraldistega. Sinna paigutaks wallawalitsus wallamaja, koolimaja, rahwamaja, pritsimaja jne. wajalikud walla-asutused.

NARVAST.

164 „linnupriib“ ehitust Narwas ja N.-Jõesuus. Lagunenud ja hooletusse jäetud hoonete korduseadmiseks antud tähtajad on nüüd möödunud ning linnawalitsus asub korrastamata jäänud ehitusi sundkorras lammutama. Narwas on lagunenud hoonete nimestiku wõetud üldse 87 objekti, N.-Jõesuus 949 ja Augal 23. Neist on korda seatud wõi omanikkude poolt lammutatud ainult üksikud. Kontrollimisel on selgunud, et kokku 164 ehituse edaspidise saatuse peab otsustama nüüd linnawalitsus.

TÜRILT.

Tööline kukkus saatejaama hoone 2. korralt alla. Riigi ringhäälingu saatejaama ehitustöödel sai raskesti wigastada ringhäälingu puusepp Tõnis Kägu, 56 a. w., kes kukkus 2. korra pealt alla 1. korrale, saades sellejuures pähe haawu ja üle keha põrutada ning sõrmedest nikastada. Ta toimetati haiglasse.

VIRUMAALT.

Tööotsijate rohke juurewool. Pühade järele on Kiwiõlis ja ka teistes suuremates maa-aluste kaewandite asukohtades päris harilikuks nähteks muutunud iga rongiga kohale wooriwad meestejõugud pampudega, kes kõigelt sisemaalt kaewanditesse tööle tulewad. Waid wähesel osal juuretulijatest õnnestub kohe töös leida, kuna teised peawad wõõras kohas pettunult järjekorda ootama töö leidmiseni. Maa-alustesse kaewanditesse saab tööd ilma eriliste raskusteta, kuid maa peale pole nii kerge tööd leida, sest seal on tawaliselt kõik wabad kohad juba aegsasti ära lubatud.

PETSERIMAALT.

Uus malewawanem Petseri noorkotkastel. Noorkotkaste peawanem kinnitas N. K. Petseri malewa wanemaks koolinõunik W. Wiilupi, kes warem oli malewa wanema abiks N. M. Lääne malewas. Senine Petseri malewawanem K. Greenberg, kes oli üts selle malewa asutajaid, lahkus omal palwel ja andis malewa juhtimise üle W. Wiilupile.

Warastati ära eeskoda. 7. jaan. teatas Petseri kriminaalpolitsei Wiljandimaal elutsew Efim Wišhnakow, et temale kuuluwas talus, mis asub Petserimaal Meremäe wallas, on järelwalweta hoonete juures rüüstamine toimitud. Maha lõhutud ja ära wiidud on elumaja eeskoda, küüni waheseinad ja aida wiljasalwede lauad. Warguse toime pandud wiimase kuu jooksul, sest kuu aja eest wiibis omanik E. Wišhnakow kohal wiimaste põllutööde tõttu. Sellejärgi sõitis ta Wiljandimaale, kus talle kuulub teine talu. Warguses kahtlustab ta ümbruskonna elanikke, kes warastatud materjali arwatawasti on kasutanud kütteks.

Narwas sundwõõrandatakse 3 krunti.

Wabariigi walitsuse koosolekul 8. sp. waadati läbi ja antakse riigimanema dekreedina Narwas kaitseministeeriumi tarweteks maa-ala sundwõõrandamise seadus.

Sellega riigikaitse wajadusteks sundwõõrandatakse Narwa eeslinnas kolm krunti kokku 101066,00 ruutmeetri suuruses, ühes hoonete ja muude päraldistega, mille eest makstakse tasu kinnisvarade sundwõõrandamiste kohta makswate üldiste seaduste alusel.

Lumi tõi põllumehele suure mure.

Orasteid ähwardab lämbumine.

Wirumaal hakkas neljapäewal sadama lund. Sadu kestis ka kogu reedese päewa, jäädes üle alles õhtu eel. Õõseks läks taewas täiesti selgeks ja ilm külmale. Lumesadu oli paks ja kohati õige tugewa tuulega. Kewadine loodus ühe päewaga muutus talwiseks, lund-jad on sunnitud abrad katuse alla wiima, „wanatüdrukuroosside“ õied närtsiwad, kuid põllumehe süda, waatamata pikisilmi oodatud talwele, on koormatud uute ja hoopis suuremate muredega. Kui praegune lumi jääb maha, siis on karta, et Wirumaa põllumees künnab tulewal kewadel mustawaid orasepõlde üles ja seisab sügisel täielise leiwawilja äpardumise eel. Uue-aasta sula sulatas enne jõulu tekkinud jäätamara täiesti üles, orasepõllud hakkasid soojade ja päikesepaisteliste ilmade mõjul uuesti kaswama ja haljendama. Neljapäewane lumi tuli ilma külmata, täiesti sulale ja pehmele maale. Oleks lumekord tulnud õhem, siis oleks wõinud weel loota, et külm suudab läbi lume maa kõwaks jäätada, kuid lund sadas joonega umbes jala paksuselt maha ja sellise lume-katte alla külm nii hõlpsasti enam ligi ei pääse. Praeguses olukorras ähwardab orasteid lume all lämbumine. Nii on põllumeestele järsk talw suureks mureallikaks ja igamees palub, et lumi uuesti ära sulaks, kuigi ka see oleks seoses uue hädaohuga, et tekkiwad wäljadele weelombid: külmetades wõiwad need katta orased jääkoorikuga, mis lõhub ära orastaimede juured.

Ka metsawedude olukorda ei parandanud talw kuigi palju. Soopealsed ja lodukohad olid enne lund täiesti lahti ja ei kannud tükati inimestki. Jõisaku, Tudukinna ja Wenewere poolt kuuldub, et sealsed põllumehed ei saa kätte ei heinu ega puid. Lõuna-Wirumaa põllumeestel on enamuses sooheinamaad, milledele juurepääs wõimatu. Lume alla pole hobusttandwa külmetusekorra tekimist loota. Nagu meile teatatakse Püssi, Waiwara, Tudu, Paaswere j. t. metskondadest, seisab ka riigimetsatööstus raske küsimuse ees metsamaterjalide wäljaweo suhtes. Nimetatud metskondades suur osa metsatööstust wiidi ja wiiakse läbi kas pehmetes lodumetsades wõi pehmete kohtadega eraldatud maa-aladel, kuhu seni hobusega ligi ei pääsetud. Kuigi nüüd on lumi maas, ei ole mõtekki wedude alustamisega, sest maa ei kanna. Kui lumi maast ära ei lähe ja uut külmetust ei teki, siis osa riigimetsatööstuse mäterjalidest Alutaguse metsades paratamatult jääwad metsa, sest warasemad kogemused on metsameestele näidanud, et isegi poole jala paksuse lume all ei suuda kuni 12-kraadine külm metsaalust pinda hobust ja koormat kandwaks külmetada.

Linnalähedastes kõrgemates kohtades, kus maapind nagunii oli kõwa, oli wärske talw wedudele teretulnud. Torma, Sõmeru ja teistes külades weeti reedel juba hoolega heinu ja linna toodi sisse hulk koormaid kütte-puid, mis wiimasel nädalal oli päris kuulmatu lugu.

Pakane ei suuda soomaid ära külmetada.

Wiljandimaal sadas neljapäewal sula maa peale paks kord lund ja nüüd liigwad kõikjal wankrite asemel reed.

Seesugune lumesadu sula maa peale ei rõõnusta aga põllumehi. Teedel saab küll liikuda regedega ja teha wedusid, kuid heinte wedu heinamaadelt ja kütte-materjali wedu metsadest on suurte raskustega seoses ja heinatuhjadele ei pääse hobustega juure. Kui aga mahatulnud lumi peaks jääma kauemaks ajaks, siis ka kõwemad külmad ei suuda paksu lumekorra alt soomaad ära külmetada ja talupidajad on heinte kojuweoga püsti hädas, kuna heinte ja põhu tagawarad mõnel on juba kodust otsas. Olgugi et kütte-materjali saamine on raskendatud, ei tee see siiski nii suurt peawalu põllupidajatele kui heinte seismine mädamaa taga. Küttematerjali läheb soojade ilmadega wähem ja majapidamised on enam-wähem küttematerjaliga talweks warustatud.

RS

ilmus müügile

Sisus: saatekavad kellaaegade järele. Mis on kandevlaine? Lühiühendus. Imelained õhuvallas. Raadio osa Hispaania kodusõjas. P. Tshaikovski. Teine rootslanna maailma vallutamas. Ooperid, mis esietendusel välja vilistati.

Müügil kõikjal. Hind 10 senti.

Mehe wõitlus kotkaga.

Rööwlind põgenes seotud jalgadega.

Karjati walla Skamja küla talunik Peeter Ljubomirow sai oma talu lähedal metsas juhuslikult kätte noore kotka. Linnu tiibade läbimõõt oli silma järgi arwestades üle 1½ meetri. Mehelt nõudis suuri jõupingutusi, enne kui ta suutis jõuliselt rapsiwalt suurel rööwlinnul kõita jalad kaasasolewa nööriga kokku. Tal oli kawatsus toimetada kotkas elusalt koju. Jõudnud metsast wälja, mees istus maha, et pisut puhata peale wäsitawat wõitlust ja silmitseda lähemalt oma saaki. Ärkt hakkas kotkas uuesti ägedalt rapsima ning wajutas oma teravad küüned läbi paksude riiete mehele reide, jättes järgi sügawa kriimustuse. Walu tagajärjel mees lasi lahti nööriotsa ning seda silmapilku kasutas kotkas põgenemiseks. Paari wõimsa tiiwalöögiga ta tõusis kiiresti õhku, nii et mees ei jõudnud enam järgilohisewast nööristki kinni haarata. Seotud jalgadega lind kadus warsti mehe silmist metsa. Ljubomirowi arwates see wõis olla noor merikotkas, milliseid rööwlinde piiriäärsetes metsades on tänawu kohanud mitmed jahimehed.

84 uut wanemõpetajat.

Haridusminister kinnitas kooliwalitsuse direktori ettepanekul järgmised õppejõud wanemaks õpetajaiks:

Olga Arumaa, Herbert Roosimägi, Erich Proffen, Richard Kreps, Rein Sõmer, Elwine Nikiforow, Martin Laarman, Robert Meresmaa, Eugenie Pajusoo, Oswald Noormägi, Magdalene Weiderma, Alma Ainomäe, Alice Thomson, Zoe Feodorow, Ida Trumpe, Gabriele Meresmaa, Dagmar Aun, Wilhelmine Anweldt, Johannes Gremberg, Lydia Aleksejew, Juhan Joosep, Aleksei Obrastsow, Maria Davidenkow, Jüri Erm, Heinrich Awikso, Eleonore Dahlmann, Anna Neemre, August Elmik, Johannes Keskküla, August Roop, Hedwig Aun, Meeta Orgussaar, Marie Jaakson, Juhan Meos, Liidi Joalo, Karl Reimo, Jaan Sutt, Helmi Ottas Kust. Raud, Joh. Engelbrecht, Peeter Kõpow, Gertrud Sperrlingk, Eleonore Punerson, Marta Karu, Marta Niggol, Marie Kretuzberg, Amalie Bockmann, Eduard Schönberg, Karl Hintzer, Ida Weldre, Olga Bulowkin, Juhan Palwadre, Johannes-Oskar Lauri, Marie Kull, August Hermann, Jaan Hist, Friedrich Altpere, Abo Talussaar, Karl Kisand, Irma Inselberg, Emil Bach, Emmeline Uustani, Gabriele Roosenbaum, Eleonore Jürjew, Gustaw Schilling, Erna Striedter, Werner Stillmark, Elsbeth Jahnentz, Alfred Walter, Stana Kapper, Jaan Kuus, Selma Nipper, Lowiisa Koit, Jüri Miilimäe, Liisa Eek, Jaan Algma, Marta Soosaar, Johan Pütsepp, Lidia Smirnow, Ella Konks, Hilda Padrik, Margarete Pensa, Sõmanja Tamarkina, Margarete Striedter.

Põllutööliste tööbüroode asutamine hilineb

Ka tsemendihinna alandamisega ei ole edasi jõutud.

Põllutöökoja nõukogus oli reedel arutusel põllutööliste ja tööandjate wahetalituse loomise küsimus.

Selle küsimuse korraldamine kuulub teedeministeeriumi wõimkonda, kes kawatseb asutada tööbürood; wiimaste korraldamine on kawatsetud panna kas põllutöökoja konwentidele wõi wallawalitsustele.

Kuna eeltööd ses asjas pole jõudnud weel kuigi kaugele, siis põllutöökoja nõukogus awaldatakse kartust, et asi wõib tänawu kewadeks hilineda. Põllutööliste palkamine kewadisteks ja suwisteks töödeks algab juba 2—3 kuu pärast, ja selleks ajaks waewalt suudetakse organiseerida hästitöötawat tööbüroode wõrku.

Edasi puudutati nõukogus tsemendi hinna alandamise küsimust, milles ka pole edasi jõutud.

Wabadusristi kawaleride lastele

poole koolirahaga koolislkäimine ka erakooles.

Wabariigi walitsuse koosolekul 8. sp. wõeti wastu ja antakse riigimanema dekreedina Wabaduse Risti kawaleride soodustamise seaduse muutmise seadus.

Wabaduse Risti kawaleride soodustamise seaduse alusel on Wabaduse Risti kawalerid ja nende lapsed wabastatud koolirahast wiiekümne protsendi ulatuses kõigis riigi ja omawalitsuste poolt ülalpeetawates koolides.

Osa Wabaduse Risti kawaleride lapsi käib aga mitmesugustel põhjustel (riigi wõi omawalitsuse poolt ülalpeetawa wastawa kooli puudumine wanemate elukohas, ruumi puudus neis koolides j. t.) ka erakoolides. Paljud neist erakoolidest on samuti wabastanud Wabaduse Risti kawaleride lapsi koolirahast 50% wõi wähema % ulatuses, kuid on ka erakoole, kes ei wabasta Wabaduse Risti kawaleride lapsi koolirahast osalises ulatuses.

Wastuwõetud seaduse järgi wabastatakse Wabaduse Risti kawalerid ja nende lapsed koolirahast wiiekümne protsendi ulatuses kõigis koolides normaalse õppeaja kestusel tuni kõrgema õppeasutise lõpetamiseni. Seega selle seaduse maksmahakkamisel omandaksid Wabaduse Risti kawalerid ja nende lapsed kooliraha maksmise suhtes wõrdse soodustuse, waatamata sellele, kelle poolt ülalpeetawas õppeasutises nad õpiwad.

Wihamees tõrwas sea mustaks.

Järwe wallas Saka külas kaks naabrimeest on juba kauemat aega terawas wihawaenus. Üks meestest sai kuulda, et teine kawatseb siga müüa. Seamüütaja sõlmiski Kohtla-Järwe lihunikuga lepingu, mille järele ta järgmisel päewal pidi sea Järwele wiima. Wingumees seda kuuldes wõttis õõsel pangetäie männitõrwa, hõlits naabrimehe seakuurt ja tõrwas 15-puudase kärsnina üleni mustaks. Hommikul, kui mindi lauta, et alustada seaga teekonda lihuniku poole, üllatus oli suur, kui aedikus ajas istuli suur õletuust, sest tõrwase sea külgede külge olid kleepunud sasid. Seamüügist ei tulnudki sedakorda midagi wälja, sest lihunik polnud nõus tõrwatud liha wastu wõtma.

Narwa üldhaigekassa 15-aastane.

Kassale allub praegu üle 200 käitise.

Narwa üldhaigekassa asutamisest on möödunud 15 aastat. Temale pandi alus 1921. aastal siinsete a.-s. „Narowa“ lauatehase, F. Hahni masinaehituse- ja malmiwalamisetehase, F. Pantelejewi pärijate telliskiwitehase ning „Arbori“ saewesti tööliste esindajate poolt. Kohe koondus Narwa üldhaigekassa ümber, mille ametlikuks nimeks oli tollal „Narwa Üleüldine Haigekassa“, 11 käitist. Haigekassasse waliti 29 woliniku. Esimesse juhatusse kuulusid A. Maasik, W. Kõrw, A. Wahtel, N. Kala ja J. Normann. Elukutselt olid juhatusliikmed, peale ühe, trükitöölised. Esimesel woliniikude üldkoosolekul määrati liikmemaksuks 2 protsent kassaliikmete palgast ja sama palju ettewõtetelt juuremaksuna. Esimesel aastal tasuti abiraha ainult kassaliikmetele, kuna perekonnaliikmetel polnud õigust haigekassast mingit abi saada. Kassaliikmete arstimine sündis ettewõtjate kulul. Kaks aastat hiljem hakati aga abiraha maksma ka kassaõaliste perekonnaliikmetele. Samal aastal üldhaigekassa juhatus tegi käitistele ettepaneku, et kassaliikmete arstimine antaks wabal kokkuleppel haigekassale üle. Enamus käitisi oli aga selle sammu wastu, kuna selles nähti kulude suurenemist. Sedapuhtu katse nurjuski ning alles kolm aastat pärast esimesi läbirääkimisi, s. o. 1926. a., läks arstiabi korraldus Narwa üldhaigekassale üle. 1926. a. asutati ambulatooriumid Narwa ja suuremate käitiste juure maale. Käesolewal ajal on Narwa üldhaigekassa ülal pidada neli ambulatooriumi, mis asuwad: Narwas (haigekassa juures) ning Kohtla, Kiwiõli ja Türsamäe põlewkiwitööstustes. Narwa üldhaigekassa juures on peale selle juba 12 aastat tegutsenud esimese järgu wabamüügiapteek.

Narwa üldhaigekassa tegewus iga aastaga järjest laieneb. Asutamisaastal haigekassale allus kõigest 37 käitist üle 500 kassaliikmega, kuna praegu allub 201 käitist kokku 3215 töölisega. Haigekassa laialdasest tegewusest annab selget tunnistust seegi, et käesolewa aasta eelarwes (ühes apteegiga) on ette nähtud kulusid-tulusid 166.600 kr. Haigekassa praegusesse juhatusse kuuluwad A. Mägi (esimees), K. Käo, A. Lill, K. Kallas ja R. Eller.

Haapsalu tagalaht jälle jääs.

(T) Õõsel wastu laupäewa kattus jääga Haapsalu tagalaht, mille tõttu katkes ühendus Haapsalu ja Österby wahel.

ESMASPÄEVA

loete mõnuga.

Champagne

„MUMM“

G. H. Mumm & Co. Soc. Vinicole de Champagne Successeur, Reims.

Rockefelleri-nimeline tänaw Pariisi.

Pariis ei ole just eriti helde oma tänawate ristimisel wälismaalaste nimedega. Nüüd otsustati teha erand Ameerika miljardäri ja mätseeni John D. Rockefeller nooremaga. Nagu tema 97-aastane isagi kulutab John D. Rockefeller aastas suuri summasid teaduslikeks uurimusiks. Möödunud kewadel ta annetas Pariisi ülikoolile miljonitesse ulatuwa summa. Kui ta äsjasel suwel külastas Pariisi, et isiklikult üle anda annetust, wõeti ta suurte austusawaldustega wastu. Pariisi ülikooli rektor on esinenud nüüd ettepanekuga, et uue ülikoolilinna üks peatänawaid ristitaks Rockefelleri nimega.

„MULKIDE ALMANAK“.

„Mulkide liikumisele“ on järgnenud „Mulkide Almanak“ „Mulkide Selts Tallinnas“ väljaandel. Toob palju pilte ja fotosid. Isegi uus noot — mulkide šlaager (H. Adamsoni sõnad, W. Reimani muusika) — valss:

„Mulgid me oleme, mulkideks jääme,
Elame, sureme, taevasse lääme,
„Mulgi ekspressis“ ehk lendavas mulgis
kohtab meid kes siis? Eks pesueht
mulgid...
... Mulgid ei tahagi torti,
Peavad nad au sees kama ja korpt...“

Mulklusest kirjutavad — Osk. Loorits, Aug. Annist, kunstnik Murakin, prof. J. Aavik, mulkide generalissimus Jaan Soots, N. Päts, Anni Varma, L. Kahkra, A. Kitzberg, Mulgimaa poeet ja kirjanik H. Adamson jne.

Muuseas Murakin ütleb:

„Mulgimaal asub tõesti isesugune rahvas, kes nii oma keele kui meele poolest erineb muust eesti rahvast. Põhja-Eesti inimene oma eestipärases kadeduses ajab tühja laimujuttu, et mulgid on lätlaste järeltulijad. Kuidas võib nätteks abjakate tõug olla läti päritolu, kui Ipiku mees Abja laadal sai vanasti mulgilt hobuse vahetamise juures niisama sõlmata ja tihti peksa nagu mustlanegi! Ja kunas on mulk oma lõunapoolsel naabrit nimetanud teisiti kui „ätlisereo“, „lätikops“ ja „libaks-labaks“? Ei! Sugu- ja verevend tunneks juba vaistlikultki rohkem vastastikust sümpaatiat!“ Murakin leiab, et ungari madaliku-talu peremehe ja mulgi soontes voolab ühepaksune veri nii Lõunas kui Põhjas, punasem ja paksem kui teistel inimestel. Just aristokraadikuju — sõna selgeimas mõttes. L. Kahkra väidab koguni, et „mitte ainult mulgi veri, vaid ka mulgivaim on tugevam kui arvatakse.“

Ema silm.

Kuiel Maria Simoni oli ladina ja kreeka keelte professori tütar, ta ei olnud siiski inctu ega kannud müstilist nime — ... algab Pitigrilli uus ja vaimuteravusest s... delev jutt „Perekonnaleches“.

„Ootamatu osadevahetus“ — saamat... lendur. „Romantiline pruut“ — armastu... vennatapja vastu. „Globetotter“ — cb... õnnestunud pulmareis. „Veronika Salve... kättemaks“ — keelatud armastus. Nalj... Adamson, bridzh.

2 uut romaani:

„Sinine Fantoom“

„Hispaanianna“

„Perekonnaleht“ nr. ...

Müügil kõikjal. ✱ Hind 10 se...

ure mure.

rske talw wedudele teretulnud.
Sõmeru ja teistes külades
reedel juba hoolega heinu ja
oodi sisse hulk koormaid kütte-
mis wiimasel nädalal oli päris
tu lugu.

ne ei suuda soomaid ära külmetada.

jandimaal sadas neljapäewal
aa peale paks kord lund ja nüüd
ad kõikjal wankrite asemel reed.
sugune lumesadu sula maa pea-
röönusta aga põllumehi. Teebel
üll liikuda regedega ja teha we-
kuid heinte wedu heinamaadelt
ttematerjali wedu metsadest on
raskustega seoses ja heinakuh-
ei pääse hobustega juure. Kui
nahatulnud lumi peaks jääma
aks ajaks, siis ka kõwemad kül-
i suuda paksu lumekorra alt soo-
ära külmetada ja talupidajad
inte kojuweoga püsti hädas, ku-
inte ja põhu tagawarad mõnel
ba kodust otsas. Olgugi et kütte-
jali saamine on raskendatud, ei
e siiski nii suurt peawalu põllu-
tele kui heinte seismine mäda-
taga. Küttematerjali läheb soo-
ilmadega wähem ja majapida-
on enam-wähem küttematerjali-
lweks warustatud.

asutamine hilineb
amisega ei ole edasi

nõukogu awaldatakse kartust, et
õib tänawu kewadeks hilineda.
tööliste palkamine kewadisteks
pisteks töödeks algab juba 2—3
ärast, ja selleks ajaks waewalt
takse organiseerida hästitöötа-
töö büroode wõrku.
asi puudutati nõukogus tsemen-
nna alandamise küsimust, milles
ole edasi jõutud.

arwa üldhaigekassa 15-aastane.

sjale allub praegu üle 200 käitise.

wa üldhaigekassa asutamisest on möö-
15 aastat. Temale pandi alus 1921.
jiinsete a.-s. „Narowa" lauatehase,
hni masinaehituse- ja malmiwalamise-
F. Pantelejewi pärijate telliskiwite-
ning „Arbori" saewesti tööliste esinda-
poolt. Kohe koondus Narwa üldhaige-
ümber, mille ametlikuks nimeks oli
„Narwa üleüldine Haigekassa", 11
Haigekassasse waliti 29 woliniku-
sse juhatusse kuuluvad A. Maask, W.
A. Wahtel, N. Kala ja J. Normann.
tselt olid juhatusliikmed, peale ühe,
sõlised. Esimesel woliniikude üldkoos-
määrati liikmemaksuks 2 protsenti
liikmete palgast ja sama palju ettewõ-
juuremaksuna. Esimesel aastal tasuti
ha ainult kassaliikmetele, kuna pere-
liikmeel polnud õigust haigekassast
t abi saada. Kassaliikmete arstimine
s ettewõtjate kulul. Kaks aastat hiljem
aga abiraha maksma ka kassaõsaliste
nnaliikmetele. Samal aastal üldhai-
a juhatus regi käitistele ettepaneku, et
liikmete arstimine antaks wabal kokku-
haigekassale üle. Enamus käitisi oli
elle sammu wastu, kuna selles nähti
e juurenemist. Sedapuhku katse nur-
ning alles kolm aastat pärast esimesi
ätimisi, s. o. 1926. a., läks arstiabi
dus Narwa üldhaigekassale üle. 1926.
tati ambulatooriumid Narwa ja suu-
e käitiste juure maale. Käesolewal
on Narwa üldhaigekassa ülal pidada
mbulatooriumi, mis asuwad: Narwas
kassa juures) ning Kohtla, Kiwiõli ja
mäe põlewkiwitööstustes. Narwa üld-
assa juures on peale selle juba 12
tegutsenud esimese järgu wabamüügi-

wa üldhaigekassa tegewus iga aasta-
rest laieneb. Asutamisaastal haigekas-
llus kõigest 37 käärist üle 500 kassa-
ga, kuna praegu allub 201 käitist kol-
5 töölisega. Haigekassa laialdasest te-
est annab selget tunnistust seegi, et
ewa aasta eelarwes (ühes apteegiga)
e nähtud kulusid-tulusid 166.600 kr.
assa praeguses juhatusse kuuluwad
gi (esimees), K. Käo, A. Lill, K. Kal-
R. Eller.

apsalu tagalaht jälle jääs.

Sõsel wastu laupäewa kattus jääga
lu tagalaht, mille tõttu lorkes
s Haapsalu ja Österby wahel.

MASPÄEVA
loete mõnuga.

Champagne
„MUMM"
G. H. Mumm & Co. Soc. Vinicole de Champagne Successeur, Reims.

Rockefelleri-nimeline tänaw Pariisi.

Pariis ei ole just eriti helde oma tänawate ristimisel wälismaalaste nimedega. Nüüd otsustati teha erand Ameerika miljardäri ja mätseeni John D. Rockefeller nooremaga. Nagu tema 97-aastane isagi kuluttab John D. Rockefeller aastas suuri summasid teadusliikeks uurimusiks. Möödunud kewadel ta annetas Pariisi ülikoolile miljonitesse ulatuwa summa. Kui ta äsjasel suwel külastas Pariisi, et isiklikult üle anda annetust, wõeti ta suurte austusawaldustega wastu. Pariisi ülikooli rektor on esinenud nüüd ettepanekuga, et uue ülikoolilinna üks peatänawaid ristitaks Rockefelleri nimega.

„MULKIDE ALMANAK".

„Mulkide liikumisele" on järgnenud „Mulkide Almanak" „Mulkide Selts Tallinnas" väljaandel. Toob palju pilte ja fotosid. Isegi uus noot — mulkide šlaager (H. Adamsoni sõnad, W. Reimani muusika) — valss:

„Mulgid me oleme, mulkideks jääme,
Elame, sureme, taevasse lääme,
„Mulgi ekspressis" ehk lendavas mulgis
kohtab meid kes siis? Eks pesueht
mulgid...
... Mulgid ei tahagi torti,
Peavad nad au sees kama ja korpi..."

Mulklusest kirjutavad — Osk. Loorits, Aug. Annist, kunstnik Murakin, prof. J. Agyik, mulkide generalissimus Jaan Soots, N. Päts, Anni Varma, L. Kahkra, A. Kitzberg, Mulgimaa poeet ja kirjanik H. Adamson jne.

Muuseas Murakin ütleb:

„Mulgimaal asub tõesti isesugune rahvas, kes nii oma keele kui meele poolest erineb muust eesti rahvast. Põhja-Eesti inimene oma eestipärases kadeduses ajab tühja laimujuttu, et mulgid on lätlaste järeltulijad. Kuidas võib näiteks abjakate tõug olla läti päritolu, kui Ipiku mees Abja laadal sai vanasti mulgilt hobuse vahetamise juures niisama sõimata ja tihti peksa nagu mustlanegi. Ja kunas on mulk oma lõunapoolset naabrit nimetanud teisiti kui „lätliseгeo", „lätikops" ja „libaks-labaks"? Ei. Sugu- ja verevend tunneks juba vaistlikultki rohkem vastastikust sümpaatiat!" Murakin leiab, et ungari madaliku-taluperemehe ja mulgi soontes voolab ühepaksune veri nii Lõunas kui Põhjas, punasem ja paksem kui teistel inimestel: Just aristokraadikuju — sõna selgeimas mõttes. L. Kahkra väidab koguni, et „mitte ainult mulgi veri, vaid ka mulgi vaim on tugevam kui arvatakse."

Ema silm.

Kuigi Maria Simoni oli ladina ja kreeka keelte professori tütar, ta ei olnud siiski inetu ega kannud müstilist nime — nii algab Pitigrilli uus ja vaimuteravusest sädelev jutt „Perekonnaleht".

„Ootamatu osadevahetus" — saamatu lendur. „Romantiline pruut" — armastus vennatapja vastu. „Globetotter" — ebaõnnestunud pulmareis. „Veronika Salvati köttemaks" — keelatud armastus. Nalja, Adamson, bridzh.

2 uut romaani:
„Sinine Fantoom"
„Hispaanianna"
„Perekonnaleht" nr. 1.
Müügil kõikjal. ★ Hind 10 senti

Punase hirmuwalitsuse all.

3. Hukkajad ja hukatud.

Naine, kelle tõttu hukati 54 inimest.

Werise kujuna Rakwere terroripäewadest on püsima jäänud Pauline Rammuse kuju, kelle hingel seisab umbkaudsetel andmetel 54 inimese elu. Wanamõisa läheduses oli tal talu, kus elas koos mehega, kuid mõni aeg enne punaste Rakwerre tulekut asus ta elama linna, kus ostis endale Waksali tänawale maja. Lühikese ajaga sai ta oma elukommete tõttu linnas üldiselt tuntuks ja temaga sõpruse pidamine maksis hiljem mõnelgi kodanikul elu.

Kui enamlised wäed Rakwere wallutasid, ei mõelnudki Pauline Rammus põgenemisele, waid pöördis uutes wõimumeestes endale sõpru leida, mis tal ka waewata õnnestus. Warsti wõis teda näha selleaegsete wõimumeeste ringides oma inimesena. Ka märgati, et kõik need, kellega temal kunagi mingit waenu wõi arusaamatust olnud, wangistati ja suurem osa neist ka hukati. Punawäelased täitsid meeleldi ta sellekohaseid soowe, pealegi, kus teati, et Pauline Rammuse wastased on ka punawäe wastased. P. Rammust hakati kasutama nuhina, tema ülesandeks jäi punastewaenuliste kodanikkude ülesotsimine ja wangistada laskmine. Ta tundis suuremat osa kestklassi inimesi Rakweres, mispärast tema eest oli redusolijail endid raske warjata.

Armu wõis kergemini leida mõne punakomissari kui selle naisterroristi juures. Kui mõne rahuliku kodaniku elukorteri tähikonnas märgati Pauline Rammust liikumas, siis oodati mure ja ahastusega, millal sinna ka punawäelased tulewad kas wangistama wõi rüüstama.

Laiematele hulkadele pole tänapäewani teada, kuhu kadus Pauline Rammus, sest kuigi ta punawäegedega feltsis Rakwerest põgenes, tuli ta hiljem linna tagasi ja jäi siis jäljetult kadunuks. Tegelikult põgenes „Rammuse Liine", nagu teda tunti üldiselt, Rakwerest ühes oma poja ja tütrega, kes teenisid punases linnawalitsuses elektriosakonnas. Kuid juba mõni päew pärast meie wägede Rakwerre marssimist nähti teda jällegi linnas liikumas. Kuna üldiselt oli teada tema julm tegewus punaste käsilasena, siis wahistati ta soomlaste poolt. Kawal naine lootis ka nüüd pääseda karistuseta ja tegi ennast haigeks. Kuigi tema haigus oli käegakatsutawalt simuleerimine, paigutati ta haiglasse.

Ühel ööl sõitis haigla ette regi meestega, teda ei tuntud; need nõudsid terrorist Pauline Rammuse wäljaandmist. Haiglapersonaal ei saanud weel taibatagi, milles asi seisab, kui sissetungiwad relwastatud mehed juba Pauline Rammuse woodi olid üles leidnud, ta riietanud ja mõni silmapilk hiljem kihutati temaga metsa poole...

Pauline Rammus oli ainuke isik, keda meie sõdurid ei suutnud kaitsta omakohtu eest.

Miks hukati pastor Paucker?

Sama päewa õhtul, kui enamlased Rakwere wallutasid, arresteeriti esimese tribunaali korraldusel kohaliku Kolmainu kogudusе pastor Walter Paucker; see oli üks esimesi arresteerituid, kes paigutati Rakwere wanglasse. Kuigi pastor Paucker ei wõtnud osa ei poliitilisest elust, ega olnud ka eriliselt halwas kuulsuses oma kogudusе liigete peres, siiski liikusid juba tema wahistamisest peale jutud, et enamlised wõimumehed teda mingil tingimisel elusalt ei wabasta. Kui meie wägede saabumisel awati Palermo ühishaud, siis leiti sealt teiste seast ka pastor Pauckeri surnukeha kuulihaawaga paremas rinnas. Mõistatuslikuks jäi tema tapmise põhjus, kuni üks wõimumehi sellest rääkis oma naisele ja see jälle omakorda oma sugulastele.

Paucker oli 1917. aastal wiibinud Rakwere jaamas, kui seal sakslaste okupatsiooni wäed poosid oma wange, keda arwati olewat punased. Kui timukas esimest poodawat oli oksa tõmbamas, waadanud seda erilise huwiga ka pastor Paucker, kelle suu olnud kogu aja muigel. See teinud nii suurt wiha, et töötatud: kui punased wäed kunagi Rakwerre tulewad, siis maksetakse pastor Pauckerile selle naeratuse eest weriselt kätte.

Pastor Pauckeri saatusekaaslasteks olid: Heinrich Mikker Kundast; Johannes Järw Pajusti külast; Jüri Juhtam Roela wallast; Hugo Lang Küti wallast; Joosep Koowits Kundast; Harriet von zur Mühlen Tudu mõisast; Gustaw Soone Küti wallast; endine Rakwere aktsiisiametnik von Hesse; Peeter Sakkar Kundast; Artur Sults Kundast; Paul Oimann; Loobu mõisa metsaülem Jakob Raja; Hugo Rannaberg Küti wallast ja kaks tundmatuks jäänud isikut. Ka selles ühishaust leitud surnukehad landsid erandita piinamise jälgi ja olid metsikult purustatud.

Metsikumad hukkajad — kohalikud punased.

Kes olid Palermo weretööde korraldajateks wiimse kahe hauatäie inimeste mahalaskmisel, selle kohta pole tänapäewani weel täit selgust. Üks laasnegseid punaseid tegelasi, kes praegu Rakweres elutseb, rääkis, et esialgu olnud tribunaalil hukkajatena välja walitud salkkond punasõdureid-wenelasi, kuid teise ja kolmanda hauatäie hukkamisel kujunenud olukord sootuks teiseks. Tribunaalile hakanud tulema nii rohkel arwul pakkumisi kohalikkudelt punastelt hukkajateks minemiseks, et enam polnud mõtet punasõduritele seda tööd kaela ajada. Mahalaskmiste juure läks kaasa waid sõduritest koosnew wahiselk, kuna aga mahalaskjateks olnud kohalikud punased. Kõige rohkem olnud nende seas noori mehi, peamiselt pagaritöölisi.

Ühe punasteaegse tegelase jutustuse järgi oli üheks mahalaskjaks kohalik elanik A. Kilm, kes ühtlasi organiseerinud koos komissar Sandbergiga mahalaskjate jõuke. K. jäi punaste wägede taganemisel Eestisse, kus tema tegudest laiematel hulkadel polnud aimu. Mehe elukäik kujunes aga raskeks, sest ta pidi aastate wiisi lebama halwatuna woodis. Kaks aastat tagasi leiti K. poonuna oma korterist.

Teiste hukkajate seas omas teatawa kuulsuse ka Jüri Kutsar, kes noore poisina oli eriti metsik oma ohwrite kallal. Ta läks hukkamistele peamiselt selleks, et wõtta hukatawatelt riideid ja jalanõusid, mille müümisega wõis teha head äri. Kahel esimesel hukkamisel riisuti hukatawad paljaks alles Palermo metsas, kuid wiimase hauatäie mahalaskmisel kartsid mahalaskjad, et lähenewad eestlaste wäed jõuawad ehk juba enne linna, kui mehed oma weretööga on walmis saanud, ja seepärast tungiti hukatawatele kallale juba Rohuaia tänawal, wangimaja juures, kust neilt ära riisuti paremad üliriided ja jalanõud. Paljud mahalaskmisele wiidawad pidid seetõttu ligi kolm km wanglast hukkamispaigani sammuma palja jalu, kuigi ilm oli külm ja jäätanud maa wõttis jalad weriseks. Kolmanda hauatäie hukkamisele wiimine kujunes seega metsikumaks kui kummagi eelmise hauatäie wangidel.

Kolmandast ühishaust leiti järgmiste isikute purustatud laibad: Rudolf Peets Paaswerest; Karl Erde Haljalast; Laekwere ärimees Daniel Sellow; Jaan Rebane Porkunist; Johannes Lumberg Amblast; Aleksander Grustam Paaswere wallast; ärimees Jüri Intal Rakwerest; endine Ambla politseikordnik Hans Maukin; Hindrik Roosilill Tapa mõisast; Rägawere lahingus punawäe kätte wangi langenud Eduard Walow; Gustaw Koolmann Wihula wallast; Mihkel Klein Küti w.; August Marton K.-Mallast; Kunda wabriku arst dr. Moritz Luig (kuulihaaw pohemal rinnus, parem jalg murtud); Siim Mägi K.-Mallast; Jüri Kuller Inju mõisast (peksetud rindadele ja kõhule, kaelast lägistatud, püssilae hoop näol); Johannes Marton Kunda-Mallast; Ambla kogudusе köster Konrad Wreisberg (pea puruštatud püssilae löökidega, wahema kaenla all kuulihaawad); Ernst Klein Küti wallast; Karl Paas Kulinalt (nägu sisse taotud, pea purustatud, kuulihaawadeta); Artur Wään, Wihula walla militsionär; Jüri Lemming Ambla wallast Jõgisoo külast; Willem Piidermann Rahklast; Nõmmküla mõisaomanik Karl Knauf; Karl Pudel Rahklast; Tapa mõisa meier Johannes Schmitner; proua von Rehekampf Rakwere mõisast (pea paremalt poolt purustatud); August Paas Kulinalt; Liina Liimann Aasperest, (peaaju purustatud); paruness Jeanette Wrangell Rakwerest (püssitikuga alumine kehaosa lõhutud); proua von Samson; Rakwere postijaama pidaja Leopold Aron; Jaan Paas Küti wallast; Rakwere-Jakobi põllumeeste seltsi esimees Karl Eisenberg; Püssi jaama raudteewaht Older; Mihkel Marton Mallast; Jüri Magi Injust (rindadele peksetud, põhe püssilaega löödud); Teodor Nõmm Rahklast; Bernhard-Woldemar Lessel Rakwerest; Mõdriku mõisas wangi langenud eesti rahwawäelane Maasik; Jüri Heinrich Grauberg Rahklast (pea ja jalg purustatud); Priidik Wilmer Laekwerest; Julius Kintsel Laekwerest; halastajaõde Magda Asnasjewa Kundast; Marie Kirsch; peale selle weel wiis tundmatuks jäänud laipa.

Naturaalmahlad ja „odawad rahwajoogid".

Meie lehes nr. 298 31. dets. 1936 waidluskorras awaldatud kirjutuse „Naturaalmahl jätab rahwa janusse" puhul seletatakse meile P. M. Põllumajanduseõsakonna poolt järgmist:

1. Mahlade ja mahlajookide algmaterjalide walmistamiseks kasutatakse marjad, õunad ja õunte sordid, mis ei ole kohased säilitamiseks talweks wõi töötlematult ei hoidu. Need tulewad realiseerida kohe kõristamisel ja tawaliselt ületab siis pakkumine nõudmise. Seepärast ei saa mahlatööstuste asutamine suurendada meie puuwilja puudust talwel, küll aga wõib moodsas tööstuses suwel ja sügisel walmistatud keetmata ja käärimata puuwilja- ja marjamahl teatud määral asendada wärsket puuwilja talwel. Kuna mahla walmistamiseks ostetakse marju ja õunu kõige odawamal hoojal, kus turud neist üle koormatud, siis on ka mahl puuwilja ja marjade asendajana talwel hinnalt suhteliselt odaw.

2. Seniste karastusjookide tehaste sissesead pole mitte muutunud kõlbmatuks wanaraaks, sest karastusjookide määrus (RT 94 — 1936) ei keela walmistamast ja müümast n. n. „odawaid rahwajooke", nagu sidrunhappejooki, kalja, selterst, soodawett ja mineraalwett. Seega ei sunnita ka kedagi jooma kallimat mahlajooki. Küll aga kaitseb määrus tarwitajat, et temale ei saa enam pakkuda mitmesuguste puuwiljade nimetuste ja piltide katte all odawatest kunstlikest ekstraktidest ja hapetest walmistatud jooke. Nii ei saa sidrunhappest walmistatud jooke nimetada enam sidrunijoogiks wõi sidrunijoodaks, waid sidrunhappejoogiks. Ka ääb wähemalt tehastel wõimalus osta mahlasid mahlatehastelt ja neist walmistada koomulikke karastusjooke.

Uue määruse sihiks on ühelt poolt meie aianduse ja mesinduse edendamine siseturu mahu laiendamisega, teiselt poolt tarwitajale terwisliku ja õigenimelise joogi saamise wõimaldamine. Mahlatehaste üle teostatakse janitaar- ja kwaliteedikontrolli.

Aga uskuge, kellelgi pole isu tema juure minna. MacKloare'i asemel mina küll sinna ei sõidaks. Kui ta ei maksaks talle nii palju raha... MacKloare wist ka ei sõidaks...

— Teie mees saab iga kuu mõisast tellimisi toiduainetele?

— Jah, aga kui ta kuulaks minu sõna, ta loobuks tellimiste wastuwõtmisest. Aga ta köneleb, et mijs Boisevin maksab puhtas rahas ja sellest loobuda oleks muidugi rumalus. Ta tellib alati wäga palju. Mitte ainult toiduaineid, waid mitmesuguseid asju, tööriistu, isegi tubakat.

Awäärne mrs Jimson kehitas õlgu.

— Tubakat? — imestus Blatt Rodman. — Kes seal siis suitsetab?

— Ma ei tea kumb neist suitsetab. Igal juhul, minu arwates naisel pole sobiw suitsetada. Te ei arwa seda?

Blatt jättis kaupmeheproua jumalaga, tänades andmete ja lahke wastuwõtu eest.

Enne kui asuda teele mõisa, ta kontrollis oma rewolwrit, istus siis autosse ja sõitis metsa.

Päike seisis kõrgel, kui Blatt lähenes tõkkepuule, millel seisis pealkiri „Erakrunt". Tõstes eest ära tõkkepuu ta sõitis edasi ja oli warsti samal paigal, kus ta eelmisel ööl sattus kraawi. Sealt ta keeras rohtunud alleele, mida mööda äsja MacKloare'i weoauto oli sõitnud mõisa. Allee läks üle wäikese oja. Blatt sõitis üle silla ja leidis end siis maja eest, mis pooleldi oli warjatud puude taha. Juhtides autot wasema käega ta hoidis paremas rewolwrit. Koera ei olnud kuskil näha. Kui peni tormab wälja ja talle kallale, ta tulistab.

Jeannette Lord arwatawasti ei pahanda, et ta tuli küsima tema terwise järele. Ta tahab teada, kuidas mõis talle meeldib ja kas kawatseb ta jääda seltsidaamiks ning ettelugejannaks. Blatt tundis, et enne kui ta seda teada ei saa, ei wõi ta rahulikult jatkata reisi Läände.

Maja tundus olewat elanikkudeta. Eesriideb akendel olid alla lastud, kuskil polnud märku inimesist.

Arwatawasti Jeannette Lord istus sel ajal suures saalis ja luges proua Boisevinile ette oma meloodilise, pisut wäsinud häälega, keerates kuuldamatult lehekülgi oma peenete habraste sõrmedega... Blatt kujuiles mõttes seda pilti ja naeratas.

Auto sõitis hääletult rõdu ette. Pärast minutilist kõhklust Blatt hüppas sõidukist wälja ja astus ukse juure, millele ta nii tagajärjetult oli koputanud tormiööl. Ühwardaw urin sundis ta pöörduma ringi... Otse tema poole sõõstis määratusuur koer lõuad laiali, kihwad paljastatud. Blatt tõstis kiiresti rewolwri ja tulistas kaks korda.

— Wastupidi, armastan wäga. Kuid ma ei ole mänginud palju aastaid. Palun teid mitte ialgi puutuda klawerit.

Proua Boisevin oli ilmsesti wäga erutatud.

— Mul on wäga kahju, kui ma teid kurwastasin. Aga ma ise armastan wäga muusikat ja kui nägin nii tordcat klawerit, ei suutnud ma kiusatusele wastu panna...

Uuesti kostis akna taga läbiõikaw wile. Radzha kargas jalule ja jooksis wälja.

Proua Boisevin lebas poolseljakile, laskudes tugitooli leenile ja sulgedes silmad: ta hingas raskesti ja ta käed wärisesid.

Jeannette waatas talle hirmunult. Kas tõesti ta oma mõtlematu teguwiisiga kutsus wälja sellise erutuse? Mijs Boisevin tõstis pikkamisi silmaloud, ta näol awaldus kirjeldamatu kurbuse ilme. Liigutades tasa kätt ta andis tütarlapsele märku lähenеda. Kui Jeannette kummardus tema kohale, ta kuulis waikset, kurba sosinat:

— Teie meeldite mulle wäga, armas, ja ma laseksin teid minna... kui saaksin... aga ma ei saa!...

5.

Wiirastuslik koer.

— Mis puutub minusse, — köneles MacKloare olles ametis automootori kordaseadmisega, — siis pääsen sinna ainult toiduainete wiimisel. Ma ei soowita teil oma nina sinna pista, härra Rodman. Te ei tea, milline metsloom on see koer!

Blatt Rodman kehitas õlgu.

— Ärge muretsege... Koer mind ei hirmuta. Teie köneleite, et mitu kuud tagasi toimetasite mõisa ühe tütarlapse. Mis temast sai?

— Mul pole aimugi. Ta küsis kogu tee mijs Boisevini kohta teateid. Ma ei teadnud midagi wastata ja see pole ka minu asi. Mulle saadeti mõisast kiri, et sõidutaksin tütarlapse sinna. See oli kõik. Aga eilse preili kohta ma ei saanud isegi kirja. Esimene oli wäga ilus: pruunide juuste ja siniste silmadega. Silmi mäletan hästi, sest mijs Boisevin awaldas seekord kuulutuse, et tal on tingimata waja seltsidaami siniste silmadega. Preili pidas seda wanainimese weidruseks... Wäga kena preili oli, ehk küll mitte nii kena kui eilne mijs... Lord, nii wist oli ta nimi? See on tõepoolest kaunitar.

— Mida te teate weel jutustada mijs Boisevini kohta?

— Kõik arwawad millegipärast, et ma tean temast rohkem kui teised. Aga, Jumala eest, see pole tõsi. Lihtsalt lord kuus toimetan toiduaineid mõisa. Muud ei tea ma mitte kui midagi. Perenaisel rahapuudust

Elu Jaapani keisripalees.

„Päikese poja“ ainuke sõna otsustab iga jaapanlase saatuse. — Keiser, kes on ühtlasi ülempreestriks. — Walge krüsanteem pääsetäheks mikaado paleesse.

Mikaado on eksimatu.

Kauge-Ida 6 miljoni elanikuga pealinna Tokio peatänawad on laiemad Pariisi bulwaaridest; mõned kellaajal päewa jooksul ka elawama liikumisega kui New Yorgi pilwelõhkujate wahelised kristiikud. Kärarikka jaapanlastele armsa linna südames leidub tükike Wana-Jaapanit, see on keisri palee. Pärast 1923. aasta suurt maawärisemist ehitati Tokio ülimoodsaks teras- ja betoonlinnaks. Lai, weega täidetud wallikraaw lahutab mikaado kodu moodsast wälismaailmast. Katksiksillal aga, mis wiib keiserliku aia laarwärawa alla, liigub warahommikust hilisõhtuni inimesi.

Euroopalõikelisis ülikonnis mehed seisatuwad hetkeks laarwärawa ees ning kummardawad päid paksude müüride poole,

mille taga elab Nipponi elaw jumal — mikaado. Lääne waimust läbiimbunud jaapanlased heidawad nende müüride ees endast kõik lääneliku ja austawad „päikese poega“, 2500-aastase suguwõsa wiimast wõsu.

Kes on see mees, kelle ainus halwustaw sõna on wõimeline hukutama sõjawäelist mässu, nagu see oli möödunud aasta weebruaris? Mikaado troonil istub praegu keiser Hirohito. Üksteist aastat tagasi wõttis ta enda õlule esiisade pärandi. Tema walitsusaega märgitakse sõnaga „showa-periood“ ning suur,

riigisotsialistlik, kommunismiwastane liikumine, mis tekkinud armee ringides, nimetab end „showa-restauratsiooniks“.

Selle liikumise hüüdsõnaks on: kõik mikaadolel Nõutakse, et poliitikute käest läheks poliitika juhtimine ning kapitalistide käest majanduslik juhtimine riigi esimese poja kätesse.

Hirohito omab maagilise wõimu oma 70-miljonilise rahwa üle. Ainult harwa segab ta end oma maa poliitikasse. Ta nimetab ministreid, kes walitsewad tema eest. Kui rahwas nuriseb, kui erakonnad pole rahul kõrgemate wõimude tegewusega, siis wiha on pöördub mikaado ministrite wastu — kunagi mitte temale endale, mikaadot loetakse eksimatuks.

Kui — ja seda juhtub sageli — mõni poliitiline salaorganisatsioon tapab mõne mikaado poliitilise käsutäitja, siis tehakse seda põhjendusega:

mikaado ümbrust tuli puhastada!

Jaapani aedades wõib sageli filmata ilmastikust luitunud mälestustahwleid 47 aadlikule, kes tapsid mikaado ametniku, kuna arwasid, et ta toimib „jumaliku walitseja“ huwide wastu. Kättemaksu täide saatnud, tegid nad endile harakiri. Kiidusõnad

Jaapani keiser HIROHITO.

mikaado üle hunlil, läksid kõik nelikümmendseitse surma.

Kui mikaado wäljendab ainsa lausega laitwalt, siis liikumisel, mis asus tegewusse tema nimel, ei jää üle muud kui minna wabatahtlikult surma. Nii sündis see möödunud aasta mais.

Parlamendi awamisel ütles keiser oma kõne lõpul: „Kahetseme hiljutist wahejuhtumit Tokios“. Mõned tunnid hiljem sai Tokio teada, et weebruari

sõjawäe-mässu juht oli täitnud oma kohut. Ta leiti eeluurimisewanglas surnuna.

Keiser Hirohito päew erineb wähe teiste walitsejate päewast. Kell 6 hommikul ta tõuseb. Kell 6.30 astub sõõgisaali, kus keisrinna Nagako, — keda awaliikus näeb harwa — teda ootab. Hirohito esiwanemad sõid hommikeineks juurwiljasuppi, mida nimetatakse „miso“. Praegune mikaado eelistab ameerika einet — kaerahelwete putru, sinki munadega, röstitud leiba ja kohwi, mida talle saadawad jaapanlased Brasiliast.

Enne kui mikaado asub töösse, terwitab ta oma kolme tütrekest: üheteistaastast Shigekot, seitsmeaastast Kazukot ja wiieaastast Atsukot. Kerge kummardusega soowiwad isa ja lapsed üksteisele head hommikut. Suudlemine — lääne komme, on keisripalees tundmatu. Tüdrukukesed käiwad moodsas koolis, mis asub wäljaspool keisripaleed. Sel ajal

Hirohito loeb Tokio kahteist suuremat lehte ja wõtab seejärgi wastu oma ministreid.

Siis ratsutab ta wõi mängib aias golfi, platsil, mis rajati paleeaeda tema soowil. Kui sel ajal peaks sadama, siis keiser külastab mõnd kunstimäitust wõi pühendub oma eriharrastusele bioloogiale.

Pärastlõunane aeg on nähtud ette riigimeestega westlemiseks. Kell 18.30 on lõuna. Ohtuti keiser lahkub harwa paleest. Ta kas loeb wõi kuulab raadiot —

ministrite nõukogu tegi selgeks, et raadioaparaat keisripalees ei ole wastolus maa kommetega.

Wahel harwa aastas mikaado wõtab wastu ühlalisi keiserlikus aias. Koos kutsega saawad kutsutud walge krüsanteemi, mis kinnitatakse auto kaitseklaasi külge sõidul keisripaleesse. See märk wõimaldab tänawate elawail ristlemiskohtadel sõitjate eelistust. Keiserlikus aias pakutakse külalistele wäikeste lauakeste ääres teed ja koogikesi. Nõudmine koogikeste järgi on suur, kuid neid tawaliselt ei sööda — wõetakse mälestuseks kaasa.

Kui pool aega wastuwõtust on möödunud, kõlab rahwushümn, külalised ruttawad pargi peatee ääre ning näewad hetkeks mikaado kitsast kogu möödumas lühikeste kiirete sammude astudes ning sügawasti kummardudes. Oma saatjaskonna eesotsas ta sõnab wäikesse erapawiljoni, kus wõtab istet. Kümne minuti möödudes ta lahkub uuesti.

Mikaado on „päikese poeg“ — ühtlasi on tema käes

kõrge „tenno“ amet — ta on kõrgeim waimulik aukandja.

Kord aastas ta peab „shuki korej sani“ jumalateenistust — Hirohito palwetab oma esiwanemate, Jaapani kõrgemate jumalate poole, kes põlwnewad otse päikesest...

„Esmaspäeva“ suurvõistlus

parima reklaamlause leidmiseks

lööb laineid.

Isegi Inglismaalt, Lätist ja Soomest on saadetud kuponge.

Laupäeval, 9. jaan. ilmuvas **„Esmaspäevas“** tuleb võistluse teine järk — kupongid nr. 3 ja 4.

ETK ning **J. PUHK & POJAD**

on kokku auhindadeks välja pannud

100 krooni sularahas,
100 krooni auhindades.

Juhime tähelepanu sellele, et kupongide nr. 1 ja 2 saatmise viimne tähtpäev on esmasp., 11. jaanuar.

Ostke aegsasti see „Esmaspäev“, et mitte kupongidest ilma jääda. Meie jõulunumber on juba täiesti läbi müüdud.

Miguel de Unamuno †

Hispaania riigimees ja filosoof Juan Donoso Cortes kirjutas 1849. aastal: „Hispaanlase ajalooline iseloom on liialdamine igal alal: me liialdame vooruses ja ebavooruses, suuris ja väikesis asjus, liialdasime kangekaelselt kuni seitse aastasada kestnud sõjani araablastega, liialdasime rasside vaenus kuni juutide maalt väljakihutamiseni, liialdasime usulistes tunnetes kuni inkvisitsiooni leiutamiseni, puudub veel ainult, et liialdaksime sotsialismis ja liialdaksime siis kindlasti. Siis näete, mis me hispaanlased õieti oleme, kui meid vallutab mõni hea või kuri idee.“.

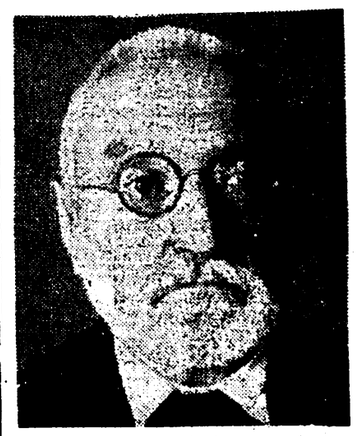

Salamancas suri 72 aasta vanuses Bilbaost päritolev bask — Miguel de Unamuno. Tema töö on tihedas seoses rahvusliku kokkuvarisemisega 1898. aastal. Tol korral Hispaania kaotas sõja Põhja-Ameerika Ühendriikidele. See ebaõnn välisasjus koondas hispaanlase tähelepanu siseasjadele. Hakati kõnelema Hispaania „europaseerimisest“, s. t., et Hispaania liituks Üld-Euroopa arenguga. Oli aga teisi, kes sellele vaidlesid vastu, arvestades hispaania rahva vaimset ja hingelist jõudu ning tema rikast ning suurejoonelist minevikku. Viimaste laagris seisis ka Miguel de Unamuno, Salamanca ülikooli kreeka keele lektor. Tema protesteeris ägedalt selle vastu, mida Euroopa pidas 19. ja 20. sajandil saavutatud edusammudeks. Oma lõialdaste teadmiste tõttu võimaldus tal esineda vastuväidetega renessansi, valgustusaegjärgu, ratsionalismi ja positivismi kiitjate ees. Unamuno seadis mõistuseloogikale vastu südame-loogika ning eelistas viimast. Oma luuletöö ning üldse inimese sümboliks seadis Unamuno Don Quijote kuju, milles ta ütleb kogunevat kõiki oma rahva jõude elava teo läbi protestiks näiliselt kasuliku ja ratsionaalse vastu. Sest Don Quijote „tõi suurima ohvri oma rahva altaril — see oli ta mõistus.“ „Vaimuhaigus, tõeline vaimuhaigus,“ kirjutab Unamuno oma peatöös „Don Quijote ja Sancho elu“, „on just see, mis meile väga vajaline, mis võiks meid ehk ravida terve inimmõistuse katkust, sellest tervest inimmõistusest, mis igaühes meis kägistab mele isikupärasema osa.“ Liialdamine kõigil aladel. — „Ei ole teist mina maailmas — see on lause, mida me ei tohiks kunagi unustada, eriti siis, kui kurvastame selle üle, et ühel päeval peame silt maailmast tõlesti kaduma ja kui meid tõõstitakse naeruväärse kõnekäänuga: oleme vaid aatom universumis, planeedid jatkavad ka meleta oma teed, hea sünnib peaaegu tõlesti ilma mele ahita ja oleks liigkõrkus mõelda, et kogu laialdane ning kunstipärane maailma-ehitus on pilstitatud ainult mele pärast. Pole teist „mina“ maailmas! Iga üksik meist on absoluutne. Kui on jumal, kes lõi maailma ja seda maailma hoiab, siis on ta loonud maailma minule ja hoiab minule. Pole teist „mina“ maailmas! Võib leiduda suuremaid või vähemaid, paremaid või halvemaid, kuid pole teist „mina“ maailmas. Mina olen midagi tõlesti uut. Minus koondub igavene minevik ja minust lähtub igavene tulevik.“

Elu juure kuulub Unamno arvates tahe suurematuseks. See on inimese olemisele põhijõuks. Unamuno töö on parafraas usust inimhinge surematusse. See usk kujuneb tõiuseks teises ettekujutuses, mida Unamuno ei väsi kordamast: elu unenäolisuses. Calderon ja Shakespeare on Unamunole ses suhtes tõiuslikumaks näiteks. Oma viimase 1933. a. ilmunud novellikogu proloogis ütleb Unamuno: hispaania luule- ja mõtteloominig põhjeneb ning avaldub usus, et mele oleme jumaluse unelmad. Kõigest õudsem oleks, kui jumal uinuks und nägemata ja nii annaks end suure ei-midagi võimusse.

Unamuno võitles igasugu püüde vastu kooskõlastada usku ja mõistust. Süda on kõik, mõistus katk. „Kõik, mis on elu — on tõde.“ Oma teostes elab ta edasi tulise patrioodina, selgitava ratsionalismi vastasena; ta on fanaatiline individualist, katoliikliku kiriku problemaatiline poeg, unenägusid nägev, igatsusest igavese elu järgi end plinav, ammutamatu kire ja parajust irvitava ühekülgsusega.

VABA MAA
teated on täpsed, kiired.

Üldine palgaraamat

nii tööstustöölistele kui majateenijaile

Koostatud täpselt hiljuti kehtima hakanud teenistuslepingute seaduse järele. Uue vormi järele tehtud palgaraamat on sunduslik tööstustele ja majateenijaile, kuid mitte põllu- ega metsatöölistele 72 lhk. ühes seadusega. Hind 25 senti. Müük igal arvul.

K-ü. „Rahvaülikool“

TALLINN, Harju 48, tel. 444-39, Pärnu mnt. 10, tel. 446-67.

ei näi olewat, sest Nita maksab mulle alati puhtas rahas, ilma et kauplets, ja toomise eest annab weel kakskümmend dollarit, kuigi ma lepiksin ka poolega. Sõit teeb edasi-tagasi ainult kakskümmend kilomeetrit, pole Jumal teab kui suur asi! . . .

See kõnelus sütitas weelgi enam Blatti uudishimu. Garaažimehe nõuandel ta otsis üles proua Jimsoni, kes oli mõis Boisevini lapsepõlwesõber. Kaupmeheproua askeldas köögis, kui Blatt tuli, ja ta nägu tõmbus sõngeks, kui ta kuulis külastuse ostarbest.

— Tõtt öelda, ma ei ole teda näinud sestsaadik, kui ta isa juurest ära põgenes, ja siis oli ta 17-aastane, — wastas kaupmehe naine. — Tähendab, kui õieti arwestada, sest on juba 38 aastat tagasi. Siis oli ta lõbus, tore tüdruk. Ma ratsutasin mõisa ja weetsin seal sageli terwed päewad. Kuid tema isa, wana Boisevini ma ei armastanud. See oli, lubage teile öelda, kuiw, wali ja ebalahke inimene. Nita, köögitüdruku tütar, elas ka seal ja kolmekesi me weetsime pargis wäga lõbusasti aega.

Kaupmeheproua pihkis pisara, mis mälestuste harbusest oli tõusnud silma ja jatkas:

— Iiskord, mäletan, weetsin terwe nädala mõisas, magasin Maurelle'iga ühes toas — nii on mõis Boisevini nimi. See oli just ta põgenemise eel. Ta oli mõttes, murelik, peaaegu äratundmatu. Õõsiti kuulsin, et ta nuttis. Ühel ööl ärkasin ja nägin, et tema woodi oli tühi. Ootasin teda üle tunni, aga ta tuli alles pärast, kui ma juba magasin. Sel ajal wanamehe juures olid külalised, olid sõitnud kokku jahile. Maurelle armus wist lihesse neist. Mulle näis, et ta kord tahtis mulle oma saladuse awaldada, kuid ei sõandanud ja jäi kohe esimeste sõnade pealt wait. Olin ise ka sel ajal noor muretu tütarlaps ega pööranud sellele tähelepanu. Mõni aeg hiljem Maurelle pidi sõitma minu juure külla. Ta ei sõitnud ega saatnud ka wabandust. Järgmisel hommikul wõtsin hobuse ja kihutasin mõisa. Ah, härra, te ei usu nüüd minule waadates, aga siis ma olin suurepärane ratsutaja... Jah, wabandage, kuhu ma jäingi?

Proua Jimson jättis töö pooleli ja istus laua juure. Talle näis meeldiwat, tuletada meele minewikku, kuid mõtted elatanud naise peas segunesid.

— Ah, jah! tähendab, ma sõitsin ratsa waatama, mis on juhtunud. Sadas tugewasti lund ja ma jõudsin waewaga mõisa. Mulle tuli wastu Nita ema ja teatas, et Maurelle oli ära sõitnud . . . laugele! Olin hämmastunud.

Sõita ära, ilma et ta oleks midagi öelnud mulle, oma parimale sõbrannale? Ma ei saanud millestki aru. Siis wanamees seletas, et Maurelle oli sõitnud rutulisel kohtama sõpru Pariisis ja et ta ei tule niipea tagasi. Ta oli wäga wihane ja kõneles minuga ebalahkelt. Aeg oli hiline ja ma pidin weetma öö mõisas. Nita ei teadnud ka midagi reisist, aga jutustas mulle, et enne ärasõitu Maurelle'il oli olnud wäga tormiline seletus isaga. Kui Maurelle wäljus isa toast, ta näol oli suur punane wõõt, nagu piitsahoobist. Järgmisel hommikul Nita astus Maurelle'i tuppa, kuid leidis toa tühjana eest. Kuuldes sellest, isa ei awaldanud imestust . . . Arwan, et Nita teadis rohkem kui kõneles: ta warjas minu eest midagi . . . Hiljem nägin wahel Nitat, kuid ei saanud temalt midagi teada. Siis ta weel ei olnud tumm. Ta wõib-olla ei teadnud isegi, millal Maurelle kawatses tagasi tulla. Pärast suri Nita ema. Nita astus tema asemele ja teenis wanameest. Wiis aastat hiljem suri ka wanamees.

Proua Jimson ohkas ja lõpetas jutustuse:

— Igatahes nüüd elawad nad seal kahekesi . . . Muud kedagi ei ole. Ma ei saa aru, kuidas waene Nita majapidamisega toime tuleb... Kui sain teada, et Maurelle tuli tagasi, kirjutasin talle kohe. Olime ju sõbrannad. Küsisin, millal wõin teda külastada. Kiri tuli tagasi lahtiwõtmatult. Te saate muidugi aru, et ma rohkem teda ei tülitanud. Mõnikord, pean tunnustama, mulle tuleb mõte, ons ta ikka tõesti tagasi? Wõib-olla, see on lihtsalt külanaiste loba.

— Ma nägin teda, — ütles Blatt.

— Ei wõi olla! — hüüdis kaupmeheproua, waadates ahnelt külalisele.

— Mõtlen, et see oli tema: hästi pikk tugew naine, umbes wiiekümnewiie- wõi kuueküimneaastane, tihedate punaste juustega.

— Tema, muidugi tema! Mis ta teile ütles?

— Oli tugew torm, — seletas Blatt, — minu auto sattus kraawi. Palusin mind mõisa öömajale wõtta, aga ta ajas mulle kaltsale suure koera.

— Hm!... see ei sarnane just temale. Maurelle oli heasüdamlik tütarlaps.

— Wanamees jättis kõik waranduse tütrele?

— Kõik, muidugi. Ta oli ainus laps.

— Ta ei olnud abielus?

— Ei. Ma ei saa aru, kuidas ta wõis nii muutuda. Wõtta mõisa säärane kole koer ja kihutada wälja eksinud teekäija! Tõesti, kui naine keeldub oma lapsepõlwe sõbrannat wastu wõtmast, wõib temalt kõike oodata.

Proua Jimsoni hääles kostis meelepaha ja karm hukkamõist.

— Ta hoiab seda neetud koera selleks, et mitte kedagi wastu wõtta!

Raskusi Lilleküla

Wäljatöötatud kawa tee enne 1938./39.

Linna ettewõtete osakonnas on walminu Lilleküla wesiwarustuse kawa. Selle wälja töötamisele asus ettewõtete osakond pärast seda, kui Lilleküla elanikud olid esitanud selle kohase palwe linnawalitsusele. Nimel esitasid läinud aasta lõpul Kadaka tee, Wälja, Sõstra j. t. tänawate majaomanikud linnawalitsusele palwe, et pikendataks puhtaweetorustik Mineraali ja Endla tänawate nurgal asuwast weetraanist nimetatud tänawate rajooni, kuhu wiimastel aastatel püstitatud palju uusi maju. Praegu tuleb nimetatud tänawate elanikel muretseda joogi- ja tarbewett ligi kilomeetri kauguelt, mis suuresti tülikas ja raskustega seotud.

Linna ettewõtete osakond leidis, et ainult osa Lilleküla tänawaid, mis piiratud Endla tänawa, Wälja ja Lille tänawate pikendusega, kuuluwad linna ehitusrajooni. Sõstra ja Kirsi tänawad asuwad aga wäljaspool linna ehitusrajooni ja neil tänawatel on luba ud ehistada ainult põllumajanduslikke krunte, pindalaga wähemalt 9000 ruutmeetrit. Linna üldises weewõrgukawas on ette nähtud puhtaweetorustiku wäljaehitamine ainult linna ehitusrajoonis, wõttes arwesse wesiwarustuse tajuwuse põhimõtteid.

Neid seisukohti on arwestatud ka ettewõtete osakonna poolt koostatud Lilleküla wesiwarustuse kawas. Lilleküla on ainult Metalli tänawal olemas puhtaweetorustik. Uue, koostatud kawa kohaselt tahab ettewõtete osakond teostada wesiwarustuse ehitustöid järjekorras Kadaka teel, Endla ja Wälja tänawate wahel, Keemia tänawal, Endla ja Wälja tänawa wahel, Mehaanika tän., Wälja tänawal, Kadaka tee ja Keemia tänawa wahel. Üldse tuleks nendele tänawatele ehitada weetorustikku 1900 jooksmeetrit.

Ligikaudsete kalkulatsioonide järele nõuaks

Tänuavaldu

Käesolevaga avaldame oma suurim gile, kes heatahtlikult toetasid E. A. M jõuluõhtut.

Eriti peame meele tuletama:

Ajalehti: O/Ü. „WABA MAA“, „Uus Eesti“, „Uudisleht“ j. t.

Ajakirju: „Raadio“, „Maret“, „Ees

Tubakatehased: Regina, Anton, ETK

Tallinnas, 9. I 1937. a.

Austusega

Eesti Ajaki
Müüjate Ü

1919. a. asut. prakt
raamatupidam
kaubandust.
Narva m. 12—12
Bilansivõimeliste tööjõudude põhjalik ett
kõikid. raamatupid. süsteemidel ja alad
teadus, aritm. ja kirjavahetus.
Kavad maksuta. — Soodsad tingi
Väljaspoolne õpetus kirja
aadr. Tallinn, postk. 210.
Masinkirja kursused. Vastuvõtm.

Uudiseid

büroota

Odavad pliiatsiter

„Gern“ kr.
„Giant“ „ 1
„Premier“ „ 1
„Dandy“ „ 3
„Jupiter“ „ 6

Traatimismasinad

3 moodi traatimi
1) mõlemad otsa
2) üks ots painu
3) mõlemad otsa

Kirjaklambrid

eriti suuremõõd

Kuupäeva templid

tempelmargi lalu
vastupidavad

Kartoteekkaartide m

tähed, numbrid,
ruses ja värvis.

K-ü. „Rahv

Tallinn, Harju
Pärnu

suurvõistlus
lause leidmiseks
aineid.

t, Lätist ja Soomest on saadetud

. jaan. ilmuvas „Esmaspäevas“
teine järk — kupongid nr. 3 ja 4.

J. PUHK & POJAD

dadeks välja pannud

oni sularahas,
oni auhindades.

see „Esmaspäev“, et mitte kupon-
äda. Meie jõulunumber on juba
dud.

Unamuno

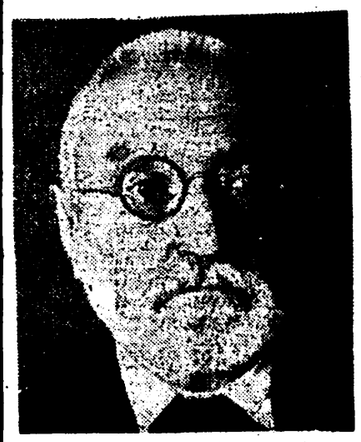

paania „europaseerimisest“, s. t., et Hispaania liituks üld-Euroopa arenguga. Oli aga teisi, kes sellele vaidlesid vastu, arvestades hispaania rahva vaimset ja hingelist jõudu ning tema rikast ning suurejoonelist minevikku. Viimaste laagris seisis ka Miguel de Unamuno, Salamanca ülikooli kreeka keele lektor. Tema protesteeris ägedalt selle vastu, mida Euroopa pidas 19. ja 20. sajandil saavutatud edusammudeks. Oma laialdaste teadmiste tõttu võimaldus tal esineda vastuväidetega renessansi, valgustusaegjärgu, ratsionalismi ja positivismi kiitjate ees. Unamuno seadis mõistuseloogikale vastu südame-loogika ning eelistas viimast. Oma luuletöö ning üldse inimese sümboliks seadis Unamuno Don Quijote kuju, milles ta ütleb kogunevat kõiki oma rahva jõude elava teo läbi protestiks näiliselt kasuliku ja ratsionaalse vastu. Sest Don Quijote „tõi suurima ohvri oma rahva altaril — see oli ta mõistus.“ „Vaimuhaigus, tõeline vaimuhaigus,“ kirjutab Unamuno oma peatöös „Don Quijote ja Sancho elu“, „on just see, mis meile väga vajaline, mis võiks meid ehk ravida terve inimmõistuse katkust, sellest tervest inimmõistusest, mis igaühes meis kägistab mele isikupärasema osa.“ Lilaldamine kõigil aladel. — „Ei ole teist mina maailmas — see on lause, mida me ei tohiks kunagi unustada, eriti siis, kui kurvastame selle üle, et ühel päeval peame siit maailmast tõesti kaduma ja kui meid trööstitakse naeruväärse kõnekäänuga: oleme vaid aatom universumis, planeedid jätkavad ka meleta oma teed, hea sünnib peaaegu tõesti ilma mele abita ja oleks liigkõrkus mõelda, et kogu laialdane ning kunstipärane maailma-ehitus on püstitatud ainult mele pärast. Pole teist „mina“ maailmas! Iga üksik meist on absoluutne. Kui on jumal, kes lõi maailma ja seda maailma hoiab, siis on ta loonud maailma minule ja hoiab minule. Pole teist „mina“ maailmas! Võib leiduda suuremaid või vähemaid, paremaid või halvemaid, kuid pole teist „mina“ maailmas. Mina olen midagi tõesti uut. Minus koondub igavene minevik ja minust lähtub igavene tulevik.“

Elu juure kuulub Unamno arvates tahe surematuseks. See on inimese olemisele põhijõuks. Unamuno töö on parafraas usust inimhinge suurematusse. See usk kujuneb täluseks teises ettekujutuses, mida Unamuno ei väsi kordamast: elu unenäolisuses. Calderon ja Shakespeare on Unamunole ses suhtes täiuslikumaks näiteks. Oma viimase 1933. a. ilmunud novellikogu proloogis ütleb Unamuno: hispaania luule- ja mõttelooming põhjeneb ning avaldub usus, et meie oleme jumaluse unelmad. Kõigest õudsem oleks, kui jumal ainuks und nägemata ja nii annaks end suure ei-midagi võimusse.

Unamuno võitles igasugu püüde vastu kooskõlastada usku ja mõistust. Süda on kõik, mõistus katk. „Kõik, mis on elu — on tõde.“ Oma teostes elab ta edasi tulise patrioodina, selgitava ratsionalismi vastasena; ta on fanaatiline individualist, katollikliku kiriku problemaatiline poeg, unenägusid nägev, igatsusest igavese elu järgi end piinav, ammutamatu kire ja parajust irvitava ühekülgsusega.

VABA MAA
teated on täpsed, kiired.

Raskusi Lilleküla wesiwarustusega.

Wäljatöötatud kawa teostamisele ei saada asuda enne 1938./39. eelarweaastat.

Linna ettewõtete osakonnas on walminud Lilleküla wesiwarustuse kawa. Selle wäljatöötamisele asus ettewõtete osakond paraat seda, kui Lilleküla elanikud olid esitanud sellekohase palwe linnawalitsusele. Nimel esitasid lainud aasta lõpul Kadaka tee, Wälja, Sõstra j. t. tänawate majaomanikud linnawalitsusele palwe, et pikendataks puhtaweetorustik Mineraali ja Endla tänawate nurgal asuwast weekraanist nimetatud tänawate rajooni, kuhu wiimastel aastatel püstitatud palju uusi maju. Praegu tuleb nimetatud tänawate elanikel mureiseda joogi- ja tarbewett ligi kilomeetri kauguselt, mis suuresti tülikas ja raskustega seotud.

Linna ettewõtete osakond leidis, et ainult asa Lilleküla tänawaid, mis piiratud Endla tänawa, Wälja ja Lille tänawate pikendusega, kuuluwad linna ehitusrajooni. Sõstra ja Kirsi tänawad asuwad aga wäljaspool linna ehitusrajooni ja neil tänawatel on lubatud ehitada ainult põllumajanduslikke krunte, pindalaga wähemalt 9000 ruutmeetrit. Linna üldises weewõrgukawas on ette nähtud puhtaweetorustiku wäljaehitamine ainult linna ehitusrajoonis, wõttes arwesse wesiwarustuse tasuwuse põhimõtteid.

Neid seisukohti on arwestatud ka ettewõtete osakonna poolt koostatud Lilleküla wesiwarustuse kawas. Lillekülas on ainult Metalli tänawal olemas puhtaweetorustik. Uue, koostatud kawa kohaselt tahab ettewõtete osakond teostada wesiwarustuse ehitustöid järjekorras Kadaka teel, Endla ja Wälja tänawate wahel, Keemia tänawal, Endla ja Wälja tänawa wahel, Mehaanika tän., Wälja tänawal, Kadaka tee ja Keemia tänawa wahel. Üldse tuleks nendele tänawatele ehitada weetorustikku 1900 jookswat meetrit.

Ligikaudsete kalkulatsioonide järele nõuaks kogu kawa teostamine 23.150 krooni. Selle kawa teostamiseks aga puuduwad ettewõtete osakonnal sellekohased krediidid. Osakond esitas wäljatöötatud kawa linnawalitsusele kinnitamiseks, tehes omalt poolt ettepaneku, et linnawalitsus tunnistaks tõde teostamise wajalikuks lähemal ajal, määrates selleks krediiti linna heakorra summadest.

Linnawalitsus saatis ettewõtete osakonna poolt wäljatöötatud kawa ehitusosakonnale tutwumiseks. Ehitusosakond kaalus kawa ja asus seisukohale, et selle teostamisega ei ole kiiret. Enne kui wõidaks asuda puhtaweetorustiku maandamisele, tuleks nimetatud rajoonis seada korda reowete kanalisatsioon. Ühtlasi märkis ehitusosakond omalt poolt, et Lilleküla wesiwarust. teostamiseks puuduwad osakonna eelarwes sellekohased summad ja kanalisatsiooni ehitamine ei saa tulla kõne alla enne 1938./39. eelarweaastat.

Linnawalitsus kinnitas Lilleküla wesiwarustuse loomise kawa, ühinedes ehitusosakonna seisukohaga, et enne tuleks korraldada ja ehitada reowete kanalisatsioon, mille projekti koostamine tehti ülesandeks ehitusosakonnale. Palweawaldajatele teatati aga linnawalitsuse poolt, et nende palwele lähemal ajal pole wõimalik wastu tulla.

Rahwuslippude ühistellimiste tähtpäewaks 20. jaanuar.

Eesti Lipu toimkond teatab, et wallad ja alewid, kes soowiwad rahwuslippe wabariigi aastapäewaks lätte saada, peawad lippude ühistellimised saatma Eesti Lipu toimkonnale, Tallinn, Wene 23, hiljemalt 20. jaan.

Lipuwardaid 10—15 mt. ja pikemaid saab osta metsaülematelt ja metsnikelt mõnekümne sendi eest.

Teater

„ESTONIA“ TEATER.

Laupäeval, 9. jaan. Eugen d'Albert' muusikadraama „Madalik“

Pühapäeval päevaseks etenduseks Kalmani operett „Keisrinna Josephine“. Pühapäeva õhtul esietenduseks ungarlase Lajos Zilahy komöödia „Päike paistab“.

TÖÖLISTEATER.

Täna „Othello“. Desdemona osas Lensi Römmer, kuna pr. E. Vaarmanni esinemine selles osas mõningatel põhjustel üldse ära jääb. Bianca osas Made Varango.

Pühapäeval päeval „Armastus ja maa“, õhtul „Põlev maa“.

NOORSOOTEATER.

Pühapäeval, 10. jaan. „Aladini imelamp.“

„DRAAMASTUUDIO“ TEATER

(Saksa teatri ruumes).

Laupäeval, 9. jaan. kell 19.30 „Ebahaige“.

Pühapäeval, 10. skp. kell 19.30 „Uputus.“

Hispaania tantsitar Nati Morales,

kes lainud kevadel „Estonias“ kolmel õhtul esines, jõuab oma turneel veebruari algupoolel jälle siia ja tantsib „Estonias“ kahel õhtul.

„Estoonlaste“ külaskäik Helsingi.

Helsingi Rahvusteatri juhatuse kutsel esinevad seal tuleval kesknädalal „Niskamäe naiste“ etendusel külalistena Liina Reiman, Meta Luts, Lisl Lindau, Ants Lauter ja Arnold Vaino. „Estonia“ teatri juhatus kavatseb omalt poolt lähemas tulevikus mõnd Rahvateatri näitejat kutsuda vastukülaskäigule samas päidendis. Käesoleval hooajal „Estonial“ olevat kavatsus vastastikuseid külaskäiguetendusi korraldada veel ühe Helsingi teatriga, mis puhul aga esinetaks juba täisansamblitega.

Varssavi ooperilauljanna pr. Bandrovska-Turska

külastab lähemal ajal jälle Tallinna. Seekord ta esineb „Rigolettos“ (Gilda) ja „Boheemis“ (Mimi). „Rigolettos“ sel puhul laulab hertsogi partiid Martin Taras.

Madame Butterfly Jaapanist.

Selle kuu lõpul esineb „Estonias“ Puccini ooperis „Madame Butterfly“ nimiosa täitjana jaapani ooperilaulja pr. Tapales Isang. Jaapanlannal on partneriks hispaania tenor Conzales.

Sünnipäewi.

Richard Janno, sünd. 10. jaan. 1900. a. Tallinnas; kirjanik ja ajakirjanik.

K. Kiwi, sünd. 10. jaan. 1877. a. Walgamaal; saab 60 aastat wanaks. Kaupmees ja seltskonnategelane Antslas, kus on juhtiwalt tegew töögis kohapealsetes organisatsioonides. Waremalt K. Kiwi oli wallasekretäriks Linnamäel, Laanemetsas ja Karulas. 1905. a. sündmustest osawõtmise tõttu oli mõni aeg wangis, hiljem maapaos Soomes ja Wenemaal.

Aksel Nippak, sünd. 10. jaan. 1905. a. Peterburis; majandusteadlane ja seltskonnategelane Tallinnas.

Tallinna uue raekoja projektide näitus Kunstihoones.

Tallinna uue raekoja projektid on sellekohane komisjon waadanud läbi ja alates pühapäewast, esmaspäewal ja teisipäewal on projektid publikule waatamiseks pandud wälja Kunstihoones. Eelprojektide auhindamise tulemused tehakse awalikkusele teatawaks 15. jaanuaril.

Ametused ja kuulutused

Reebel warastati.

Wilhelmine Witerpuul Meriwäljal asuwast elaniketa suwilast kaks waipa, päewatekt, laudlina ja kell. Kahju 95 krooni. Hilda Sõstral Weizenbergi tän. nr. 8 maja pööningult pesu 64 krooni wäärtuses. Andres Põldil Nõmmel Laare tän. 21 krundilt neli aiapõsti 10 krooni wäärtuses. Hugo Klausil Tehnika tän. nr. 9 maja õuel seiswalt autolt lukusepatööriistu 50 kr. wäärtuses. Eduard Liiwjowil Estonia puiesteelt autolt pakk riidewärwidega. Kahju 8 kr. Helene Repnaul Paldiski maanteel nr. 28 majas toibuaineid 8 kr. wäärtuses. Anna Mikulinil postkontoris pakk, milles olid kleit, pluus ja raamatud. Kahju 12 kr.

Polnud luba raadiokuulamiseks.

Loata raadiokuulamise pärast koostati protokoll ja wõsti wastutusele Nõmmel, Lääne tän. nr. 30—7 elutsew Tiit Friedrikson ja Nõmmel, Kiwimäe tän. nr. 9—6 elutsew Aleksander Nääripea.

Puruštati 2 telefoniposti.

Telefonimõrgu ametnik Wint awaldas politseile, et Katusepapi tänawal on puruštatud kaks telefoniposti. Ametniku arwates on posti puruštamises süüdi ettewõtjate Norraki ja Otti töölised, kes toimetawad Lasnamäel kanalisatsioonitöid.

Meri andis piirituse.

Reebel uhtusid lained Mohni saarel randa 6 pleknõu wälismaa piirituse. Piiriwalwurid, kes olid piituse leidjaks, wõtsid selle oma korraldusse.

Jalgrattur autobuse all.

Reebel kella 11—12 wahel päewal Tallinna—Nõmme linnapiiril S. Pärnu mnt. jalgrattur Heinrich Koplimäe jäi omnibuse H 265 ette ja poisati pikali. Sõitja pääsis ehmatusega, kuid jalgratta muljus autobuse puruks.

Süüdistatakse omnibusejuhti Konstantin Juuset ettewaatamata sõidus.

Tänuavaldus.

Käesolevaga avaldame oma suurimat tänu kõigile, kes heatahtlikult toetasid E. A. M. Ühingu ühist jõuluõhtut.

Eriti peame meele tuletama:

Ajalehti: O/Ü. „WABA MAA“, „Päevaleht“, „Uus Eesti“, „Uudisleht“ j. t.

Ajakirju: „Raadio“, „Maret“, „Eesti Naine“ j. t.

Tubakatehased: Regina, Anton, ETK j. t.

Tallinnas, 9. I 1937. a.

Austusega
Eesti Ajakirjanduse Müüjate Ühing.

1919. a. asut. praktiline
raamatupidamise ja kaubandust. kursused
Narva m. 12—12. Tel. 307-97.
Bilansivõimeliste tööjõudude põhjalik ettevalmistamine kõikid. raamatupid. süsteemidel ja aladel. Kaub. üldteadus, aritm. ja kirjavahetus.
Kavad maksuta. — Soodsad tingimused.
Väljaspoolne õpetus kirjateel, aadr. Tallinn, postk. 210.
Masinkirja kursused. Vastuvõtm. iga päev 9—8.

Dr. Mari Ambros
Lastehaigused.
Vastuv. kella 4—½6 p. l.
S. Tartu mnt. 17. Sissekäik V. Reimani tän.
Tel. 317-29
Kod. tel. 520-49.

KAWE Rose Marie SÕKOLAAD

A-S. EESTI SIID
Moodsad siidi, villased ja puuvillased riided, mööbliriided. Lõim. Müük en-gros. Restid ja kupongid.
Vabrikulaod:
Tallinn, Viru tn 5, Tel. 447-8.
„ Viru t. 14. Tel. 443-97.
„ Laadaplats nr. 70.
Tartu — Poe tn. 2, Tel. 10-17
Narva, — Peetri plats 1.
Viljandi, — Tartu t. 1-a. Tel. 30.
Petseri—Turuplats 17. Tel. 119

„WABA MAA“
on müügil igas raudteejaamas.

KINO HELIOS
5 7 9
2 4 6 8 10
Maria Andergast, Wolfgang Liebeneiner, Tibor v. Halmay
mõnusas meelelahutusfilmis
„Doonau meloodiad“

ESTONIA TEATER
Laupäeval, 9. jaanuaril kell ½8 õhtul 3. korda
harilike hindadega
„MADALIK“
Eugen d'Alberti muusikadraama 3 vaatuses.
Pääsetähed kr. 2.50—30 s.
Pühapäeval, 10. jaanuaril kell ½3 p. l. 15. korda
alandatud hindadega
„KEISRINNA JOSEPHINE“
I. Kalmani operett 3 vaatuses, 12 pildis.
Pääsetähed kr. 1.75—20 s.
Kell ½8 õhtul.
esietenduseks
harilike hindadega
„PÄIKE PAISTAB“
Lajos Zilahy komööd. 3 vaat.
Pääsetähed kr. 1.50—20 s.
Esmaspäeval, 11. jaanuaril kell ½8 õhtul 19. korda
harilike hindadega
NISKAMÄE NAISED
Hella Vuolijoe näidend. Proloog ja 4 pilti.
Pääsetähed Kr. 1.50—20 s.
Teatri kassad avatud kella 12—4 p. l. ja õhtul kella 6-st ½9-ni.

KUULUTUS-KONTOR
Malm
Harju 30
Tel. 443-99

Ostan tarvitatud
mehaanilisi
kangastelgi
linase kudumiseks.
Pakkumised sub. A. 5662 Ed. Petzholz, Riga—Latvia.

Hea maaler
kes jalgrataste emailleerimist ahjus ja joonte tõmbamist hästi oskab, võib hästi teenida ja saab eluaegse kestva töö Tartus. Teatada, kus ennem töötanud, kui kaua jne. alt. „Hea maaler“ kuni 20. 1. 37. a.

Elumuutmise tõttu edasi anda maal, kohemaksetava raha eest, väike hästi sissetöötatud
kauplus,
ühes õllemüügi õigusega; nõutav kapit. 2500—3000 kr. Lähem raudt.-jaam 8 km., a'ati veoautoga hea ühendus pealinnaga. Aadr. „Kauplus“ „Keha“ k. k. Märjamaa.

DRAAMASTUUDIO TEATER
Draamastuudio teater Tallinnas
(Saksa teatri ruumes)
Laupäeval, 9. jaanuaril kell 7.30 õhtul
„EBAHAIGE“
J. B. Molière'i komöödia 3 vaatuses intermeediumidega
Näitejuht — Paul Sepp.
Lavapildid ja kostüümid — N. Mey
Dekoratsioonid — P. Raudvee
Muusika — H. Feischner
Tantsud — Gerd Neggo
Pühapäeval, 10. jaanuaril kell 7.30 õhtul
„UPUTUS“
H. Bergeri komöödia 3 vaat.
Näitejuht — Ruut Tarmo
Lavapildid — P. Raudvee.
NOORSOOTEATER.
Pühapäeval, 10. jaanuaril kell 14.30
alandatud hindadega
viimast korda
„Aladini imelamp“
Muinasjutt 6-es pildis muusika, laulude ja tantsudega kogust „1001 öö“
Näitejuht — Ilmar Nerep
Lavapildid — Pärn Raudvee
Kostüümid — Karin Luts
Tantsud — Gerd Neggo
Muusikajuht — V. Jakobson
Kassa avatud kella 11—1 e. l. ja 5—8 õhtul.

Tellige aegsasti:
TEHNIKA KÕIGILE 1937
POPULAARTEHNILINE KUUKIRI
INSENERIKOJA VÄLJAANNE
Sisus kasulikke artikleid ja praktilisi näpunäiteid kõikidelt tehnilistelt aladelt.
Lisadena tasuta tehnil. õpi- ja käsiraamatuid.
HIND 4 KROONI AASTAS.
Tellimisi võetakse vastu: toimetuses — Vene tn. 30, Tallinn, ja postkontorites — jooksev arve 573.
Kes 21. jaanuariks aastatellimise ära annavad, saavad lisana „Terase karastamisest“ värviliste piltidega.

TÖÖLISTEATER
Laupäeval, 9. jaanuaril kell 8 õhtul
9. korda
harilike hindadega
„OTHELLO“
William Shakespeare'i tragöödia 5 vaatuses.
Desdemona osas Lensi Römmer.
Bianka osas Made Varango.
Pääsmed 20—125 sendini.
Pühapäeval, 10. jaanuaril kell ½3 p. l.
ainukordselt üldhindadega
„ARMASTUS JA MAA“
Arnold Sepa näidend 3 vaat.
Pääsmed à 25 ja 40 senti.
Pühapäeval, 10. jaanuaril kell 8 õhtul
6. korda
harilike hindadega
„PÕLEV MAA“
Hella Vuolijoe näidend 3 vaat.
Pääsmed 20—125 sendini.
Teisipäeval, 12. jaanuaril kell 8 õhtul
62. korda
üldhindadega
„KRAAVIHALLID“
E. Vaiguri rahvatükk 3 vaat.
Pääsmed à 25 ja 40 senti.
Kassa avatud iga päev kella 12—4 päeval ja 6—8 õhtul.

Vanemuise teater
Laup., 9. jaan. kl. 8 õht.
hariliikude hindadega (40—135 s.)
4. korda
Madame Butterfly
G. Puccini ooper 3 vaatuses.
Muusikajuht: teeneline dirigent J. Simm. Lavastaja: J. Simm. Lavapildid: V. Peil. Kostüümid: S. Leitu.
Pühap., 10. jaan. kl. 12 p.
„Vanemuise“ noorsoo- ja lasteteatri ettekanded
odavahinnaline lasteetendus (20—50 s.)
5. korda
„Õnnehaidjas“
Kell 3 p. l.
hariliikude hindadega (30—110 s.)
21. korda
„Tütarlaps tänaval“
R. Török'i ja T. Emõdi lugu vahelauludega 5 pildis. Näitejuht: A. Mering. Lavapildid: A. Lepik. Kostüümid: S. Leitu.
Kell 8 õhtul
hariliikude hindadega (40—135 s.)
17. korda
„Nahkhiir“
J. Strussi operett 3 vaat.
Näitejuht: A. Mering. Muusikajuht: Ed. Tubin. Lavapildi: V. Haas. Kostüümid S. Leitu. Tantsud: J. Urbel
Kõik hinnad on arvestatud ühes riidehoiurahaga.

Uudiseid
bürootarvete alal!
Odavad pliiatsiteritajad näritsiga
„Gern“ kr. 4.50
„Giant“ „ 10.50
„Premier“ „ 13.50
„Dandy“ „ 32.— raske tüüp
„Jupiter“ „ 65.— eriti suur ja tugev tüüp, kaal üle 3 kg.
Traatimismasinad
3 moodi traatimisega:
1) mõlemad otsad painutatud
2) üks ots painutatud, teine lahti
3) mõlemad otsad lahti, nagu nõel läbi pistetud
Kirjaklambrid
eriti suuremõõdulised, mahutavad palju pabereid
Kuupäeva templid
tempelmargi laiuses kummist, metallist, mis kaua vastupidavad
Kartoteekkaartide metal'märkmed
tähed, numbrid, kuunimetused, aknaga, mitmes suuruses ja värvis.
K-ü. „Rahvaülikool“
Tallinn, Harju 48, oma majas, tel. 444-39, 444-37
Pärnu mnt. 10, tel. 446-67, 446-66.

WABA MAA SPORDIRINGVAADE

Wanaaegseid jõukangelasi.

MEES, KELLE RUSIKAHOOP SURMAS HÄRJA. RATSANIKU SÄÄREMUSKLID OLID TUGEVAMAD KUI HOBUSE RIBID. KUNINGAS, KES ISE VEDAS OMA TÕLDA.

Ebahariliku kehajõuga inimesed on alati saanud masside imetluse ja austuse objektideks. Saagades ja legendides esinevad need enamasti hiiglaste näol, kes võitmatute kangelastena saaduvad korda vägitegusid.

Jõukangelasi on olnud kõigil aegadel, kuigi nende teod pole alati registreeritud ametlikkudes rekorditabelites, vaid on tihti jäädvustatud ainult kroonikute ülestähendustes, või on säilinud suust suhu jutustuste kaudu.

Antiikaja jõukangelasi.

Tõeliseks kehajõu herkuleseks pidi küll olema vana-rooma maadleja Salvinus. Ajaloolase Pliniuse andmete järele olnud see mees võimeline kandma treppidest üles 12-puudast koormat ka siis, kui iga tema jalg ja käsi olid eraldi koormatud suurte raskustega. Mitte vähema kehajõuga polnud kuulus kreeka atleet Milo. See mees olevat ainsa rusikahoopiga surmanud härja ja ilma erilise pingutuseta võinud murda härjakaelaluu.

Ebahariliku suure kehajõuga olnud ka Karl Suur. Tema vägitegudes on aga võimatu eraldada tõsilugusid legendidest. Hiilsema aja koljatitest on säilinud juba paremaid andmeid nende jõu kohta. Nii teatakse, et 1534. aastal sündinud prantsuse aadlik Louis de Bonffier suutnud oma käte jõu abil purustada üksteise peale asetatud hobuseraudа. Ka metallrahasid võis ta pealtvaatajate imestuseks sõrmede abil katki murda.

Rigoulot' eelkäija.

17. sajand tunneb samuti ühte meest, kelle jõud olnud erakorraliselt suur. Prantsuse major Barsabas omanud nii tugevad jalad, et ta hobusel ratsutades võinud jalgade pigistusega purustada looma ribid. Ühel päeval otsis Barsabas sepikojas seppa, ja kui ta otsitavat kohe ei leidnud, otsustas teha sepale veidi nalja ja peitis raske alasi — mantli hõlma alla. Meister oli ilmudes suuresti üllatatud, kui ta leidis raske alasi kadunud olevat. Karutugev ohvitser oli vääriline Rigolout' eelkäija, keda peetakse praegusaja tugevamaks meheks ja on rahvuselt samuti prantslane.

Saksamaal oli tuntumaks jõuhiiglaseks tookord keegi Meklenburgi junkur, kes täiendas oma kõrtsilõbusid sellega, et tagus metallrahasid palja rusikaga kõrtsilaua sisse. Tema tütar on tuntud peagu niisama suure jõu poolest. Üks Holsteini kõrgemaid sõjamehi muutus tüdruku suhtes kord liiga pealetükkivaks. Et ebaviisakat kavaleri korrale kutsuda, junkru tütar haaras tülitajal lihtsalt kraest kinni ja hoidis meest niikaua õhus, kui „kavaler" minestas.

Hiiglajõuga kuningas.

August Tugev, toredust armastav Saksi kuningas, oli jõu poolest niisama kuulus kui oma ehituste ja kunstikogudega, mida Saksimaad külastajad veel tänapäeval imetlevad. Ka tema lemmikspordiks oli, nagu enamasti kõigil erakorraliselt suure jõuga inimestel, hoburaudade murdmine. Peale selle oli tema armsamaks jõustikunumbriks kuningliku tõlla õhkutõstmine ja selle ühest kohast teise kandmine. Danzigis tõstis ta ühe suurtüki üles, mida mitu harilikku meest ei suutnud paigalt liigutada.

Uuema aja jõumeestest on suuremat tähelepanu enesele tõmmanud Johann Eckenberg. Tema erinumbriks oli võtta mõlemasse kätte täidetud veeklaas ja kutsus siis publikut teda joomast takistama. Kummagi käe otsa võttis ta nööri abil kolm meest, ja, kuigi need püüdsid kõigest väest hoida teda väljasirutatud käsi kokku tõmbamast ja klaasidest joomast, tuli ta sellega ikkagi toime, ilma et oleks ühtegi tilka vett maha pillanud. Furoori tegi omal ajal ka „rauakuningas" Breitbart. Ta harrastas naelte löömist läbi mitmetolliste laudade palja käe abil, lasi enesest üle sõita raskel autol ja keeras raudlatte spiraali nagu paberit. Saatuse pilkena suri see mees veremürgitusse, mille põhjustas väike roostes naelake.

Rosemeyer 175 i m tunnis.

Lõuna-Aafrika Grand-Prix auto-võidusõidu (peeti 1. jaanuaril) tulemuste järelkontrollimistel selgus, et euroopameister Berndt Rosemeyer oli olnud veel kiirem, kui esialgsete arvestuste põhja teatati. Kogu võistlustee sõitis ta läbi mitte 161 kmt., vaid 174,983 kmt. kiirusega. Sellele vaatam. on ta üldjärjestuses koguni tahapoole langenud. Varem väljakuulutatud 2. koha asemel leiti nüüd, et Rosemeyer on võistluskorralduses ette nähtud etteandmiste tõttu saavutanud vaid 5. koha, kuigi oli kaugelt parimaks võistlejaks.

Ametlik kohtade järjestus on nüüd järgmine: 1. Pat Fairfield (Inglise) 143,517 kmt., 2) Buller Meyer (Lõuna-Aafrika) 124,065 km., 2) F. Chiappini (Lõuna-Aafrika) 122,307 kmt., 4) Hans Ruesch (Šveitsi) 165,333 kmt., 5) Berndt Rosemeyer (Saksa) 174,983 km.

PERRY TAHAB INGLISE DAVIS-CUPI TREENERIKS.

Fred Perry, kes praegu viibib Ameerika Ühendriikides, on teatanud Briti tennisliidule, et ta oleks nõus võtma enese peale Inglise Davis-cupi meeskonna treneerimise. Perry selgitab, et ta on teinud suurt ülekohut Inglise tennisele sellega, et ta on läinud üle elukutseliste ridadesse ja ta tahab seda teha heaks sellega, et treenerina aitab kõigiti kaasa, et Inglismaa võiks ka tänavu edukalt kaitsta Davise pokaali.

KOLAR USA-sse.

Ping-pongi maailmameister tšehh Kolar sõidab 17. veebruaril Am. Ühendriikidesse, kus sooritab kahekuulise võistlusturnee. Enne sõitu teeb Kolar kaasa 1. kuni 7. veebruarini Badenis peetavad maailmameistrivõistlused ja sõidab siis koos USA-meeskonnaga, kes samuti võistl. maailmameistrivõistlustel, Ühendriikidesse. Tagasi Euroopasse jõuab Kolar veebruari keskel.

USA—KANADA MAADLESID 4:3.

USA—Kanada maavõistlus vabamaadluses lõppes USA võiduga 4:3. Võit on ootamatult väike, kui arvestada, et Berliini olümpial USA tuli vabamaadluses ülekaalukaks rahvusvõitjaks. Võistluste üllatuseks oli, et kergekeskkaalus olümpiavõitja ameeriklane Levy kaotas kanadalasele Schleimerile (olümpia kolmas) 1 min. 35 sek. järele.

Üksikutes kaaludes olid tulemused (võitja on toodud esimesena):

Raskekaalus: Chigale (Kanada) — Dunn (USA) 8.10.

Poolraskekaalus: Clemons (USA) — Renault (Kanada) 3:0.

Keskkaalus: Voliva (USA) — Ewans (Kanada) 2:1.

Kergekeskkaalus: Schleiner (Kanada) — Levy (USA) 1.35.

Kergekaalus: Thomas (Kanada) — Strong (USA) 5.30.

Sulgkaalus: Millard (USA) — Brown (Kanada) 8.12.

Kärbeskaalus: Flood (USA) — Williams (Kanada) 3:0.

MOODSAD AMATSOONID. *Inglise naiste seas on suuresti levinud uus mäng lacrosse. Mäng tuletab teatava! määral meele maahokit. Palli löömiseks selles mängus tarvitatakse võrguga löögiritsta, midagi tennisreketi taolist. Kuna sellega võib pallile anda erakordselt tugeva hoo, on väravavahid varustatud tugevasti polsterdatud riietusega.*

Meie spordi tippmehed on piimajoojad.

Soomes on selgunud, et väeteenistusse võetavate noorsõdurite keskmine pikkus kasvab seal iga aastaga. Nii on arvestatud välja, et väeteenistuskohuslaste teenistusse võtmisel keskmine pikkus möödunud igal aastal juurekasvu 2 mm võrra.

Neid põhjusi selgitades, millest rahva pikemaks sirgumine tingitud, jõudis Helsingi ülikooli kuulus prof. G. Wendt otsusele, et see on tingitud eeskätt rohkest piimatarvitamisest viimasel ajal. Soomlased on piimatarvitaja rahvas; nii tarvitab Helsingi elanik kaks korda rohkem piima kui tallinlane. Ka piima vitamiinidesisaldavus on palju tõusnud, tingitult põllumajanduse arengust ja lehmade söötmisest paremate söötadega. Ennem kui söödeti lehmi vaid sooheintega, talvine piim vitamiine peagu ei sisaldanud.

Kuid piima rohke tarvitamine pole soomlastele mitte üksi pikkust juure annud, vaid ka sitkust. Olümpial Berliinis tulid soomlased väga paljudel aladel esimesteks ja esimeste hulka. Sakslased, uurides neid põhjusi, miks ühe rahva esindajad on paremaid tagajärgi näidanud kui teise omad, on jõudnud soomlaste suhtes otsusele, et nende head tagajärjed on tingitud nende suurest visadusest ja tugevast tahtejõust, mida soomlased olevat saavutanud seetõttu, et nad tarvitavad palju piima toiduks ja ka joogiks.

Et see nii on, seda näitavad ka meie sportlaste tippmehed, kes on ka kõik suured piimatarvitajad.

EESTI ESIVÕISTLUSED VABAMAADLUSES

lüldu loal ja määruste kohaselt kõikides kaaludes korraldatakse Nõmmel 13. ja 14. veebruaril spordiselts „Kalju" poolt. Ülesandmise viimseks tähtpäevaks on 3. veebruar 1937. a.

SPORDIVÕISTLUSI TALLINNAS TÄNA JA HOMME.

Täna jatkuvad Tall. koolide käsipalliesivõistlused kaitseliidu võimlas, algusega kell 6 õhtul. Tütarl. A kl. võrkpallis kohtavad 1. tüt. gümn. ja 2. tüt. gümn.; poiste B klassi võrkpallis G.-Adolfi g. — tehnikum, B kl. korvpallis prantsuse lütseum — Vestholmi gümn. ja saksa poegl. gümn. — tööstuskool.

Pühapäeval kell 6 õhtul jatkatakse samas koolide käsipalliesivõistlustega. Tütarl. A kl. võrkpallis lähevad kokku riiklik inglise kolledž ja saksa tüt. gümn., poiste A kl. võrkpallis: saksa poeg. g. ja tehnikum, poiste A kl. korvpallis Toomkool ja linna vene gümn. ning B klassis G.-Adolfi gümn. ja poegl. gümn. (reaalgümn.).

Pühapäeval kell 7 õhtul Saksa kultuurvalitsuse võimlas (Kaarli 4) jatkuvad „Chicago Tribune'i" karika esivõistlused korvpallis ja võrkpallivõistlused Tall. NMKÜ poolt väljapandud karikale. Korvpallis Tartu NMKÜ võistleb ühel matšil Puhkekoduga ja teisel ESS-iga ning kolmandas korvpallivõistluses Tall. NMKÜ läheb kokku Lutheri NMKÜ-ga. Võrkpallis võistlevad Tall. NMKÜ ja Russ.

VIIMNE PÜHADERÖÖM. „Vaba Maa" värvipilt.

SÜDATALVISED SUPLEJAD NARVAS.

Narvas on mitu innustunud veesportlast, kes praegu, südatalvel, käivad järjekindlalt jões jääsegases ja raudkülmas vees suplemas. Selle omapärase spordiala pioneeriks on siin suusameister Alfred Matso, kelle nimi sai laiemalt tuttavaks Narva abilinnapea J. Lutsuga omal ajal seltsis sooritatud pikemate ujumisretkedega. Ta on järjekindlalt supelnud läbi talve juba mitu aastat, ka siis, kui jõge katab paks jääkord ja valitseb käre pakane. Mees tunneb end raudse tervise juures olevat ja külma pelgamata ta kõnnib tänavail palja peaga ka lõikava pakasega. Peale A. Matso on veel Narvas agarad südatalvised suplejad restoraniomanik ja tegevsportlane E. Tröök ning keskmistes aastates rätsepmeister D. Mihailov.

VOHNJA KÜLA „PEKSIS" TAPA LINNA.

Vohnja põllumajandusliku ühingu spordiring korraldas Vohnjas klubimatši Tapa töölisspordiliidu „Klubitähega" ja võitis linlasi 4:1. Kärbeskaalus Green (Vohnja) võitis Makarovi (Tapa), sulgkaalus Tiks (Vohnja) samuti Kaelsoni (Tapa), kuna kergekaalus tapalane Kuusk võitis punktidega Merimaa (Vohnja). Kergekeskkaalus A. Kalle (Vohnja) saavutas võidu tapalase Sommeri üle tehnilise knock-oudiga teisel ringil ja keskkaalus M. Kalle (Vohnja) võitis Sikka (Tapa) „nii nagu tahtis".

POOLA POKSIVÕIT NORRA ÜLE 12:4.

Varssavis peetud poksimaavõistlusel Poola saavutas Norra üle võidu 12:4. Norralased ei saavutanud ühtki võitu. Poolakate võiduga lõppes 4 matši, kuna neljas kehakaalus tunnistati võistlus viigiliseks. (Punkte arvestati võidu eest 2 ja viigi eest 1 punkt.) Norralaste kaotus on seda tähelepanuväärsem, et Norra osutub praegu Põhjamaade parimaks poksirahvaks.

LÄTI JA POOLA KERGEJÕUSTIK

Saksa asjatundjate vaatevinklis.

Saksa autoriteetsem spordiajakiri „Der Leichtathlet" jatkab oma viimases numbris üksikute maade kergejõustiku ülevaadet. Eelmises numbris toodud ülevaate Eesti ja Soome kohta tõime nädalapäevad tagasi. Nüüd toome sama lehe ülevaate Läti ja Poola kohta.

LÄTI:

Balti piiririike võetakse tihti alahindava õlgade kehitamisega. Väga ülekohtune! Mida näit. läti pikamaajooksjad ja -käijad võivad, seda oleme sageli näinud klassikalisel vastupidavusproovil „Quer durch Berlin". Kellel pole meeles nimed, nagu Motmillers, Maleiko ja Dahlinš? Ei saa samuti unustada kestvuskäijat Bubenkot, kes olümpia 50-kilomeetri käimises võitis pronksmedali. Vastupidavusalad on üldse lätlaste tugevaks küljeks; lühikestel ja pikkadel distantsidel puuduvad esialgu head jõud ja ka tehnilistel aladel (hüpped, heited) on pärast kümnevõistleja Dimza vormilangust muutunud vaikseks. Igal juhul ei või siin alahinnata head odaheitjat Jurgist. Kergejõustiklane, keda viimasel ajal liig vähe teati tähele panna, on Vihtols, kes on väljapaistvaks spetsialistiks 3000 meetri takistusjooksus.

1936. a. saavutus: kolm uut rahvusrekordi.

Kergejõustiku maa kolmandast järgust.

POOLA:

Poola kergejõustik on veel võrdlemisi noor, ta näitab aga seda tähelepanuväärsemat tõusutendentsi. Ühe väljapaistvama saavutusega tuli toime Lokajski, kes heitis oda üle 73 meetri. Atleet, kellest aga kõige sagedamini võime Poola ajakirjanduses lugeda, on Noji, kellest usutakse, et ta on kutsutud asendama võistlusareenilt lahkunud olümpiavõitjat Kusocinskit. Noji on tõelikult maailma parimaid pikamaajooksjaid ja kuna ta on veel võrdlemisi noor, võib olla kindel tema edasiarenemisele. Poola parim keskmaajooksja on veel ikka Kucharski, kes eelmisel hooajal tegi kaasa ka mõned sisevõistlused Ameerikas, kus tal aga puudus eriti väljapaistev edu. Sliwaki näol on esile kerkinud uus lühimaajooksja, kes näib kiirem olevat kui Biniakovski. Arvustava otsuse uue tähe kohta võib teha aga alles pärast 1937. a. hooaega. Luckhaus on tunduvalt parandanud Poola rekordi kolmikhüppes, kuna Vilhelm Schneiderit võib lugeda Euroopa paremate teivashüppajate hulka. Maratonijooksus on Poolal käepärast kaks püüdlikku talenti, Fialka ja Gancarz, ja parimaks mitmevõistlejaks on juba rida aastaid Plawczyk, kelle tugevamaks küljeks on kõrgushüpe. Poola kergejõustiku tugevamaks küljeks on siiski naiste kergejõustik. Stella Walsh, kes varsti pühitseb oma kümne aasta sportimise juubelit, on kiireimaks naiseks Euroopas. Hedwig Weisz on maailma teine kettaheitja ja Maria Kwasniewska paremuselt kolmas odaheitja.

1936. a. saavutus: seitse uut rahvusrekordi.

Kergejõustikurahvus kolmandast järgust.

AL ETTORE VÕITIS LEWIS'.

Raskekaalu poksivõistlus, mis peeti Filadelfias senise poolraskekaalu maailmameistri John Henry Lewis'i ja Al Ettore vahel, lõppes 10-roundilise võistluse järele Al Ettore võiduga. Võistlus olnud väga tasavägine ja asjatundjate otsuse järele väärinud Lewis rohkem võitu, kuigi kohtunikud selle andsid Ettorele.

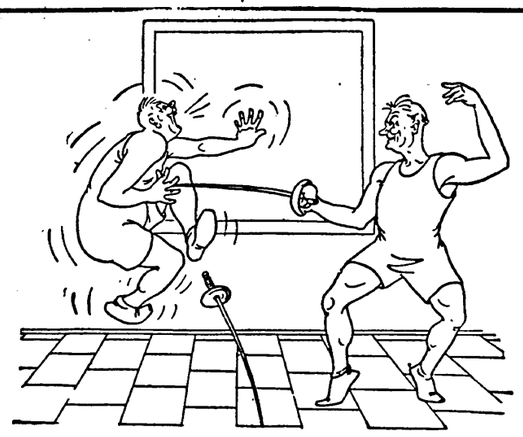

VEHKLEJAD. *„Ära tee — kardan sealt kõdi!"*

„Vaba Maa" kirjastus ja trükk.

Vastutav toimetaja T. Tomp.

Telefonid:

Peatoimetaja telefon	nr.	449-82
Toimetuse üldine	„	449-88
Kaugeküned	„	449-37
Päevauudiste osakond	„	449-89
Majandusteated	„	449-91
Kohalikud sõnumid	„	449-95
Sporditeated	„	466-51
Reklaami osak.	„	449-36
Trükikoda	„	449-87

Telefonid erakorterites:

Peatoimetajal	nr.	303-75
Päevauud. osak. juh.	„	458-29
Ärijuhil	„	441-61

Kuulutuste vastuvõtmine kl. 8—5 Pikk
Ärijuhatus (tel. 449-83) ja arveosakond
nr. 54-56, teisel korral. Ärijuhi kõnetun
Tellimised — telefon 449-86, ekspeditsio
Toimetus: Pikk tän. 58, kõnetunn

Nr. 7 (5518)

Õlituru ko

Nõudmine rasketele Türsamäe

Türsamäe õlitööstus, ametliku nin laiendab tänawu märksa oma tegewus turul on konjunktuur praegu soodne, n dada. Kuigi Türsamäe õlitööstus tööta sega kui praegu, ei suudaks ta siiski täi wõime juures käitisel jatkuks tööd wäl nõudmine raskete õlide järgi, mida pe on awanenud uuesti soodsad turustam ekspordikõige nüüd puhastatud kujul, teedilt hoopis parem kui waremalt a soomlased hakkasid põlgama tema wäng

Juba tänawu suwels loodetakse Türsamäe õlimabrikut täiendada uue suure põletisahjuga, mis suudaks kaks korda niipalju kasta läbi põlewkiwi kui praegune ahi. Seega töökoormatus kaswaks kolmekordseks, tööliste arw suureneks aga wähemalt kahekordseks. Ümblaudsete kalkulatsioonide järgi õlimabriku laiendamine nõuab

uusi inwesteerimisi 2—3 miljoni krooni piirides.

Ehitustööd wõtawad aega mitu kuud ning selle aja kestel tööliste arw kujuneb praeguse tööliste arwuga wõrreldes wiis korda suuremaks.

Türsamäe õlimabrikus töötab praegu 220 töölist kolmes wahetuses. Selle juures käitise kestmine läbilastewõime on 7000 tonni põlewkiwi kuu kohta. Aasta tagasi Türsamäe käitise jaoks Wiimikonda rajatud põlewkiwikaewandus ei suuda aga praegu weel täiel määral õlimabrikut põlewkiwiga warustada ning selle tõttu ollakse sunnitud osaliselt kasutama Nõuk. Wene põlewkiwi, mida läinud sumę jooksul weeti

Kiwiõli s

Uus õliwabrik

Kiwiõlis on juba ligemale aasta kestnud kiire ehitustegewus tööstuse laiendamiseks. Ehitustööd on nüüd niikaugele jõudnud, et juba

weebruarikuu lõpul loodetakse uus õliwabrik tööle rakendada,

esialgu küll poole tööjõuga. Samal ajal alustatakse seniste Kiwiõli wabrikute kapitaalremondi ja osalise ümberehitusega, millele lõpulejõudmisel tööstus alustab tööd täielikult.

Kiwiõli uues õliwabrikus praegu kestawad weel masinate monteerimistööd, mis wiiakse läbi Krulli tööliste poolt, ning warsti tehakse algust ka elektrisisseseadete ehitusega. Sellega on tööd suuremalt osalt ka lõpetatud ja wõidakse teha algust wabriku proowikütmistega.

Uus õliwabrik on kahe retordiga. Esialgu kawatsetakse wabrikus alustada tööd ühe retordiga, kusjuures samal ajal jatkatakse teise wabrikupoole ehitustööde lõpetamist.

Ühel ajal uue õliwabrikuga oli Kiwiõlis ehitamisel rida muid wabriku juure kuuluwaid hooneid, millest suurem

on juba walminud — kuiwatushoone.

See on ajakohasemaid meie põlewkiwitööstustes ja omab ka suure töömõtte, kuna see on ette nähtud peamiselt uue õliwabriku warustamiseks ümbertöötamiskõlbulikku põlewkiwiga. Maa-alustest kaewanditest tulew põlewkiwi on märg, mille tõttu see peab enne õliwabrikusse minemist kuiwatatama. Uus kuiwatushoone suudab korraga wastu wõtta mitu wagonetitäit märga põlewkiwi, milline automaatselt laetakse kaewanditest tulnud wagonettidest ümber kuiwatushoonesse. Seal weawad masinad kiwi üles torni, kust algab kiwi ringkäik mööda kuiwatusmaja. Alla jõudnud, on kiwi juba kuiw ja wõib teekonda alustada õliwabrikusse. Praegu on kõik kuiwatushoones elektriseadmete üleswanemine, kuna masinad on juba töökorras. Samuti on juba lõplikult walmis ka uus külmutusmaja, mille järele tunti juba mõnd aega suurt wajadust.

Samal ajal ehitati ka terwe rida weel igasuguseid kõrwalhooneid, mille ehitustöödega jõuti suuremalt osalt lõpule juba üngisel. Seega on

uus õliwabrik otsekohe töötamis,

kui jõutakse lõpule wabrikus masinate monteerimistöödega. Wabrik loodetakse walmis